

audit FINANCIAR

7/2014

• 10 erori frecvente identificate în cursul auditului situațiilor financiare

- **Aplicabilitatea web-ului semantic în auditul financiar**
- **Studiu de eveniment privind impactul raportării financiare asupra valorii acțiunilor SIF**
- **Indicatorii financiari din balanced scorecard. O abordare din perspectiva companiilor de leasing**
- **Analiza conformității cu cerințele de informare prevăzute de IFRS. Cazul societăților cotate la Bursa de Valori București**
- **Reconsiderări privind afirmarea abordării economice a contabilității în mediul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea**

64226574000013

Întâlnirea grupului de lucru pe probleme de audit organizată de FEE

La 20 mai a.c., la Bruxelles, a avut loc întâlnirea grupului de lucru pentru probleme de audit, la care a participat **Ana Dincă**, prim-vicepreședinte al Consiliului CAFR.

Agenda întâlnirii a cuprins prezentarea calendarului educațional IES 8 privind competențele profesionale și responsabilitățile partenerului de audit în misiunea de audit a situațiilor financiare și discutarea noutăților privind ritmul auditului și pașii următori după publicarea noii Directive europene privind statutul al conturilor anuale consolidate, în vederea aplicării acesteia de către statele membre. S-au discutat, în formă de draft, supervizarea profesiei de audit, numirea auditorului, comunicarea în audit. De asemenea, s-au prezentat demersurile FEE privind Standardul ISA 720 (revizuit) emis de IAASB.

Pentru a-și produce efectele, **Directiva** trebuie să fie transpusă de statele membre UE și de cele din Spațiul Economic European în legislația lor națională. După intrarea în vigoare a Directivei statele membre vor avea la dispoziție doi ani pentru a o adopta și a se conforma prevederilor sale.

Regulamentul auditului statutar al entităților de interes public intră în vigoare la 20 de zile de la publicarea în Jurnalul Oficial. Cu toate acestea, datorită faptului că Regulamentul face referire la **Directivă**, care prevede doi ani pentru transpunerea în legislația națională, există o întârziere de doi ani în punerea în aplicare a majorității dispozițiilor cuprinse în regulament, cu excepția:

- articolului 16 cu privire la numirea auditorului, care are o întârziere de trei ani;
- dispozițiile privind rotația obligatorie a firmei de audit care intră în vigoare imediat, dar cu dispoziții tranzitorii.

Evenimente profesionale organizate de Banca Mondială

În perioada 2-3 iunie 2013 Camera Auditorilor Financieri din România a fost reprezentată de prof. univ. dr. **Tatiana Dănescu**, membru al Consiliului CAFR, la două evenimente profesionale importante pentru raportarea financiară, organizate la Viena de către Banca Mondială - Centrul pentru Reforma Raportării Financiare (CFRR).

La **Forumul Regional PAO 2014**, organizat la 2 iunie 2014 de CFRR din cadrul Băncii Mondiale în colaborare cu Federația Internațională a Contabililor (IFAC), au luat parte reprezentanți ai organizațiilor profesionale de audit și contabilitate din peste douăzeci de țări. Tema dezbaterilor a

constituit-o procesul de raportare financiară pentru IMM-uri din Europa și Asia Centrală. Atenția a fost concentrată pe actualele schimbări legislative și demersurile pe care le pot întreprinde organizațiile profesionale pentru a oferi sprijin IMM-urilor pentru a le ajuta în misiunea asumată, pentru a contribui la dezvoltarea lor.

În cadrul celor patru sesiuni participante, inclusiv reprezentatul CAFR, au adresat întrebări care prezintă interes pentru profesia de audit și cea contabilă. La o parte din problemele ridicate au răspuns reprezentanții IFAC, **Sylvia Wei Yen Tse** și **Paul Thompson**, celelalte urmând a fi clarificate și transmise ulterior către organizațiile profesionale.

La 3 iunie 2014 a avut loc **cea de-a cincea Conferință ministerială** la Centrul pentru Reforma Raportării Financiare (CRRF) al Băncii Mondiale. Au participat miniștri de finanțe, reprezentanți ai autorităților de reglementare, ai organizațiilor profesionale și ai mediului academic, experți din instituții internaționale și europene, lideri de afaceri din peste 20 de țări din Europa și Asia Centrală.

În cadrul conferinței s-a relevat importanța IMM-urilor pentru promovarea creșterii economice și competitivității, pentru crearea locurilor de muncă. S-a apreciat că existența unui mediu de reglementare care ajută IMM-urile să prospere constituie un obiectiv esențial în cadrul procesului de reformă financiară corporativă axat pe dezvoltarea cadrelor de raportare financiară durabile pentru IMM-uri, așa cum a rezultat din luările de cuvânt ale vorbitorilor: **Harald Waiglein** - director general în cadrul Ministerului Finanțelor al Austriei, **Laura Tuck** - vicepreședinte pentru Europa și Asia Centrală al Băncii Mondiale, **Christian Weinberger** - consilier principal în cadrul Comisiei Europene, **Lazar Krstic** - ministrul finanțelor din Serbia, **Shkelqim Cani** - ministrul finanțelor din Albania, **Anatol Arapu** - ministrul finanțelor din Republica Moldova.

Examen pentru atribuirea calității de auditor financiar

Camera Auditorilor Financieri din România a organizat, în perioada 10 – 17 mai 2014, examenul de competență profesională pentru atribuirea calității de auditor financiar.

La examen au participat 192 de candidați, dintre care au fost declarați admiși 89, lista acestora fiind publicată pe site-ul Camerei, la rubrica „Știri și evenimente” și la secțiunea „Stagiari”/„Examen de competență profesională”.

Candidații declarați admiși în urma examenului de competență profesională, sesiunea mai 2014, au la dispoziție un an de zile pentru a se înscrie ca membri ai CAFR în Registrul public al auditorilor financieri – persoane fizice.

Detalii pe site-ul Camerei www.cafr.ro secțiunea „Membri”/„Cum devin membru CAFR”.

Se cunoaște faptul că auditorul financiar este profesionistul care preia informațiile contabile din raportările financiare ale entităților și le analizează în vederea formulării unui raport de opinie asupra credibilității acestor raportări, de natură să constituie un element de decizie în interesul public. În esență, așadar, munca auditorului financiar se concretizează într-un raport de audit, în care sunt consemnate și bune și rele, și rezultate pozitive, dar și erori depistate în situațiile financiare.

Cei cărora le este destinat – finanțatori, creditori, fiscaliști, acționari – îl pot considera un reper important al deciziilor cu privire atât la calitatea managementului, dar și la viitorul previzibil al entității auditate. O astfel de valorificare, punctuală, a unor informații este deci utilă unui grup interesat, pentru a adopta măsuri, de asemenea, punctuale.

Surprinzător, o tânără cercetătoare în domeniu ne propune o nouă abordare: să urcăm o treaptă în utilizarea rapoartelor de audit, valorificând informațiile pe care acestea le conțin în scopul relevării unor neajunsuri repetate în întocmirea situațiilor financiare ale entităților. Deci a avut ideea – și răbdarea – de a parcurge filă cu filă mai multe asemenea rapoarte

și a pus în evidență 10 erori ce apar mai frecvent semnalate în rapoartele de audit. Și nu s-a mulțumit doar să le identifice, ci a și studiat cauzele lor și a propus soluții, cu putere generalizatoare, pentru prevenirea sau eliminarea lor.

Vă invităm să consultați articolul respectiv în paginile acestui număr de revistă. Veți putea constata bunele intenții ale autorului, dublate și de o anumită experiență în materie. Puteți fi de acord, integral ori parțial, sau nu cu concluziile sale. Dar dincolo de aceasta, ideea de a explora și exploata pe un palier superior acest filon prețios de informații reprezentat de munca auditorului ni se pare demnă de a fi luată în considerare.

De cine anume? Cu prioritate de către cei care elaborează și aplică politicile în domeniul afacerilor și în general în viața socială, cu precădere de către normalizatorii în materie fiscală și contabilă, dar și de către cei care au menirea de a monitoriza corectitudinea mediului de afaceri. Și, de ce nu, de către auditorii financiari, care astfel au la îndemână un sumar de indicații cu privire la „zonele sensibile” ale situațiilor financiare spre care merită să-și orienteze cu precădere investigațiile.

Anul XII
Nr. 115
7/2014

Sumar // Contents

audit
FINANCIAR

7/2014

3

Oana BENDOVSKI

10 erori frecvente identificate în cursul auditului statutar al situațiilor financiare
10 Common Errors Identified during the Statutory Audit of Financial Statements

11

Sabina-Cristina NECULA & Laura-Diana RADU

Considerații privind aplicabilitatea web-ului semantic în auditul financiar
Discussing the Applicability of Semantic Web for Financial Audit

18

Dragoș BÎLTEANU, Marianna BOTIKA & Ion STANCU

Studiu de eveniment privind impactul raportării financiare asupra valorii acțiunilor SIF
Event Study on the Impact of Earnings Announcement upon the Market Value of SIF

31

Alina CHIȚU

Indicatorii financiari din balanced scorecard. O abordare din perspectiva companiilor de leasing
Financial Indicators of Balanced Scorecard. An Approach of Leasing Companies

37

Ionelia Alexandra FELDIUREANU

Analiza conformității cu cerințele de informare prevăzute de IFRS. Cazul societăților cotate la Bursa de Valori București
The Analysis of Compliance with the Information Requirements of IFRS. The Case of Entities Listed on the Bucharest Stock Exchange

43

Ion IONAȘCU

Reconsiderări privind afirmarea abordării economice a contabilității în mediul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea
Revisiting the Economic Perspective on Accounting in the First Half of the Twentieth Century in Romania

52

Un studiu printre profesioniștii contabili atestă:

Încrederea în mediul de afaceri intră pe un făgaș pozitiv
A Study Conducted among Financial-Accounting Professional Reveals: Business Confidence Is Winning Ground

Colegiul editorial științific

- DINU AIRINEI** – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
VERONEL AVRAM – Universitatea din Craiova
SORIN BRICIU – Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
ALAIN BURLAUD – Institut National des Techniques Economiques et Comptables, Paris
TATIANA DĂNESCU – Universitatea „Petru Maior”, Târgu Mureș
ROBIN JARVIS – director pentru IMM-ACCA, Universitatea Brunel, Marea Britanie
DAVID HILLIER – Leeds University Business School, Marea Britanie
ALLAN HODGSON – The Univeristy of Queensland, Australia
EMIL HOROMNEA – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
LILIA GRIGOROI, Academia de Studii Economice, Chișinău, Republica Moldova
DUMITRU MATIȘ – Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
MARIA MANOLESCU – ASE, București
ION MIHĂILESCU – Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, Pitești
ANA MORARIU – ASE, București
VASILE RĂILEANU – ASE, București
ION STANCU – ASE București
DONNA STREET – Universitatea Dayton, SUA
IOAN TALPOȘ – Universitatea de Vest din Timișoara
EUGENIU ȚURLEA – ASE, București
IULIAN VĂCĂREL – academician

Director științific:
prof. univ. dr. **Pavel NĂSTASE**
Director editorial:
dr. **Corneliu CĂRLAN**

Redactor șef:
Cristiana RUS

Secretar de redacție: *Cristina RADU*
Prezentare grafică și tehnoredactare:
Nicolae LOGIN

Colegiul editorial științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

B.D.I.: <http://www.ulrichsweb.com>;
<http://www.proquest.com>; www.ebscohost.com,
www.cabells.com

Revista este inclusă în platforma editorială română SCIPIO: www.scipio.ro
Revista este indexată în trei baze de date recunoscute de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)

Marcă înregistrată la OSIM,
sub nr. M2010 07387

Telefon: (021) 410.74.43 interior 120; Fax: (021) 410.03.48; E-mail: revista@cafr.ro; <http://revista.cafr.ro>
ISSN: 1583 - 5812, ISSN on-line: 1844 - 8801

Tipar: Print Group S.R.L., Șoseaua Fundeni nr. 50B, București, tel: 0744.638.772

În Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L158 din 27 mai 2014 s-au publicat:

- *Directiva 2014/56/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 de modificare a Directivei 2006/43/CE privind auditul legal al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare consolidate.*
- *Regulamentul (UE) nr. 537/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 aprilie 2014 privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public și de abrogare a Deciziei 2005/909/CE a Comisiei.*

Jurnalul poate fi accesat în limba română la adresa:
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:158:FULL&from=EN>

10 erori frecvente

identificate în cursul auditului statutar al situațiilor financiare

Oana BENDOVSCHI*

Abstract

10 Common Errors Identified during the Statutory Audit of Financial Statements

This paper is addressed to both companies and auditors. It presents common errors identified during statutory audits and offers the possibility to companies of analyzing whether the same situations are applicable for them in order to take the necessary measures to avoid such errors. For auditors, it facilitates the identification of risks that might lead to material misstatements of the financial statements.

The paper is mainly structured in 10 parts, each part representing an identified issue. For each of these, the paper contains the documentation extracted from the applicable law or regulation regarding the mentioned issue, the description of the error encountered, the corresponding risk and solutions proposed for mitigating the risk.

Key words: statutory audit, error, risk, financial statements

JEL Classification: M42

Cuvinte cheie: audit statutar, eroare, risc, situații financiare

Introducere

Conform Standardului Internațional de Audit nr. 300 „Planificarea”, în cadrul etapei de planificare a misiunii de audit financiar are loc stabilirea strategiei generale de audit pe baza unui plan general care include cunoașterea activității entității auditate, sistemul contabil și sistemul de control, riscul și pragul de semnificație, natura, durata și gradul de cuprindere al procedurilor, detalii privind coordonarea, asistența, supervizarea, revizuirea muncii și alte aspecte (Stoian A.&Țurlea E., 2001).

Riscul de audit, așa cum este definit de ACCA (Jones M., 2013), constă în riscul ca auditorul să își exprime o opinie neadevărată în cazul unor situații financiare denaturate semnificativ. Identificarea riscurilor este fundamen-

* ASE București, e-mail: oana_bendovschi@yahoo.com

tală în cadrul auditului, întrucât scopul auditului nu este de a analiza toate tranzațiile pe baza cărora sunt întocmite situațiile financiare, ci se pune accent pe analiza ariilor în care sunt identificate riscuri.

Procedurile efectuate de către echipa de audit în cadrul unei misiuni variază în funcție de o serie de factori, printre care: riscurile identificate în etapa de planificare a auditului, industria în care activează entitatea analizată, specificul afacerii, evoluția pieței și alți factori. Unul dintre articolele CPA Journal (Colbert J., Luehlfing M., Alderman W., 1996) prezintă termenul de risc al misiunii¹ definit ca totalitatea riscurilor aferente unei anumite misiuni de audit. Riscul misiunii este alcătuit din trei componente: riscul afacerii clientului, riscul de audit și riscul afacerii auditorului². Riscul afacerii clientului se află în strânsă legătură cu capacitatea companiei de a-și continua activitatea și de a-și asigura profitabilitatea. Riscul de audit constă în riscul ca opinia de audit să nu fie modificată, deși ar exista denaturări semnificative ale situațiilor financiare. Riscul afacerii auditorului este definit ca totalitatea evenimentelor care afectează în mod negativ reputația auditorului (cum ar fi, litigiile, publicitatea negativă etc.), cu toate că auditorul ar fi respectat întocmai standardele de audit, iar opiniile întocmite ar fi fost corecte.

Fiecare entitate și afacere în parte se caracterizează prin anumite particularități, astfel încât există șanse limitate de a fi întâlnite aceleași tratamente sau politici contabile corespunzătoare întregului flux de activități aplicate de două companii diferite. Totuși, întrucât există companii cu același obiect de activitate sau afaceri similare, pot fi identificate politici și tratamente specifice comune.

Din diverse motive, fie din cauza complexității activității sau a modificărilor frecvente ale reglementărilor și ale nor-

melor aplicabile, fie din cauza fluctuației de personal sau pur și simplu din omisiune, din înțelegerea incompletă sau din alt tip de eroare, situațiile contabile transmise spre a fi analizate în cadrul misiunii de audit financiar pot cuprinde o serie de erori care, prin omisiunea identificării și a corectării acestora, ar conduce la denaturarea situațiilor financiare care se întocmesc pe baza lor.

Lucrarea de față prezintă un număr de 10 erori comune, identificate în cadrul unor misiuni de audit efectuate în perioada 2012-2013. Prezentarea acestor erori este însoțită de o scurtă descriere a tratamentului contabil prevăzut de normele și legile aplicabile, de o asociere cu riscul corespunzător erorii respective și de o soluție propusă pentru minimizarea riscului apariției acelui tip de eroare. În funcție de specificul entității auditate, acestea pot fi un punct de pornire în identificarea unor riscuri aferente misiunilor de audit viitoare.

Metodologia de cercetare

Erorile prezentate în această lucrare au fost identificate în urma analizei unui număr de 30 de dosare de audit aferente exercițiilor financiare încheiate la 31 decembrie 2012 și la 31 decembrie 2013. Industriile în care activează companiile analizate sunt diverse, de la retail, industria farmaceutică, industria producătoare de bunuri din oțel, industria producătoare de tutun și a produsele din tutun, la industria crescătoare de animale, agricultură și real estate.

În vederea argumentării ajustărilor propuse, lucrarea are la bază analiza literaturii de specialitate corespunzătoare, normele și legile în vigoare și compararea tratamentului aplicat de companii cu specificațiile documentației amintite mai

sus. În continuarea lucrării sunt prezentate erorile comune identificate și soluții propuse pentru prevenirea acestora.

Prezentarea erorilor identificate și a soluțiilor propuse

1. TRANSFERAREA ERONATĂ A REZERVEI DIN CONTUL DE REZERVE DIN REEVALUARE (105) ÎN CONTUL DE REZERVE REPREZENTÂND SURPLUSUL REALIZAT DIN REZERVE DE REEVALUARE (1065).

Conform OMF 3055/2009, transferul surplusului din reevaluare din contul 105 în contul 1065 se efectuează în momentul în care surplusul respectiv reprezintă un câștig realizat. Astfel, în funcție de politica contabilă aplicată de fiecare companie în parte, acest transfer se realizează fie la ieșirea mijlocului fix căruia îi corespunde acel surplus din reevaluare, fie pe măsura utilizării acelui mijloc fix, respectiv a amortizării sale.

Erori frecvent întâlnite în practica entităților privind acest transfer constau în descărcarea eronată la ieșirea mijlocului fix, fie din cauza inexistenței unei evidențe clare a rezervei de reevaluare constituite la nivelul fiecărui mijloc fix, fie din cauza calculului eronat al valorii rămase de descărcat din soldul contului de rezerve din reevaluare aferent mijlocului fix în cauză (în cazul în care politica aplicată de companie constă în transferul pe măsura amortizării, astfel încât valoarea rezervei din reevaluare la momentul ieșirii mijlocului fix diferă de valoarea de la momentul constituirii acesteia). Acest tip de eroare a fost

1 Traducere din limba engleză a termenului “engagement risk”

2 Traducere din limba engleză a termenilor “client’s business risk”, “audit risk”, “auditor’s business risk”

identificat în șase dintre dosarele de audit analizate, aferente unor clienți care activează în industrii precum producția și distribuția de țigarete, producția de bunuri din oțel și real estate.

Risc identificat: Eroare de clasificare generată de denaturarea conturilor de rezerve din reevaluare și a celui de rezerve reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare.

Soluție propusă

Pentru minimizarea acestui risc, compania ar trebui să țină o evidență clară a evoluției rezultatelor reevaluării mijloacelor fixe și a rezervelor din reevaluare constituite la nivelul fiecărui mijloc fix, astfel încât, la scoaterea din evidență a acestuia, să se poată cunoaște exact valoarea rezervei din reevaluare aferentă mijlocului fix în cauză. Totodată, în cazul aplicării politicii contabile de descărcare a rezervei din reevaluare pe măsura utilizării mijlocului fix, compania ar trebui să întocmească o situație actualizată a valorii rezervelor din

reevaluare rămase de descărcat la nivelul fiecărui mijloc fix, astfel încât la data ieșirii mijlocului fix să poată fi descărcată strict valoarea aferentă rămasă în sold.

2. ÎNREGISTRAREA CHELTUIELILOR/VENITURILOR DIN PRESTĂRI DE SERVICII ÎN CADRUL UNUI EXERCIȚIU FINANCIAR DIFERIT FAȚĂ DE CEL ÎN CARE A AVUT LOC PRESTAREA SERVICIULUI RESPECTIV („CUT-OFF”)

Conform principului privind independența exercițiului, prevăzut de OMF 3055/2009 în Secțiunea 7 „Principii Contabile Generale”, cheltuielile și veniturile trebuie înregistrate în perioada în care a avut loc evenimentul generator al acestora, fără a se ține cont de perioada în care a fost plătită sau încasată valoarea aferentă serviciilor respective.

Cele mai frecvent întâlnite erori în ceea ce privește nerespectarea acestui principiu sunt înregistrarea cheltuielii și veni-

tului odată cu primirea facturii (eveniment ce se poate întâmpla într-o altă perioadă decât cea aferentă prestării serviciului). Erori de acest tip au fost identificate într-un număr de opt dosare dintre cele analizate, clienții auditați aparținând unor industrii printre care distribuția de telefoane mobile și accesorii, producția de componente pentru automobile, producția de pompe și sisteme de pompare, respectiv agricultură.

Risc identificat: Denaturarea conturilor de venituri și cheltuieli și a conturilor corespondente acestora (conturi de activ, pasiv, contul de rezultat).

Soluție propusă

În cazul în care pentru serviciile prestate de către furnizori nu a fost primită factura până la sfârșitul exercițiului financiar, este necesară înregistrarea de către companie a cheltuielii estimate a fi facturată pentru acel serviciu («accrual»). În funcție de caz, această estimare poate fi efectuată pe baza unei facturi proforme sau a altor documente justificative. Pe de altă parte, în cazul în care la sfârșitul exercițiului financiar există servicii prestate în beneficiul unor entități pentru care încă nu a fost emisă factura, aceste venituri trebuie estimate și înregistrate, în funcție de caz, conform documentelor sau situațiilor prezentate mai sus. În cazul în care se primește o factură aferentă unui serviciu ce va fi prestat în perioada următoare, cheltuiala aferentă este indicat să afecteze doar exercițiul următor. De asemenea, pentru facturile care cuprind valorile unor servicii prestate în cursul a două exerciții financiare, valorile respective trebuie defalcate și înregistrate separat în cadrul fiecărui exercițiu financiar căruia îi corespunde serviciul respectiv. Această defalcare se realizează conform anexei contractului sau a altor documente și calcule existente, în funcție de caz.

3. ÎNREGISTRAREA ACHIZIȚIEI/ LIVRĂRII DE MARFĂ ÎN ALT EXERCITIU FINANCIAR DECÂT CEL ÎN CARE A AVUT LOC TRANSFERUL DREPTURILOR ȘI OBLIGAȚIILOR PRIVIND MARFA RESPECTIVĂ, CONFORM INCOTERMS.

În special în tranzacțiile cu entități din afara țării, achizițiile și livrările de marfă se efectuează în conformitate cu INCOTERMS, așa cum este prevăzut în contract. INCOTERMS reprezintă acronimul pentru Internațional Commercial TERMS, definit de Camera Internațională de Comerț. În funcție de acești termeni, transferul dreptului de proprietate, respectiv a drepturilor și obligațiilor aferente bunurilor în cauză, are loc într-un anumit moment, care

poate să nu coincidă cu momentul primirii sau livrării bunurilor respective.

Deseori, în ciuda existenței acestor condiții prevăzute în contracte, nu se ține cont de momentul în care are loc transferul riscurilor și a drepturilor de proprietate privind bunurile în cauză, ci în cazul achiziției se înregistrează bunul odată cu recepția, iar în cazul livrării se înregistrează vânzarea și descărcarea din gestiune în momentul livrării. Data recepției, respectiv a livrării de bunuri, poate aparține unui alt exercițiu financiar față de cel corect conform condițiilor de livrare. Acest tip de eroare a fost întâlnit în patru din dosarele de audit analizate, entitățile în cauză activând în industrie precum producția și distribuția de produse alimentare, servicii medicale, respectiv producția de bunuri din oțel.

Risc identificat: Denaturarea conturilor de stocuri și a conturilor corespundente acestora

Soluție propusă

Compania trebuie să conducă o evidență clară a condițiilor de livrare aferente operațiilor de achiziții și/sau livrare și să țină cont de acestea, astfel încât fiecare tranzacție să poată fi înregistrată în exercițiul financiar în care are loc transferul drepturilor și obligațiilor aferente aceluși bun, conform INCOTERMS.

4. DIMINUAREA ERONATĂ A SOLDURILOR CONTURILOR DE FURNIZORI CU SOLDURILE DEBITOARE REPREZENTÂND AVANSURI ACORDATE

Conform OMF 3055/2009, avansurile acordate furnizorilor se înregistrează în contul 409, urmând să fie prezentate în bilanț pe linia de „Creanțe comerciale”, respectiv „Avansuri pentru cumpărări de stocuri”, în funcție de caz.

În practică există situații în care soldul contului de furnizori este diminuat de existența unor solduri debitoare corespunzătoare unuia sau mai multor furnizori, generate de o valoare a plăților efectuate către furnizorii respectivi mai mare decât datoria existentă la acel moment. Acest tip de eroare a fost identificat în șase dintre dosarele analizate, cei șase clienți auditați aparținând unor industrii printre care: retail, producția și distribuția de aditivi furajeri, respectiv comerțul cu produse metalice.

Risc identificat: Eroare de clasificare generată de prezentarea denaturată în bilanțul contabil și în note a valorii datoriilor și a creanțelor comerciale, respectiv avansurilor plătite furnizorilor.

Soluție propusă

La înregistrarea decontărilor cu furnizorii, este necesară verificarea soldurilor furnizorilor și reclasificarea corectă în contul de avansuri acorda-

te a valorii plășilor care depășesc datoria existentă. Totuși, este necesar a se avea în vedere că nu toate soldurile debitoare ale furnizorilor trebuie reclasificate, ci numai în cazul amintit anterior (spre exemplu, soldul debitor poate fi generat de o factură de regularizare cu semn negativ, caz în care nu sunt aplicabile cele menționate mai sus).

5. PREZENTAREA GARANȚIILOR DE BUNĂ EXECUȚIE CA DATORIE COMERCIALĂ

Așa cum este menționat în OMF 3055/2009, garanțiile de bună execuție reținute de la furnizori se înregistrează în contul 167 „Alte împrumuturi și datorii asimilate”.

O eroare frecvent întâlnită în auditul statutar este înregistrarea de către companii a garanțiilor de bună execuție în contul de furnizori (cont 401), ce se prezintă ulterior în bilanș pe linia de „Datorii comerciale”, în locul celei de „Alte datorii”. Acest tip de eroare a fost întâlnit în trei dintre dosarele analizate, clienții aparținând unor industrii precum producția și distribuția de țigarete, respectiv prestarea de servicii medicale.

Risc identificat: Eroare de clasificare și prezentare a datoriilor în situațiile financiare

Soluție propusă

Companiile trebuie să analizeze natura datoriilor, urmând că acestea să fie înregistrate conform naturii lor în contul corespunzător, pentru prezentarea corectă în situațiile financiare

6. OMISIUNI ÎN PREZENTAREA DISTINCTĂ A TRANZAȚIILOR CU PĂRȚILE AFILIATE ÎN SITUAȚIILE FINANCIARE

În România, părțile afiliate sunt definite conform Legii 571/2003 privind Codul Fiscal, art.7, alin (1), pct. 21. Astfel, o

parte este afiliată altei părți dacă se îndeplinește cel puțin unul din următoarele criterii:

- ➔ afilierea între două persoane fizice (grad de rudenie până la gradul al III-lea inclusiv);
- ➔ deținerea de către o persoană sau o persoană afiliată acesteia, direct sau indirect, a minimum 25% din titlurile de participare (valoric sau numeric) sau din drepturile de vot aferente persoanei juridice sau dacă entitatea este controlată în mod efectiv de persoana în cauză;
- ➔ afilierea între două persoane juridice, în cazul în care o altă persoană deține – ținându-se cont și de deținerile persoanelor afiliate – direct sau indirect, minimum 25% din titlurile de participare (numeric sau valoric) sau din drepturile de vot în cadrul fiecăreia dintre cele două persoane juridice sau dacă aceasta controlează efectiv aceste două persoane juridice.

În multe cazuri se constată că, deși potrivit structurii grupului există părți afiliate cu care compania desfășoară tranzacții, aceste tranzacții nu sunt tratate că fiind aferente unor astfel de entități. Companiile fie omit a verifica dacă vreuna din companiile cu care efectuează tranzacții se află în cazurile conform cărora entitatea respectivă ar fi considerată parte afiliată, fie nu realizează această verificare în mod suficient de frecvent, fie nu iau în considerare toate cazurile potrivit cărora entitatea ar fi considerată parte afiliată.

Acest tip de eroare a fost întâlnit în patru din dosarele analizate, clienții în cauză activând în industrii precum producția de energie electrică, respectiv producția și distribuția de aditivi furajeri.

Risc identificat: Eroarea în prezentarea distinctă în situațiile financiare a tranzacțiilor și soldurilor generate de tranzacțiile cu părțile afiliate

Soluție propusă

Prezentarea tranzacțiilor cu părțile afiliate și a soldurilor generate de aceste tranzacții impune a fi efectuată pe baza unei situații actualizate a listei cu părți afiliate, în conformitate cu structura grupului. Astfel, este justificat să existe la companie o listă a părților afiliate stabilite în baza prevederilor legislației în vigoare și cu structura grupului. Această listă necesită a fi revizuită și actualizată, dacă este cazul, la fiecare modificare în reglementările aplicabile sau în structura grupului. La prezentarea în situațiile financiare, tranzacțiile și soldurile aferente companiilor ce se regăsesc pe lista menționată anterior trebuie prezentate distinct.

7. ANULAREA ERONATĂ A PROVIZIOANELOR ȘI A AJUSTĂRILOR PENTRU DEPRECIERE

Așa cum este prevăzut în OMF 3055/2009, valoarea generată de diminuarea sau anularea provizioanelor și a ajustărilor pentru deprecierea imobilizărilor, stocurilor și a creanțelor se prezintă sub formă de venit, în creditul contului 781 „Venituri din provizioane și ajustări pentru depreciere privind activitatea de exploatare”.

În practică, sunt frecvent întâlnite cazurile în care companiile anulează un provizion inițial înregistrat pe cheltuieli prin debitarea contului 681 „Cheltuieli cu amortizările, provizioanele și ajustările pentru depreciere sau pierdere de valoare” (subconturile privind provizioanele și ajustările pentru depreciere), prin stornarea acestei înregistrări. Această eroare a fost identificată într-un număr de patru dosare dintre cele analizate, clienții având ca obiecte de activitate prestarea de servicii medicale, agricultura și altele.

Risc identificat: Denaturarea conturilor de venituri și cheltuieli privind provizioanele și ajustările pentru depreciere

Soluție propusă

Anularea provizioanelor și a ajustărilor pentru depreciere se justifică a fi înregistrată prin debitarea contului de pasiv în care a fost reflectat provizionul sau ajustarea pentru depreciere, concomitent cu creditarea contului de venituri aferent. Pentru prezentarea corectă a tranzacțiilor în situațiile financiare, această anulare nu trebuie înregistrată prin reversarea tranzacției înregistrate inițial pentru crearea provizionului sau a ajustării pentru depreciere.

8. ÎNREGISTRAREA ERONATĂ A REDUCERILOR COMERCIALE PRIMITE

Reducerile comerciale primite de la furnizor și înscrise pe factura de cumpărare se înregistrează prin diminuarea costului de achiziție a mărfii.

În cazul reducerilor comerciale acordate de furnizor ulterior facturării, înregistrarea acestor reduceri se efectuează separat în contul 709 „Reduceri comerciale acordate”. Reducerile considerate a fi comerciale sunt rabaturile, remizele și risturnurile.

Reducerile financiare primite de la furnizor se înregistrează în contul 767 „Venituri din sconturi obținute”. Acest tip de reduceri constau în sconturile acordate pentru plata datoriilor înainte de data scadenței.

În practică, se întâlnesc frecvent cazuri în care companiile nu înregistrează reducerile amintite în conturile contabile corespunzătoare tipului de reducere.

Acest tip de eroare a fost întâlnit în șapte din dosarele de audit analizate, clienții în cauză activând în industrii precum telecomunicații, prestarea de servicii portuare, producția de componente pentru automobile, respectiv distribuția de produse alimentare.

Risc identificat: Eroare de clasificare a reducerilor și denaturarea conturilor de cheltuieli și venituri aferente

Soluție propusă

La înregistrarea reducerilor primite de la furnizori, trebuie analizată natura reducerilor respective, stabilit tipul de reducere în funcție de criteriile prevăzute mai sus, precum și înregistrarea valorii reducerilor în contul corespunzător tipului acestora.

9. REEVALUAREA CREANȚELOR ȘI DATORIILOR ÎN VALUTĂ LA SFÂRȘITUL EXERCİTIULUI FINANCIAR

Așa cum este prevăzut în OMF 3055/2009, creanțele și datoriile în valută se reevaluează la cursul de schimb valutar comunicat de Banca Națională a României de la data aferentă sfârșitului exercițiului financiar.

Contrar acestor prevederi, sunt frecvente cazurile în care companiile omit în a reevalua toate soldurile în valută înainte de întocmirea situațiilor financiare.

Această eroare a fost întâlnită în patru din dosarele analizate, la clienți ale căror obiecte de activitate constau în producția de componente pentru automobile, prestarea de servicii medicale și altele.

Risc identificat: Denaturarea conturilor de creanțe, respectiv datorii și a conturilor de venituri și cheltuieli din diferențe de curs valutar.

Soluție propusă

Revizuirea elementelor de activ și pasiv pentru identificarea tuturor creanțelor și datoriilor în valută și reevaluarea corespunzătoare a acestora, la cursul de schimb valabil la data încheierii exercițiului financiar.

10. OMISIUNI ÎN CONSTITUIREA AJUSTĂRII PENTRU DEPRECIEREA CREANȚELOR

Valoarea ajustării pentru deprecierea creanțelor se stabilește atât în funcție de politica de provizionare a companiei (deseori ajustarea creanțelor a căror scadență este depășită cu peste 360 zile), cât și în funcție de deciziile rezultate în

Se constată că sunt frecvente cazurile în care la stabilirea valorii ajustărilor pentru depreciere se ține cont numai de efectul evenimentelor ce au avut loc până la sfârșitul exercițiului financiar și nu și de evenimentele ulterioare acestei date.

Acest tip de eroare a fost identificat la opt dintre clienții analizați, industriile în care aceștia activează fiind prestarea de servicii de asistență în domeniul exploatarea instalațiilor, în telecomunicații și producția de energie electrică și termică, real estate și altele.

Risc identificat: Denaturarea valorii ajustării pentru deprecierea creanțelor

Soluție propusă

Pentru calculul și înregistrarea valorii ajustării pentru deprecierea creanțelor, opinăm să se țină cont atât de

vechimea creanțelor, cât și de ceilalți factori menționați mai sus, care ar putea aduce indicii privind șansele de recuperabilitate a creanțelor. Până la autorizarea situațiilor financiare, compania trebuie să analizeze evenimentele care ar putea influența șansele de recuperabilitate a creanțelor și să înregistreze ajustarea pentru depreciere ținând cont de impactul acestor evenimente.

Numărul dosarelor de audit în cadrul cărora a fost identificată fiecare dintre erorile prezentate anterior este prezentat în Figura 1.

Concluzii

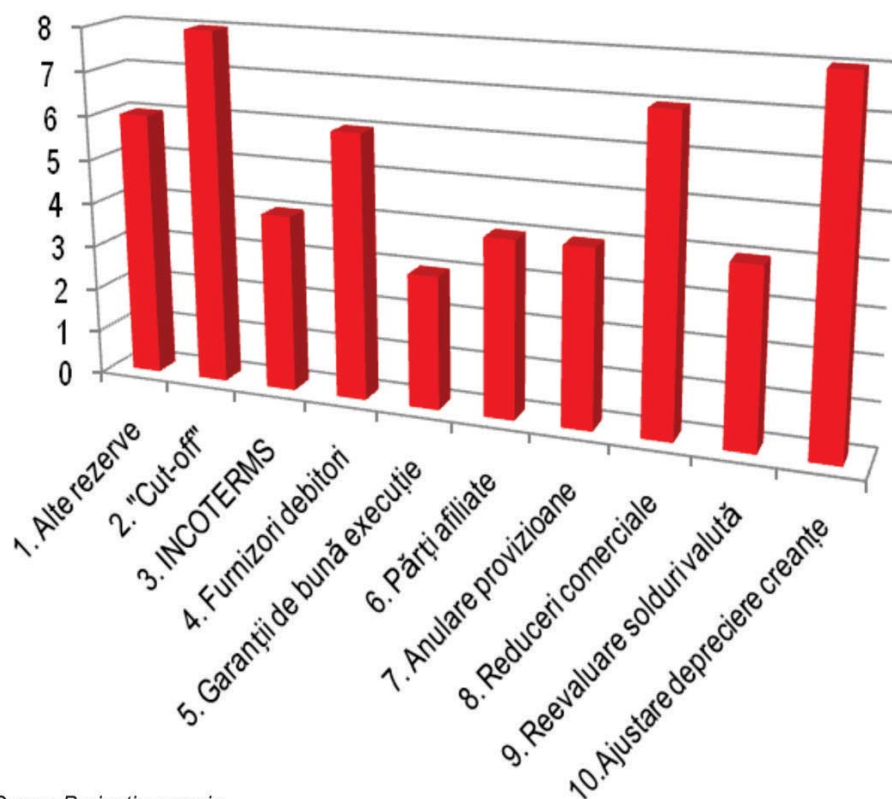
În vederea reducerii atât a riscului de eroare, cât și a celui de fraudă, este necesară implementarea unor măsuri de control. În special în cazul înregistrării-

urma analizei șanselor de recuperabilitate, în funcție de schimbările și evoluția situației financiare a clientului de la care trebuie recuperată creanța.

Deseori companiile nu țin cont de aceste analize privind recuperabilitatea creanțelor în ceea ce privește înregistrarea valorii ajustării pentru depreciere. În afară de ajustarea generată de vechimea creanței, alte evenimente conform cărora ar trebui înregistrată o astfel de ajustare ar fi intrarea în insolvență a clientului, respectiv dizolvarea entității care datorează acea sumă, existența unui litigiu privind creanța în cauză și confirmarea din partea casei de avocatură care reprezintă compania a unor șanse reduse de câștig, respectiv șanse minime de recuperabilitate a creanței etc.

Totodată, valoarea ajustărilor pentru depreciere necesită a fi stabilită și în funcție de evenimentele ulterioare datei situațiilor financiare. Conform OMF 3055/2009, evenimentele ulterioare care au loc între data situațiilor financiare și data autorizării acestora pentru a fi emise și ale căror condiții se dovedesc a fi existat la data situațiilor financiare, generează ajustarea situațiilor financiare cu impactul produs de aceste evenimente.

Figura 1. Număr de dosare de audit în cadrul cărora au fost identificate erorile prezentate

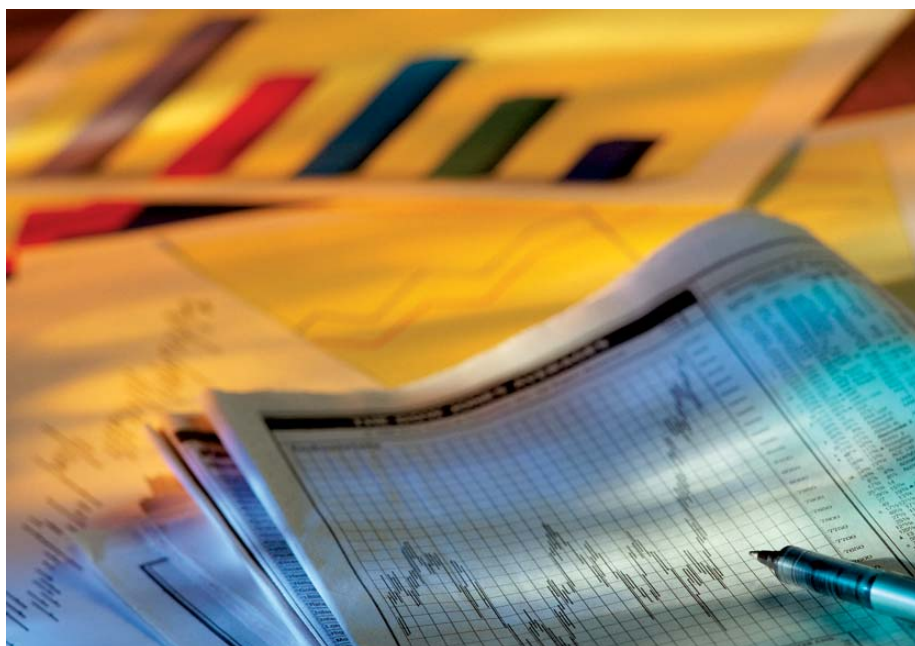

Sursa: Proiecție proprie

lor efectuate cu o anumită regularitate, pentru minimizarea riscului de eroare se recomandă automatizarea înregistrărilor. Astfel, riscul apariției unei erori manuale este redus. O altă măsură de control ar fi separarea responsabilităților, astfel încât persoane diferite și aflate pe poziții distincte una față de cealaltă să se ocupe de aprobarea înregistrării, înregistrarea, respectiv verificarea înregistrării.

În afară de procedurile de audit aferente fiecărei secțiuni în parte, o procedură practică în auditul companiilor o reprezintă testarea înregistrărilor manuale efectuate în cursul anului. O parte din această revizuire constă și în verificarea respectării segregării responsabilității mai sus menționate.

Direcții viitoare de cercetare includ revizuirea modificărilor în legile și reglementările aplicabile în domeniul contabil, care – neabordate corespunzător – ar conduce la denaturarea semnificativă a situațiilor financiare.

Odată cu aceste modificări, companiile trebuie să adapteze tratamentul contabil conform noilor prevederi, astfel încât situațiile financiare să fie întocmite în conformitate cu legile și reglementările actualizate. Întrucât aceste schimbări de tratament este necesar a fi puse în prac-

tică rapid, există riscul ca noua abordare să nu fie înțeleasă complet sau să nu existe suficiente indicații în acest sens, ceea ce poate conduce la apariția erorilor în tratamentul contabil aferent elementelor care intră sub incidența modificărilor efectuate. ●

Bibliografie

Colbert J., Luehlfing M., Alderman W, *Engagement Risk*, disponibil la: <http://www.nysscpa.org/cpajournal/1996/mar96/depts/auditing.htm>, accesat la 29.04.2014.

Martyn Jones, ACCA Technical article: *Audit Risk*, disponibil la: <http://www.chinaacc.com/upload/html/2013/06/27/lixingcun749b34e3316246639474b20cfcfb7553f.pdf>, accesat la 30.04.2014

Stoian A., Țurlea E., *Auditul Financiar - Contabil*, Ed. Economică, București, 2001, disponibil la <http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/>, accesat la 30.04.2014

ACCA Technical Article, *Answering audit risk questions*, disponibil la: <http://www.accaglobal.com/an/en/student/accaglobal-qual-student-journey/qual-resource/accaglobal-qualification/f8/technical-articles/audit-risk0.html>, accesat la 29.04.2014.

ACCA Technical Article, *Risk and environmental auditing*, disponibil la: <http://www.accaglobal.com/hk/en/student/accaglobal-qual-student-journey/qual-resource/accaglobal-qualification/p1/technical-articles/risk-and-environmental-auditing.html>, accesat la 29.04.2014

*** OMFP 3055/2009 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, cu modificările și completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 766 bis/10 noiembrie 2009

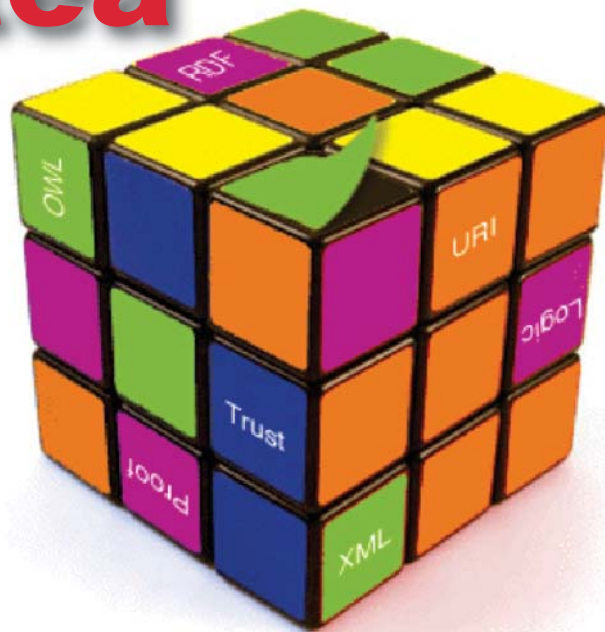
*** Legea Contabilității 82/24.12.1991, publicată în Monitorul Oficial al României nr 265/ 27.12.1991 cu modificările și completările ulterioare

*** Legea 571/2003 privind Codul Fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 927/ 23.12.2003, cu modificările și completările ulterioare

*** Standardul Internațional de Audit ISA 300 *Planning an Audit of Financial Statements*, disponibil la <http://www.ifac.org/auditing-assurance/clarity-center/clarified-standards>, accesat la 27.04.2014

*** Standardul Internațional de Audit ISA 315 *Identifying and assesing the risks of material misstatement through understanding the entity and its environment*, disponibil la: <http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a017-2010-iaasb-handbook-isa-315.pdf>, accesat la 27.04.2014.

Considerații privind aplicabilitatea web-ului semantic în auditul financiar

Sabina-Cristina NECULA* & Laura-Diana RADU**

Abstract

Discussing the Applicability of Semantic Web for Financial Audit

The expression of the audit's opinion is based on obtaining sufficient appropriate evidence concerning the preparation and presentation of financial statements. The information technologies have helped the auditors in carrying out audits in all specific stages. In this respect, the Semantic Web is considered a useful technology for data integration and data description provided by audited organizations and used by auditors to formulate opinions. It can be used in audit firms which manage financial and accounting data held by several customers. The advantages of Semantic Web lies in the possibility of integrating data from different sources and data querying to contribute to a fair audit opinion and risk reduction. The objective of this paper is to show how Semantic Web can be used in financial audits. In order to illustrate this, we developed and presented an ontology for the audit of assets.

Key words: financial auditing, semantic web, ontology, assets

JEL Classification: M42, M41, L86, D83

Cuvinte cheie: audit financiar, web semantic, ontologie, active

Introducere

Scopul auditorului, în cadrul unei misiuni de audit financiar, este exprimarea unei opinii obiective, independente și profesionale privind corectitudinea situațiilor financiare. El trebuie să ofere, în cazul unei opinii favorabile, o asigurare rezonabilă că nu există denaturări semnificative generate de fraude sau erori și că informațiile sunt prezentate în conformitate cu standardele contabile relevante (IFAC, 2013, p. 75). Demersul unei misiuni de audit financiar presupune parcurgerea a patru faze fundamentale (Arenset al., 2012, pp. 414-423): (1) în prima fază are loc planificarea misiunii și definirea metodei de auditare, (2) în faza a doua se efectuează testarea sistemului de control intern și se realizează o serie de teste substanțiale ale tranzacțiilor, (3) în cea

* Cercetător dr., Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, e-mail: sabina.mihalache@gmail.com

** Cercetător dr., Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, e-mail: glaura@uaic.ro

Avantajele web-ului semantic rezidă din posibilitatea integrării datelor din surse diferite și a interogării lor pentru a contribui la formarea unei opinii de audit corecte și la reducerea riscurilor

de-a treia fază se aplică procedurile analitice și testele de detaliu ale soldurilor conturilor, iar (4) în ultima fază are loc revizuirea finală de către responsabilul de misiune și emiterea raportului de audit (Jaba et. al., 2014, pp. 19-27).

Importanța auditului rezidă din faptul că situațiile financiare reprezintă singura sursă de informare pentru o varietate de utilizatori și, pe măsură ce relațiile sociale și economice devin mai complexe, crește riscul ca informațiile obținute de aceștia să nu fie conforme cu realitatea. (Arens et. al., 2006, p. 7).

Necesitatea acestei activități a fost potențată de conflictul de interese dintre realizatorii și utilizatorii situațiilor financiare, de practicile de contabilitate

creativă, de volumul tot mai mare de informații furnizate de organizații, de fundamentarea unor decizii de investiții și/sau de împrumut și de caracterul tot mai complex al contabilității, dar și de distanța dintre informații și utilizatori. Extinderea utilizării aplicațiilor de tip ERP, CRM, SCM (Hurbean et. al., 2013) și a unor forme de virtualizare a activităților specifice unor domenii variate, a determinat, de asemenea, schimbări importante în auditul financiar, precum și o rîgurozitate mai mare din partea utilizatorilor de informații financiare contabile din cadrul firmelor și din exterior.

Între utilizatorii externi de informații contabile și cei care le întocmesc, prin preluarea și prelucrarea datelor, pot apărea adesea diverse conflicte de interese. De exemplu, în cazul managerilor, interesul este orientat, în principal, spre obținerea unei cote de profit cât mai mari, ceea ce poate determina utilizarea unor proceduri care să le permită menținerea sau creșterea veniturilor la un nivel pe care să-l considere satisfăcător. Auditorul extern este cel care poate evidenția *conflictul de interese dintre diferite categorii de utilizatori* prin verificarea informațiilor furnizate de întreprindere și oferirea unei imagini reale a activității acesteia.

Creșterea complexității tranzacțiilor și volumul mare de informații sunt premise care au condus la necesitatea realizării auditului. Creșterea volumului și complexității tranzacțiilor din ultimele decenii pot deveni motive reale de apariție a erorilor sau pot fi utilizate ca pretexte pentru producerea greșelilor. În aceste condiții, auditul garantează că situațiile financiare respectă normele stabilite prin Standardele Internaționale de Contabilitate.

Distanța dintre informații și utilizatori este rezultatul imposibilității factorilor de decizie de a dispune întotdeauna de cunoștințe directe, empirice despre organizație și, ca urmare, devine necesar să se bazeze pe informațiile furnizate de

alte persoane. (Arens et. al., 2003, p. 9) Auditorii financiari au un rol important în acest sens deoarece ei pot garanta corectitudinea și completitudinea informațiilor recepționate de decidenți.

Adoptarea deciziilor de investiții și alte măsuri de natură financiară impun furnizarea de informații privind poziția pe piață și rezultatele obținute de organizație, publicate prin intermediul situațiilor financiare ale perioadei, iar modul în care sunt folosite de utilizatorii externi îi determină adesea să solicite realizarea auditului pentru a le verifica veridicitatea și corectitudinea.

O altă premisă care a impus apariția și dezvoltarea auditului este utilizarea tehnicilor de *contabilitate creativă*. Conceptul nu este nou, dar amploarea exploatarea lui a crescut pe măsura creșterii complexității tranzacțiilor economice. Auditorii trebuie să identifice existența unor practici specifice contabilității creative datorită cunoștințelor pe care trebuie să le dețină în domeniul contabilității și profesiei contabile. Pornind de la această premisă, se consideră că problemele în depistarea acestor practici țin de respectarea codului de etică al auditorilor și nu de competența lor profesională. Se presupune că auditorii sunt destul de calificați pentru practicarea auditului și au cunoștințe suficiente privind profesia contabilă, dar dacă nu vor respecta principiile etice ale meseriei lor nu vor fi capabili să ofere beneficii profesiei de audit ca tot unitar și nici să ofere soluții rezonabile pentru rezolvarea problemelor de contabilitate creativă (Al Momani, Obeidat, 2013, pp. 118-136).

Metodologia de cercetare a impus:

(1) observarea realității, (2) relevarea cunoașterii din domeniu și a explicațiilor cauzale, (3) definirea ipotezelor, a predicțiilor și operaționalizarea acestora, (4) observarea situațiilor specifice în vederea validării ipotezelor, (5) descrie-

rea rezultatelor, (6) integrarea în teoriile existente și enunțarea unor direcții viitoare de cercetare.

Observarea realității și relevarea cunoașterii din domeniu au fost realizate în partea introductivă și în secțiunile următoare ale articolului.

Ipotezele de cercetare sunt:

I1: auditul, privit ca proces decizional posibil a fi influențat de calitatea informației, poate fi considerat un proces afectat de descrierea semantică a datelor oferite de probele de audit.

I2: descrierea semantică a datelor luate în considerare în procesul de audit se pretează utilizării tehnologiei web-ului semantic.

Observarea situațiilor specifice în vederea validării ipotezelor și descrierea rezultatelor sunt prezentate în secțiunea 3 a articolului.

În secțiunea *Concluzii* am enunțat direcțiile viitoare de cercetare.

Considerăm motivele enumerate suficiente pentru a augmenta importanța auditului financiar pentru toți participanții la activitatea economică și prezentăm în continuare dimensiunea decizională a procesului de audit la nivelul auditării activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și posibilitatea utilizării web-ului semantic în derularea misiunii, în vederea ameliorării muncii auditorului și a rezultatelor obținute.

Audit și decizii contabile - interferențe

Pentru a putea aborda aplicabilitatea web-ului semantic în activitatea financiar-contabilă și de audit ne propunem să tratăm, pentru început, aspectele pe care profesionistul contabil le poate

interpreta în activitatea sa, deoarece web-ul semantic este un web al datelor descrise din punct de vedere semantic și, astfel, pornind de la premisa că orice concept (cum ar fi activ, datorie, capital propriu) poate fi descris în relație cu alte concepte putem imagina aplicabilități ale tehnologiei web-ului semantic în contabilitate și audit.

Într-un sistem contabil normalizat, care dispune de un plan de conturi, recunoașterea elementelor de activ, datorii sau capitaluri proprii se realizează prin încadrarea pe un tip de cont corespunzător naturii elementului și caracteristicii tranzacției care l-a creat. Într-un asemenea sistem, care se bazează pe principii și reguli general admise, recunoașterea elementelor de activ, datorii și capitaluri proprii se realizează prin alegerea unei alternative de modele contabile: modelul costului (de referință) sau modelul valorii juste (alternativ).¹

Astfel, problemele de recunoaștere, clasificare și, în mod special, cele de evaluare se referă atât la aplicarea unei tehnici sau metode de evaluare în instrumentarea luării deciziilor, cât și la alegerea unui tratament de evaluare în vederea îndeplinirii obiectivului de imagine fidelă și oferirii unei informații calitative.² Metodologia îmbunătățită a auditului financiar se bazează pe teste de fond, instrumente analitice, modele de afaceri și de cunoștințe specifice din diferite domenii, dar și pe acordarea unei atenții deosebite controlului intern și riscului de fraudă și permite transformarea informațiilor în cunoștințe care pot fi utilizate de clienți pentru a gestiona mai bine riscurile, pentru a crește eficiența și pentru evaluarea optimă a performanțelor (Grosu, Chersan, 2011, pp. 107-112).

Contabilii sunt o categorie profesională care își pot desfășura activitatea, pot profesia (în sens de consultanță) și evolua nu neapărat „ierarhic” pe cât pot

1 Odată cu IFRS și IAS 2004, termenul de tratament este înlocuit cu cel de metodă sau model.

2 Malciu (2000) prezintă problema leasingului financiar și a investițiilor materiale; Feleagă, Malciu (2002), Minu (2002) prezintă un studiu comparativ cu privire la diferitele tratamente contabile normalizate după IASC, FASB, Franța și România.

evolua profesional. Profesionistul contabil liberal este reprezentat fie de o societate de profesioniști contabili care exercită în mod liber profesia, fie prin orice persoană – asociat, salariat sau colaborator al unui cabinet care prestează servicii profesionale unui client. Di-

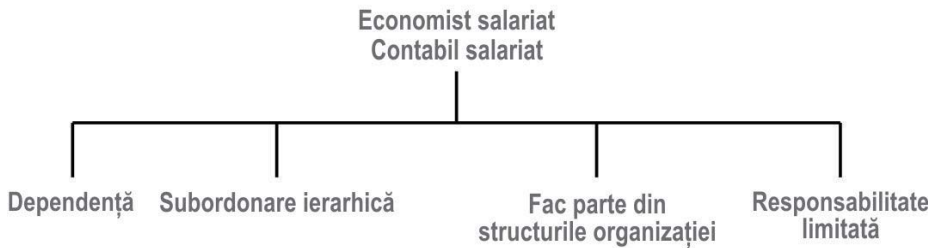
ferențierile dintre expertul contabil/contabilul autorizat și economistul/contabilul salariat sunt prezentate sintetic în **Figurile 1. a) și 1. b).**

Luarea în considerare a manifestării libertății decizionale în activitatea contabililor este prezentată în **Figura 2.**

Cercetările în domeniul luării deciziilor de audit financiar sunt: descriptive, normative și prescriptive. Astfel, de-a lungul timpului s-a urmărit descrierea modului în care auditorii iau decizii și cât de bune sunt aceste decizii. Înainte de anii 1970, auditul era considerat o artă și nu făcea subiectul cercetărilor. De aceea, putem considera deciziile referitoare la audit a fi împărțite între: (1) auditul financiar, (2) auditul strategic, (3) controlul intern.

Trebuie accentuat faptul că auditul ca *proces de decizie* și evaluare a riscului de audit se apropie foarte mult de abordarea rațională prin instrumentarul de standarde de audit existent (IFAC, 2013), deși există numeroase studii care pun accent pe experiența și cunoașterea necesare auditorilor. Acestea din urmă sunt condiționate de capacitatea auditorului de a asimila cunoaștere și de a o utiliza în misiunile de audit, proces cunoscut sub denumirea de internalizare. Conceptul a fost prezentat de Popescu (2012, pp. 445-453) ca fiind transformarea cunoașterii explicite în cunoaștere implicită, interiorizată în mintea și comportamentul utilizatorului și presupune includerea cunoștințelor explicite în acțiuni, practice sau simulări de situații de viață reale. Riscul de audit este riscul ca auditorul să exprime o opinie de audit care nu este adecvată atunci când situațiile financiare sunt eronate semnificativ (IFAC, 2013, p. 14). Evaluarea riscului de audit este, în fapt, evaluarea calității informației prezentate investitorilor. Ca în orice evaluare de calitate și în audit se impun standarde pe care auditorii le utilizează pentru formularea unei opinii. Investitorii vor informație utilă și primesc o evaluare a calității informației. Organizațiile încearcă să denatureze sau să ascundă informația care nu corespunde dorințelor comune cu cele ale investitorilor ei. Auditorul evaluează calitatea informației oferite prin impactul produs de analiza denaturărilor. Abordarea rațională se manifestă în utilizarea pragului de semnificație și a cal-

Figura 1 a). **Caracteristicile economistului/contabilului salariat**

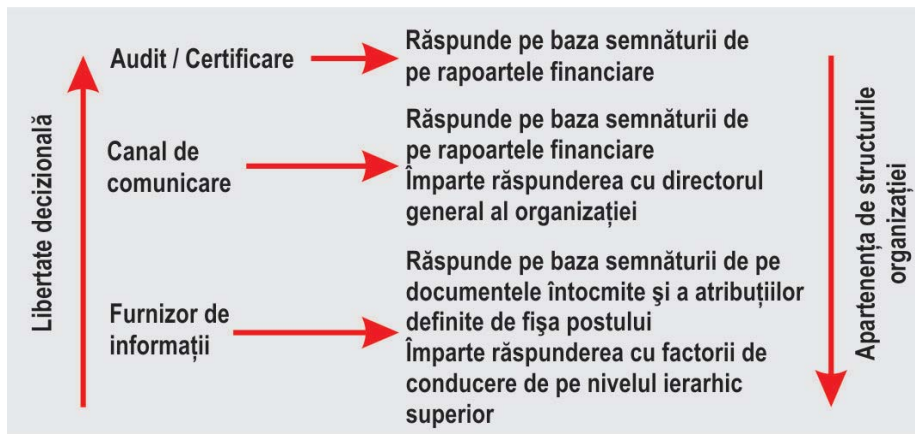
Sursa: Cristea, H., Toma, M., 2001, p. 13

Figura 1 b). **Caracteristicile expertului contabil/contabilului autorizat**

Sursa: Cristea, H., Toma, M., 2001, p. 13

Figura 2. **Manifestarea libertății decizionale în activitatea profesioniștilor contabili**

Sursa: Proiecția autorilor

culelor ulterioare de utilitate a informației, dar utilitatea este stabilită prin raționament profesional pe baza unei abordări rațional-limitate.

Auditul strategic exprimă evaluarea performanțelor și examinarea oportunității deciziilor de gestiune (de exploatare), reprezintă un feedback al proceselor decizionale și constituie etapa de validare a cunoașterii dezvoltate de organizație în realizarea unui proces decizional, dar nu se constituie în luarea unei decizii.

Controlul intern, analizat din punct de vedere decizional, reprezintă ansamblul de activități capabile să genereze decizii legate de menținerea unui nivel suficient al stocurilor disponibile, al mijloacelor bănești. La fel ca auditul strategic, el este un instrument de gestiune care ajută decidenții în luarea deciziilor prin asigurarea informării în timp real.

Aplicabilitatea web-ului semantic în integrarea datelor referitoare la probele de audit

Web-ul semantic este construit pe standardele W3C: modelul de date ResourceDescription Format (RDF) (W3C, 2004), SPARQL Protocol and RDF QueryLanguage (SPARQL) (W3C, 2008), RDF Schema (W3C, 2014) și Ontology Web Language (OWL) (W3C, 2012) pentru specificarea vocabularelor și definirea ontologiilor.

Cu timpul a apărut și comunitatea LinkedOpen Data care a dezvoltat seturi de cele mai bune practici în ceea ce privește publicarea datelor pe web (Segaran et. al., 2009, p. 106). Heath, Bizer și Berners-Lee (2009) prezintă informații valoroase despre Linked Data.

Web-ul semantic are aplicabilitate în domeniul integrării datelor, în cel al

vizualizării datelor și în căutarea datelor interconectate semantic. O aplicație semantic web constă în utilizarea RDF, OWL, SPARQL și a unui mediu dedicat și portabil, cum ar fi Jena și presupune, în principal, lucrul cu vocabulare de descriere a datelor, altfel spus, lucrul cu ontologii.

O ontologie definește formal un set comun de termeni folosiți pentru a descrie un domeniu. Scalabilitatea oferită de o aplicație semantic web este mai mare decât cea oferită de o aplicație web care nu folosește tehnologii semantic web deoarece ontologia poate fi modificată mult mai ușor atunci când domeniul de modelat se schimbă. (Necula, 2013, p. 155) O ontologie pentru active, de exemplu, va permite utilizatorilor descrierea acestor componente financiar-contabile. Descrierile respective reprezintă metadata care pot fi căutate, colectate sau integrate de către orice agent software. Utilizatorul descrie produsul într-un document RDF care utilizează ontologia anterior definită. Odată descrise toate activele, datele pot fi interogate cu ajutorul SPAQL și se pot obține răspunsuri la întrebări cum ar fi: (1) care este valoarea investițiilor dintr-o anumită perioadă de timp?,

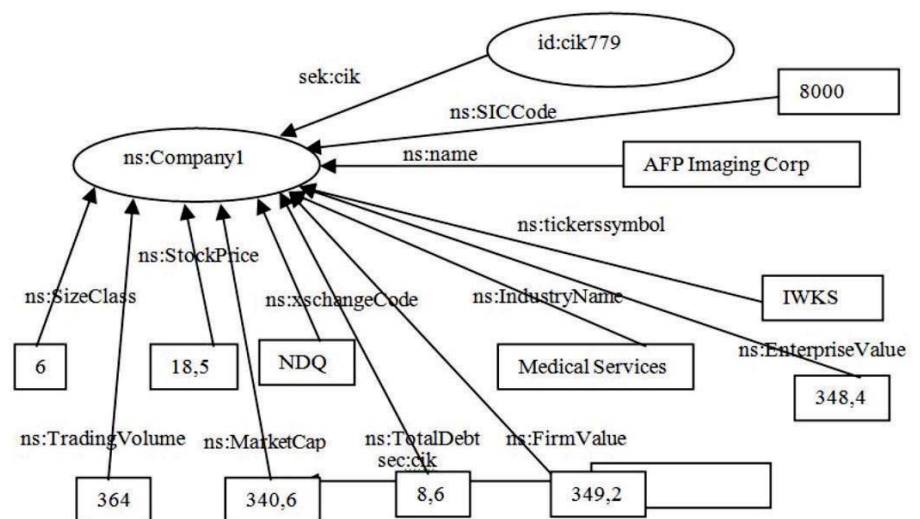
(2) care este valoarea activelor depreciate?, (3) care este prețul acțiunilor unei firme?

Web-ul semantic permite utilizatorilor partajarea conținutului dincolo de limitele aplicațiilor și ale website-urilor. A fost descris în diverse feluri: o viziune utopică, un web al datelor, o paradigmă naturală, un modul actual de utilizare a web-ului. El a inspirat dezvoltatorii în crearea tehnologiilor și aplicațiilor semantice.

Un vocabular RDF este un set de predicate care poate fi folosit de orice aplicație. Vocabularul RDF specifică și tipul datelor folosit de fiecare predicat și relațiile dintre predicate, dacă există. Un vocabular RDF poate descrie relațiile dintre predicatele unor alte vocabulare RDF. Subiectul desemnează resursa web, predicatul descrie un aspect al resursei și exprimă relația dintre subiect și obiect.

Pentru a exemplifica descrierea datelor în RDF prezentăm un graf RDF (Figura 3). Am folosit vocabularul Security Exchange Commission disponibil la adresa <http://www.rdfabout.com/demo/sec/> pentru a descrie date provenind dintr-un fișier Excel.

Figura 3. Graf RDF

Sursa: Proiecția autorilor

Figura 4. Un triplu RDF

```
:company1 ns:name "China InfrastructureInvsmt"
```

Sursa: Proiecția autorilor

Figura 5. Descrierea datelor

```
@prefix dc: <http://purl.org/dc/elements/1.1/> .
@prefix vcard: <http://www.w3.org/2001/vcard-rdf/3.0#> .
@prefix ns: <http://sandbox.metadataregistry.org/uri/schema/fin> .
```

```
:company1
  ns:name "China InfrastructureInvsmt" ;
  ns:tickersymbol "CIIC" ;
  ns:industryname "Diversified Co" ;
  ns:SICCode "9913" ;
  ns:xchangeCode "NDQ" ;
  ns:SizeClass "4" ;
  ns:StockPrice "0.69" ;
  ns:TradingVolume "241738" ;
  ns:MarketCap "45.6" ;
  ns:TotalAssets "473" ;
  ns:FirmValue "519.1" ;
  ns:EnterpriseValue "517.8".
```

```
:company2
  ns:name "AFP Imaging Corp" ;
  ns:tickersymbol "IWKS" ;
  ns:industryname "Medical Services" ;
  ns:SICCode "8000" ;
  ns:xchangeCode "NDQ" ;
  ns:SizeClass "6" ;
  ns:StockPrice "18.5" ;
  ns:TradingVolume "364" ;
  ns:MarketCap "340.6" ;
  ns:TotalAssets "8.6" ;
  ns:FirmValue "349.2" ;
  ns:EnterpriseValue "348.4".
```

Sursa: Proiecția autorilor

Figura 6. Interogare SPARQL

```
PREFIX rdfs: http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#
prefix dc: <http://purl.org/dc/elements/1.1/>
prefix vcard: <http://www.w3.org/2001/vcard-rdf/3.0#>
prefix : <http://example.org/company/>
prefix ns: <http://sandbox.metadataregistry.org/uri/schema/fin>
```

```
SELECT ?company ?TotalAssets
WHERE {
  ?company ns:TotalAssets ?TotalAssets.
}
ORDER BY DESC(?TotalAssets)
LIMIT 10
```

Sursa: Proiecția autorilor

Triplele RDF pot fi descrise prin folosirea sintaxei Turtle, pentru care prezentăm un exemplu în Figura 4.

Descrierea datelor obținută prin folosirea vocabularului definit de noi arată ca în Figura 5.

Dacă dorim să aflăm care este URI-ul și totalul activelor primelor zece companii cu cea mai mare valoare a activelor, vom realiza o interogare ca în Figura 6.

În următorul exemplu, prezentăm interogarea necesară pentru a afla URI-ul și totalul activelor companiilor care au totalul activelor sub 9000 (Figura 7).

Concluzii

Apreciam că orice încercare de modelare a exprimării unei opinii referitoare la audit nu poate fi exhaustivă, întrucât această activitate presupune foarte multă expertiză și contexte diferite de derulare. Acestea din urmă sunt caracterizate de risc, incertitudine, factori de eroare poate mult prea mulți, diferiți și cu consecințe dificil de evaluat.

Modelul decizional al exprimării unei opinii de audit trebuie să fie implementat într-un mediu interactiv: (1) manual - prin chestionare sau liste de control elaborate de auditor în contextul activ de lucru, (2) informatizat - prin utilizarea unui instrument de lucru capabil să permită auditorului specificarea inferențelor proprii de raționament în tandem cu extragerea probelor de audit.

Asemenea condiții presupun un nivel de integrare informatică aproape de concept.

Web-ul semantic poate fi o tehnologie folositoare în integrarea și descrierea datelor, cu posibilități de implementare la nivelul unei organizații, corporații sau mari firme de audit care gestionează date financiar-contabile aparținând mai multor clienți. Promisiunea pe care o oferă web-ul semantic vine din posibilitatea integrării datelor care provin din surse diferite și care, la rândul lor, pot fi descrise folosindu-se termeni care apar-

țin unui vocabular general acceptat. Interogarea datelor astfel descrise este în măsură să clarifice auditorul în privința probelor analizate și să reducă riscul de audit.

Direcțiile viitoare de cercetare:

- ➔ folosirea ontologiei propuse în cadrul unei aplicații informatice extinse;
- ➔ realizarea unui studiu de caz în cadrul unei acțiuni de audit;
- ➔ studiul și prezentarea impactului. ●

Figura 7. Interogare SPARQL

```

PREFIX foaf: <http://xmlns.com/foaf/0.1/>
PREFIX rdfs: http://www.w3.org/2000/01/rdf-schema#
prefix dc:   <http://purl.org/dc/elements/1.1/>
prefix vcard: <http://www.w3.org/2001/vcard-rdf/3.0#>
prefix :     <http://example.org/company/>
prefix ns:   <http://sandbox.metadataregistry.org/uri/schema/fin>
SELECT ?company ?TotalAssets
WHERE {
    ?company ns:TotalAssets ?TotalAssets.
FILTER( xsd:double(?TotalAssets) < 9000.0 )
}

```

Sursa: Proiecția autorilor

Bibliografie

- Amat, O., Blake, J., Dowds (2003), *The Ethics of Creative Accounting*, în *Journal of Accounting Research*, Vol II, No. 1: 58-71
- Arens, A.A., Elder, J., R., Beasley, S., M. (2006), *Auditing and Assurance Services. An integrated Approach*, 11th Edition, Pearson Education, Inc., New Jersey.
- Arens, A.A., Loebbecke, J.K., Elder, J.R., Beasley, S.M. (2003), *Audit. O abordare integrată*, Editura Arc, Chișinău.
- Bizer, C. Heath, T., Berners-Lee, T. (2009), *Linked Data – The Story So Far*, *International Journal on Semantic Web and Information Systems*, 5 (3).
- Cristea, H., Toma, M. (2001), *Doctrină și deontologie în profesia contabilă din România – ghid de pregătire pentru stagiaři – (culecție de întrebări și răspunsuri)*, Editor CECCAR, București în Toma, C. (2006), *Doctrină și deontologie în profesia contabilă*, ELITEC, www.elitec.uaic.ro/site/elitec/sup-curs-Doctrina-06-07.pdf.
- Feleagă, N., Malciu, L. (2004), *Recunoaștere, evaluare și estimare în contabilitatea internațională*, Editura CECCAR, București.
- Grosu, M., Chersan, I.C. (2011), *Information Risk and Insurance Theory in Financial Audit*, *Annals of “Dunarea de Jos” University of Galați, Fascicle I. Economics and Applied Informatics*, 01/2011, pp. 107-112.
- Hurban, L., Fotache, D., Păvăloaia, D., Dospinescu, O. (2013), *Platforme integrate pentru afaceri. ERP*, Editura Economică, București.
- Jaba, E., Robu, I.B., Robu, M.A. (2014), *Eșantionarea statistică în auditul financiar pentru estimarea denaturărilor contabile*, *Revista „Audit Financiar”* 04/2014; 12(112):19-27.
- Malciu, L. (2000), *Contabilitate aprofundată*, Editura Economică, București.
- Minu, M. (2002), *Contabilitatea ca instrument de putere*, editura Economică, București.
- Al Momani, M., A., Obeidat, I., M. (2013), *The Effect of Auditors’ Ethics on Their Detection of Creative Accounting Practices: A Field Study*, *International Journal of Business and Management*; Vol. 8, No. 13, Canadian Center of Science and Education.
- Naser, K. (1993), *Creative financial accounting: its nature and use*, Prentice Hall, 1993.
- Necula, S. (2013), *Aplicarea cunoașterii în sistemele de fundamentare a deciziilor*, Editura Sedcom Libris, Iași.
- Popescu, D. (2012), *Knowledge Flows Percolation Model – a New Model for the Relation between Knowledge and Innovation*, *Proceedings of The 18th International Business Information Management Association Conference (Innovation and Sustainable Economic Competitive Advantage: From Regional Development to World Economies)*, Istanbul, Turkey, pp. 445-453.
- Segaran, T., Evans, C., Taylor, J., (2009). *Programming the Semantic Web*, Sebastopol: O’Reilly Media.
- International Federation of Accountants – IFAC & International Auditing and Assurance Standards Board – IAASB (2013), *Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements*, New York, USA.
- W3C (2008), *SPARQL Query Language for RDF*, <http://www.w3.org/TR/rdf-sparql-query/>.
- W3C (2012), *OWL 2 Web Ontology Language Document Overview* (Second Edition), <http://www.w3.org/TR/owl2-overview/>.
- W3C (2014), *RDF Vocabulary Description Language 1.0: RDF Schema*, <http://www.w3.org/TR/rdf-schema/>.
- W3C (2004), *Resource Description Format*, <http://www.w3.org/TR/2004/REC-rdf-primer-20040210/>.

Studiu de eveniment privind impactul raportării financiare asupra valorii acțiunilor SIF

Dragoș BÎLTEANU*, Marianna BOTIKA** & Ion STANCU**

Abstract

Event Study on the Impact of Earnings Announcement Upon the Market Value of SIF

Financial reporting enables companies to obtain financial information about their performance. The financial report has (or should have) a significant impact on the market, increasing the earnings of those who can correctly predict the direction and magnitude of results.

Research conducted by the authors includes two parts, namely the theoretical foundations of the study event (subject to this article) and the impact of financial reporting empirical research on the value of the SIFs (in a future article). Literature synthesis of this article covers research on indicators (earnings, cash flow, market liquidity etc.) that may be impacted by the period of finan-

cial statements publication and the consequences arising from the announcement of financial results. Research methodology presents the stages of the event study, fixation window (period) of the event study, highlighting the assumptions and return highlighting patterns changed following the publication of financial results. Event study method emphasizes changes in actual returns during the event analyzed to estimate returns as normal, according to the two models (market or build-up).

Key words: financial reporting, event study, market model, "build-up" model, abnormal returns

JEL Classification: G12, L25, M41

Cuvinte cheie: raportarea financiară, studiu de eveniment, modelul de piață, modelul „build-up”, randamente anormale

* Președinte SIF Banat Crișana, e-mail: bilteanu@sif1.ro

** Analist financiar, Hewlett-Packard Romania, e-mail: mariannabotika@yahoo.com

*** Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice din București, auditor financiar, e-mail: finstancu@yahoo.com

Introducere

Motivația principală care a stat la baza acestei cercetări a fost dorința autorilor de a aduce un plus de valoare cercetărilor existente cu privire la cunoașterea comportamentului pieței de capital în momentul anunțării rezultatelor financiare anuale de către societățile de investiții financiare din România. Am recurs la analiza acestui eveniment deoarece considerăm că prin intermediul lui managementul companiei își justifică corectitudinea deciziilor luate în decursul anului raportat, validează strategiile abordate și, cel mai important probabil, își confirmă privilegiul de a ocupa poziția de lider în sectorul specific de activitate.

Principalii interesați de valorile financiare anunțate sunt acționarii, care, pe baza rapoartelor financiare, stabilesc valoarea câștigurilor în afaceri și devin conștienți de potențialul existent. Alături de acționari apar și participanții pieței, cunoscuți sub denumirea de “market makeri”. Aceștia din urmă sunt direct interesați în anunțarea rezultatelor financiare deoarece sunt motivați de câștigurile speculative, ceea ce reprezintă o componentă-cheie a oricărei piețe de capital și contribuie în mod direct la lichiditatea acesteia.

Acest articol studiază în mod particular comportamentul pieței de capital din România în momentul anunțării rezultatelor financiare de către SIF-uri. Apreciem că rezultatele cercetării noas-

tre și propunerile făcute vor fi utile în planificarea strategiilor de investiții din industria financiară.

Studiul de eveniment al raportării financiare este intens cercetat în literatura de specialitate, fapt confirmat de existența unui număr ridicat de lucrări cu factor de impact semnificativ. Fundamentarea teoretică a studiului de eveniment și metodologia cercetării fac obiectul prezentului articol. Cea de a doua parte prezintă contribuțiile proprii ale autorilor privind studiul empiric de eveniment pe piața financiară românească și formularea unei opinii proprii în explicarea fenomenelor observate (ce vor face obiectul unui articol viitor).

Metodologia studiului de eveniment cuantifică impactul produs de diferențierea randamentelor efective înregistrate în piața de capital în perioada de impact a evenimentului în raport cu randamentele normale, pentru aceeași perioadă, estimate pe baza a două modele normative. Cel mai utilizat model de estimare a randamentelor normale este modelul de piață, care include parametrii estimați α_1 și β_1 . Apelarea acestui model se justifică prin faptul că este cel mai frecvent utilizat în cercetările din țările occidentale, unde piețele financiare sunt dezvoltate și mature. În cazul nostru, al țărilor în curs de dezvoltare, utilizarea exclusivă a modelului bazat pe parametrul β_1 estimat oferă o credibilitate redusă în rezultatul cercetării, fapt care ne-a determinat să efectuăm un studiu comparativ în care randamentele normale să fie estimate pe baza modelului progresiv (build-up, în engleză) de determinare a costului capitalului.

Folosirea modelului build-up răspunde mai bine particularităților pieței românești prin estimarea detaliată a componentelor costului capitalului (rentabilitatea fără risc și diferite prime de risc: de

pieță, de mărime a companiei, de sector industrial etc.). Se speră a se obține un cost al capitalului specific pentru piața de capital din România, în special pentru SIF-uri. Acest cost al capitalului exprimă randamentul normal, alternativ al acțiunilor SIF în studiul de eveniment comparativ.

Lucrarea de față are ca scop o mai bună cunoaștere a pieței de capital din România în momentul anunțării rezultatelor financiare de către SIF și va aduce un plus de valoare în studiul de eveniment al companiilor românești.

Sinteza studiilor empirice privind raportarea financiară și metodologia aplicată

1. IMPACTUL ECONOMIC AL PUBLICĂRII REZULTATELOR FINANCIARE

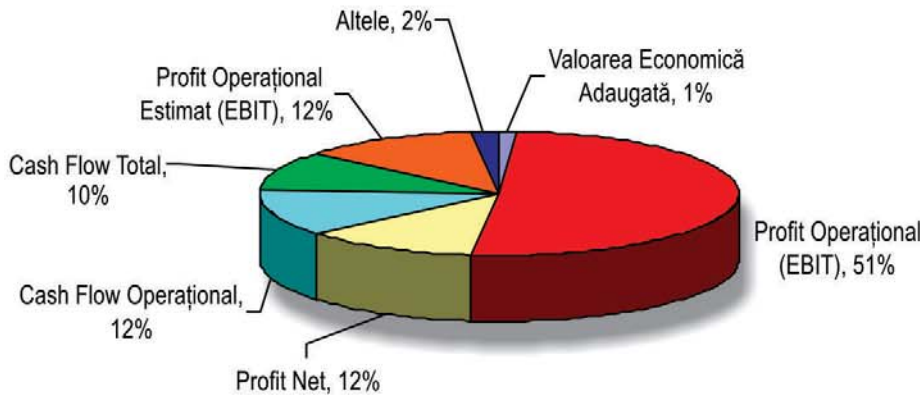
Cercetarea derulată de către Graham J. R. et al. (2005)¹ a urmărit rapoartele publice anunțate pentru a identifica valorile financiare cu cel mai mare impact. Conform studiului realizat, profitul operațional (EBIT) este cel mai important indicator financiar pentru mediul extern. **Figura 1** prezintă lista celor mai importanți indicatori financiari pentru investitorii externi.

Putem observa că pentru majoritatea investitorilor externi valoarea profitului operațional (EBIT) este cea mai reprezentativă. Profitul net, cash flow-ul operațional, cash flow-ul total și profitul operațional estimat² sunt de asemenea de o importanță semnificativă.

1 Graham John R., Harveya Campbell R., Rajgopal Shiva, *The economic implications of corporate financial reporting*, Journal of Accounting and Economics 40 (2005) 3–73

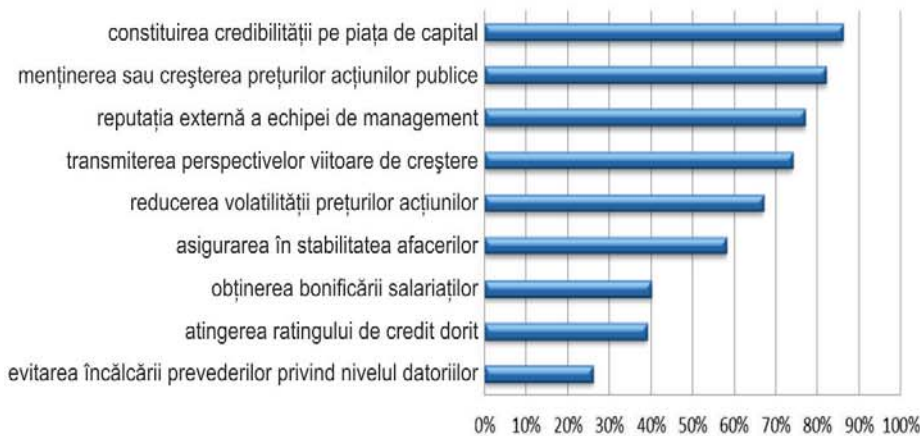
2 Profitul operațional estimat - prezintă câștigurile prognozate pe baza unui set de ipoteze prestabilite și de multe ori se folosește pentru a prezenta un plan de afaceri. Acestea nu provin din metodele standard de contabilitate (US GAAP sau IFRS).

Figura 1. Cei mai importanți indicatori financiari pentru investitorii externi

Sursa: Graham J. R. și alții, 2005

Figura 2. Criterii de influență în atingerea valorilor de referință

Sursa: Graham J. R. și alții, 2005

Figura 3. Implicațiile care reies în cazul în care valorile de referință nu sunt atinse

Sursa: Graham J. R. și alții, 2005

Deseori în economiile naționale sunt prestabilite o serie de valori de referință³, fapt care duce invariabil la întrebarea: de ce este important ca o companie să satisfacă așteptările setate din exterior și să îndeplinească aceste valori de referință? Literatura de specialitate⁴ oferă câteva motivații pe baza cărora managerii vor putea utiliza mecanisme contabile creative pentru a atinge o serie de obiective dorite (de exemplu, modificarea artificială a profitului operațional): bonificările salariale, beneficii primite în obligațiuni, motivarea stakeholderilor, interese particulare în valoarea prețurilor acțiunilor. În cercetarea efectuată de Graham J. R. (2005) s-au evaluat probe pentru fiecare din aceste motivații și au fost subliniate principalele motive care au putere de influență asupra managerilor în privința publicării rapoartelor financiare. Figura 2 prezintă valorile obținute pentru cele mai importante criterii de influență.

Putem observa cât este de importantă credibilitatea pe piața de capital, care la rândul său implică menținerea sau creșterea prețurilor acțiunilor. Aceste două domenii au cea mai mare influență asupra managerilor și poate fi astfel o tentativă majoră în utilizarea mecanismelor de contabilitate creativă în vederea îndeplinirii valorilor de referință prestabilite. Toate criteriile prezentate sunt critice pentru orice companie și aduc acesteia un plus de valoare.

Dar ce viitor poate fi prezis unei companii care nu va reuși să îndeplinească valorile de referință? Care este percepția investitorilor externi privind această non-performanță realizată? Aceștia cred că orice companie trebuie să fie capabi-

3 Literatura de specialitate propune câteva valori de referință, precum valorile din anii precedenți, valorile trimestrelor anterioare, evitarea pierderilor sau analiza estimărilor așteptate (vezi Burgstahler și Dichev, 1997; DeGeorge și alții, 1999)

4 Lucrările lui Healy, P. și Wahlen, J. (1999), Dechow, P. și Skinner, D. (2000), și Fields, T. și alții. (2001) au rezumat cel mai bine subiectul contabil cercetat.

lă să reproducă câștigurile anterioare pentru a face față target-urilor propuse, chiar dacă este vorba de o perioadă dificilă și un mediu instabil. Piața așteaptă ca întreprinderea să atingă target-ul propus sau chiar să-l depășească ușor, însă adevăratele probleme pot apărea în cazul în care compania nu va reuși acest lucru⁵. **Figura 3** prezintă implicațiile care reies în cazul în care valorile de referință nu sunt atinse.

Astfel, nerespectarea valorilor de referință a rezultatelor financiare poate deruta persoanele din afara companiilor, lăsându-le impresia că întreprinderea are un viitor incert, probleme necunoscute și va avea nevoie de timp și de resurse pentru a-și recăpăta credibilitatea anterioară. Neîncrederea investitorilor externi va impune automat o reticență față de acțiunile companiilor în cauză.

Subiectul conexiunii între anunțarea publică a informațiilor importante și lichiditatea pieței a atras un număr de cercetători care au studiat această temă. Frost C. et al. (2006) au demonstrat că procedurile de anunțare publică a informațiilor importante (reprezentate prin reglementarea și monitorizarea aplicării acestora) sunt într-o relație directă cu lichiditatea pieței. Haddad A. et al. (2009)⁶ au studiat anunțarea voluntară a informațiilor importante și lichiditatea companiilor publice, ajungând la concluzia că un nivel ridicat de anunțare voluntară implică reducerea distanței

dintre cerere și ofertă, crescând semnificativ lichiditatea pieței de capital.

Cercetătorii Frino A. et al. (2012)⁷ au ajuns la concluzia că adoptarea standardelor de raportare IFRS are puterea de a influența lichiditatea activelor pe piață. Această lichiditate are o sensibilitate crescută și este printre primele care reacționează la orice schimbare apărută pe piața de capital.

Cercetătorul Lakhil F. (2004)⁸ susține că credibilitatea informațiilor negative este mult mai crescută pentru investitori decât cea a informațiilor pozitive. De asemenea, anunțarea rezultatelor publice sporește lichiditatea pieței de capital. Amplitudinea diferită a acestor informații este, însă, accentuată vizibil de către previziunile financiare de dinaintea și de după anunțarea propriuzisă. Autorul susține însă că previziunile financiare pot face parte dintr-un proces de manipulare și trebuie să fie mai puțin credibile pentru participanții de pe piața de capital.

Prin analiza lucrărilor științifice mai sus menționate am urmărit identificarea impactului economic al evenimentului de anunțare a rezultatelor financiare atât la nivel micro, asupra investitorilor, cât și la nivel macro, asupra condițiilor generale ale pieței de capital și anume asupra lichidității pieței. Observăm că valoarea profitului operațional este un criteriu hotărâtor care influențează comportamentul investitorilor, iar nerespectarea angajamentelor privind

performanțele viitoare și atingerea valorilor de referință atrage după sine o serie de consecințe. Impactul evenimentului asupra pieței este ridicat, ținând cont că acesta influențează în mod direct lichiditatea pieței. Conform Chami R. (2009)⁹, lichiditatea insuficientă, de cele mai multe ori, se consideră a fi obstacolul principal în dezvoltarea pieței de capital.

2. ANALIZA ȘI CUANTIFICAREA IMPACTULUI PRODUS DE EVENIMENTUL PUBLICĂRII REZULTATELOR FINANCIARE

Procesul raportării financiare reprezintă anunțarea publică a rezultatelor financiare realizate, care impactează piața de capital reglementată. Studiile științifice din domeniul impactului s-au concentrat pe evidențierea consecințelor generate de anunțarea rezultatelor financiare (**Tablelul 1**).

Dezbaterile privind impactul raportării financiare într-o economie modernă sunt destul de aprinse, fiecare părere având un număr impresionant de susținători. Cercetătorii Lev B. și Zarowin P. (1999) sunt destul de agresivi în prezentarea limitărilor rapoartelor financiare.¹⁰ Autorii susțin că utilitatea raportării câștigurilor realizate, a fluxurilor de trezorerie și a valorii contabile a activelor s-a deteriorat în ultima perioadă. Inovația, competitivitatea și schimbările fluxurilor operaționale sau ale condițiilor

5 Brown, L. and Caylor, M. (2005), *A temporal analysis of quarterly earnings thresholds: propensities and valuation consequences*, The Accounting Review, Vol. 80, pp. 423–440; disponibil la http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=488222, accesat la data 21.07.2013

6 Haddad, A.E., Al Shattarat W.K. and Nobanee, H. (2009), *Voluntary Disclosure and Stock Market Liquidity: Evidence from Jordanian Capital Market*, International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation, 5 (3), pp. 285–309; disponibil la <http://ideas.repec.org/a/ids/ijaape/v5y2009i3p285-309.html>, accesat la data 21.07.2013

7 Frino, A., Gerace, D. and Palumbo, R. (2012), *Information Disclosure and Stock Liquidity: Evidence from Borsa Italian*, Research Paper, presented on American Accounting Association Annual Meeting and Conference on Teaching and Learning in Accounting, Washington, DC, USA; disponibil la <http://www.csef.it/seminarpdf/Frino.pdf>, accesat la data de 15 mai 2013

8 Lakhil, F. (2004), *Stock market liquidity and information asymmetry around Voluntary earnings announcements: New evidence from France*, International Journal of Managerial Finance, Vol. 4, Issue 1, pp. 60 – 75; disponibil la http://www.efmaefm.org/efma2005/papers/143-lakhil_paper.pdf, accesat la data 16 mai 2013

9 Chami, R., Fullenkamp, C. and Sharma, S. (2009), *A Framework for Financial Market Development*, IMF Working Paper WP/09/156; disponibil la <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp09156.pdf>, accesat la data de 14 mai 2013

10 Lev, B. and Zarowin, P. (1999), *The boundaries of financial reporting and how to extend them*, *Forthcoming*, Journal of Accounting Research, Vol. 37, No. 2, pp. 353 - 385; disponibil la http://pages.stern.nyu.edu/~pzarowin/publications/P14_Boundaries_Financial_Reporting_1.pdf, accesat la data 22.07.2013

Tabel 1. Sinteza celor mai importante studii privind impactul produs de anunțarea rezultatelor financiare

Autor	An	Scop	Metodologie	Puncte centrale, rezultate, concluzii
Chung D. Y. și Lee J.	1998	Au studiat impactul structurii proprietare asupra volumelor tranzacționate ca reacție la anunțarea rezultatelor financiare.	S-a văzut că volumul tranzacțiilor are o asociere negativă cu deținerile de acțiuni ale proprietarilor instituționali, ceea ce sugerează o relație stabilă pe termen lung între instituțiile deținătoare și acțiunile deținute.	Confirmă faptul că rezultatele financiare anunțate pe piața de capital au un impact diferit asupra claselor diferite de proprietari.
Tang Ch. Y. și Tikoo S.	1999	Au studiat asocierile dintre rentabilitățile acțiunilor și rezultatele financiare la companiile cu un nivel diferit de flexibilitate operațională.	Flexibilitatea operațională se consideră a fi abilitatea întreprinderii de a răspunde la fluctuațiile mediului prin schimbarea factorilor de producție într-o rețea multinațională de subsidiare. Mărimea și adâncimea geografică a rețelei multinaționale sunt utilizate ca indicator de flexibilitate operațională.	Au constatat existența unui indicator al rentabilității acțiunilor și al rezultatelor financiare mai ridicate pentru companiile multinaționale care operează într-un număr ridicat de țări, dar care își limitează concentrarea pe o singură țară, față de acelea concentrate pe mai multe țări sau companii domestice.
Cheung D. K. C. și Sami H.	2000	Au investigat schimbările prețurilor și a volumelor tranzacționate ca reacție la anunțarea rezultatelor financiare.	Piața din Hong Kong a reacționat atât pentru acțiunile Blue Chip cât și pentru cele Non - Blue Chip (cu o fluctuație semnificativă a prețului de pe piață). Volumele au fost modificate în egală măsură.	Lucrarea a demonstrat o reacție semnificativă a prețurilor și a volumelor timp de patru zile în preajma anunțării anuale a rezultatelor financiare.
Francis J., Schipper K. și Vincent L.	2002	Au studiat valoarea informațiilor private în perioada anunțării rezultatelor financiare	S-a constatat o relație pozitivă între randamentele anormale absolute în două tipuri de anunțări: distribuirea informațiilor private și anunțurile oficiale.	Informatarea evenimentului de anunțare a rezultatelor financiare este erodată de informații concurente sub forma rapoartelor analitice.
Vieru M.	2002	A studiat impactul anunțurilor financiare asupra traderilor; a examinat efectul prețurilor permanente în contextul anunțării câștigurilor preliminare.	Utilizând efectul permanent al prețurilor ca o măsură de ajustare a prețurilor la informațiile private, s-au efectuat o serie de testări pentru a observa perioadele în care ajustările prețurilor sunt mai semnificative în timpul pre-anunțării decât în cel al post-anunțării.	Rezultatele sugerează că traderii mari într-adevăr produc efectul permanent al prețurilor ridicate mai degrabă înaintea anunțării decât după producerea acesteia.
Riahi-Belkaoui A.	2002	A studiat rezultatele financiare ale companiilor publice și rentabilitățile acțiunilor și legătura cu mediul multinațional al companiilor.	Autorul încearcă să definească modelele de conexiune între rezultatele financiare ale companiilor publice și rentabilitățile acțiunilor și să explice această conexiune din perspectiva multinaționalității emitenților.	Rezultatele au arătat că nivelul variabilelor multinaționalității companiilor sunt corelate negativ cu randamentele anormale din etapa post-anunțării câștigurilor.
Lougee B. A. și Marquardt C. A.	2004	Au analizat anunțarea câștigurilor și divulgările informațiilor strategice.	Se studiază companiile care obișnuiesc să anunțe larg câștigurile proforme și s-a constatat că utilitatea acestui gest variază sistematic, iar investitorii răspund la această acțiune conform eficienței pieței în care operează.	Întreprinderile cu o informatizare slabă a câștigurilor sunt mai tentate să anunțe câștigurile proforme decât restul companiilor. Cauza strategică se subliniază a fi un determinant puternic în raportarea proformă.
Gao Y. și Tse Y.K.	2004	Au analizat dacă metoda de raportare a întreprinderilor influențează generarea a diferite impacturi.	Au studiat investitorii domestici chinezi și investitorii străini, unde acțiunile A sunt cele locale, iar B cele străine. Investitorii străini, deținătorii acțiunilor B, reacționează similar la anunțurile financiare întocmite conform IFRS, cât și cele conform PRC GAAP, în timp ce investitorii locali, deținătorii acțiunilor A, reacționează predominant doar la anunțurile financiare întocmite conform PRC GAAP.	Ideea principală indică faptul că nivelul scăzut al principiilor contabile locale influențează foarte mult reacția pieței la anunțarea rezultatelor financiare, iar standardele internaționale, bine reglementate, implică un comportament "corespunzător" al acesteia.

Autor	An	Scop	Metodologie	Puncte centrale, rezultate, concluzii
Ali A., Klasa S. și Zhen Li O.	2008	Au urmărit corelațiile dintre acțiunile deținute de proprietarii instituționali și informarea traderilor în momentul anunțării rezultatelor financiare.	S-au analizat investitorii instituționali care dețin cote mici, medii și mari din totalul acțiunilor publice a companiilor. Cei mici: nu au bază justificativă pentru costurile fixe pe care le aplică pentru furnizarea informațiilor private, iar cei mari: își reduc la minimum toate tranzacțiile în preajma anunțării rezultatelor financiare.	Investitorii instituționali care dețin cote medii au cele mai multe stimulente pentru a dezvolta o serie de informații private în perioada pre-anunțării oficiale a rezultatelor financiare și pentru a face speculații pe baza acestora
Balakrishnan K., Bartov E. și Faurel L.	2010	Au exprimat tendințele de post-anunțare a rezultatelor financiare; au arătat eșecurile pieței în a răspunde complet la anunțurile publice.	Formațiunea post-portofoliu analizată a difuzat profitabilitate între două portofolii, primul format pe seama pierderilor extreme și cel de-al doilea pe profiturile extreme.	Anomalia pierdere / profit este oarecum violentă pentru riscul alternativ ajustat, risc de insolvență, mărirea companiei, constrângerile vânzărilor scurte și costurile de tranzacție.
Muna E. Ch., Courtenay S. M. și Rahman A. R.	2011	Au analizat anunțarea voluntară a câștigurilor financiare și efectul acesteia pe piața slab informată și reglementată.	S-au studiat asociațiile între nivelul divulgării voluntare a rapoartelor anuale și reacția pieței la anunțurile preliminare; s-au examinat efectele divulgării voluntare, utilizând măsurători directe.	Rezultatele arată că dezvăluirile voluntare pre-anunțării reduc semnificativ reacția prețurilor și a volumelor în perioada anunțării rezultatelor financiare.
Truonga C., Corradob Ch. și Chena Y.	2012	Au urmărit influența procesului de anunțare a rezultatelor contabile asupra pieței reglementate la vedere (Piața Spot) și a pieței reglementate la termen (Piața Derivatelor).	S-a studiat reacția piețelor (spot și derivatelor) la anunțarea rezultatelor financiare pentru o perioadă de 12 ani (1996-2008). S-a constatat că surprizele pozitive ale câștigurilor produc o incertitudine mai mare față de surprizele negative.	S-a demonstrat relația inversă dintre schimbările implicite ale volatilității și știrile privind câștigurile într-o fereastră cu o lungime de trei zile imediate după producerea evenimentului.

Sursa: Proiecție proprie, pe baza cercetării

lor economice nu sunt în mod adecvat reflectate în metodele raportării curente. De exemplu, investițiile care generează cele mai mari schimbări într-o companie, precum restructurarea sau cercetarea și dezvoltarea, sunt privite de la bun început drept cheltuieli pe o perioadă de câteva exerciții financiare și după aceea se transformă în beneficii propriu-zise.

Procesul raportării financiare, bazat pe o comparație periodică a veniturilor și a cheltuielilor, poate fi deseori incapabil să redea o situație reală a companiei. Autorii ajung la concluzia următoare: schimbările mediului de afaceri reprezintă factorul responsabil de deteriorarea conexiunii dintre condițiile pieței și valorile contabile raportate.

Raportarea financiară este oportunitatea companiilor de a furniza informații legate de performanța înregistrată. Fără această oportunitate, economia noastră ar fi mult mai vulnerabilă. În consecință, raportarea financiară are un impact vizibil pe piață, iar persoanele care vor intui amploarea și direcția acestuia vor avea, cu siguranță, de câștigat.

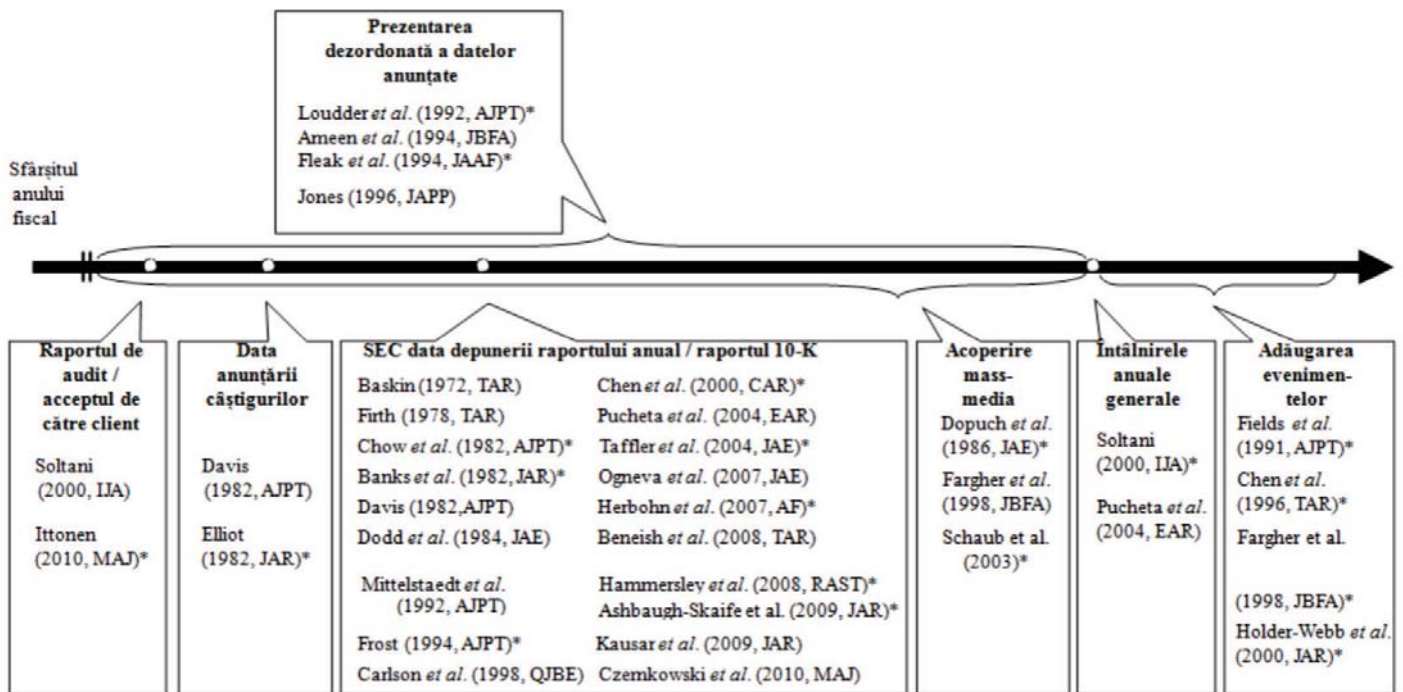
Ittonen K. (2012)¹¹ a ilustrat cronologic evenimentele financiare corelate cu prezentarea situațiilor financiare. Primul eveniment pe axa timpului, evidențiat în Figura 4, este momentul prezentării raportului de audit. Cronologia prezentată este identică cu organizarea administrativă utilizată în Statele Unite, în anumite țări ordinea proceselor fiind diferită.

Cel mai important moment de pe axa cronologică este acela al depunerii oficiale a rezultatelor financiare la SEC (*U.S. Securities and Exchange Commission* – Comisia de Valori Mobiliare din SUA) într-un formular intern denumit 10-K. Acesta este echivalent cu momentul pre-anunțării publice pe piața autohtonă a rezultatelor financiare preliminare prin intermediul BVB (Bursa de Valori București).

Ultimele momente cronologice prezentate în Figura 5 au o legătură directă cu momentul analizat, însă importanța lor este semnificativ mai redusă deoarece sunt, mai degrabă, elemente conexe ale evenimentului urmărit.

11 Ittonen, K. (2012), *Market reactions to qualified audit reports: research approaches*, Accounting Research Journal, Vol. 25, Issue 1, pp. 8 - 24; disponibil la <http://leeds2.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=1030-9616&volume=25&issue=1&articleid=17043999&show=html>, accesat la 23.07.2013

Figura 4. Ilustrarea cronologică a evenimentelor financiare

Notă: * Reprezintă o lucrare care a adus valoare semnificativă în studierea conceptului analizat
Sursa: Ittonen, K., 2012

Metodologia cercetării și stabilirea ipotezelor

1. ETAPELE OBLIGATORII ÎN EFECTUAREA STUDIULUI DE EVENIMENT

Impactul urmărit de evenimentul analizat se poate observa din evoluția randamentelor anormale ale activelor analizate. În literatura de specialitate, randamentele anormale sunt definite ca fiind diferențele dintre randamentele efective ale activelor studiate și randamentele normale (sau așteptate), adică rentabilități ce urmau a fi obținute în absența evenimentului.

Pentru efectuarea oricărui studiu de eveniment este obligatorie parcurgerea următoarelor etape¹²:

- Definirea evenimentului.** Etapa aceasta vizează determinarea evenimentului urmărit și a perioadei de timp în care se vor analiza efectele produse de către acesta (așa-numita fereastră a evenimentului). Este foarte important să estimăm o fereastră adecvată astfel încât să evităm orice omisiune a unor efecte importante.
- Selectarea criteriilor.** Criteriile de selecție trebuie să fie prezentate foarte clar și să fie, în același timp, justificate. De exemplu, pot fi selectate companiile publice dintr-o anumită industrie. Caracteristicile întreprinderilor trebuie să fie măsurabile, de exemplu: capitalizarea bursieră, ponderea în industrie, frecvența evenimentului. De asemenea, perioadele analizate trebuie să fie identice pentru toți reprezentanții.
- Cuantificarea rentabilităților normale și anormale.** Importanța evenimentului este definită în funcție de mărimea rentabilităților anormale. Acestea din urmă prezintă diferențe între rentabilitățile realizate și rentabilitățile așteptate sau normale (care se așteptau a fi obținute în absența evenimentului).
- Rezultate empirice.** Prezentarea rezultatelor și diagnosticarea lor.
- Interpretări și concluzii.** Scopul studiului de eveniment efectuat este acela de a stabili dacă rezultatele empirice obținute contribuie la explicarea impactului produs pe piața de capital. Anumiți factori suplimentari care ar putea aduce explicații suplimentare privind rezultate obținute ar trebui, de asemenea, menționați în această etapă.

¹² Aceste etape sunt foarte bine descrise în cartea lui Seiler, M. J. (2004), *Performing financial studies: A methodological cookbook*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall

2. IDENTIFICAREA CORECTĂ A FERESTREI ANALIZATE

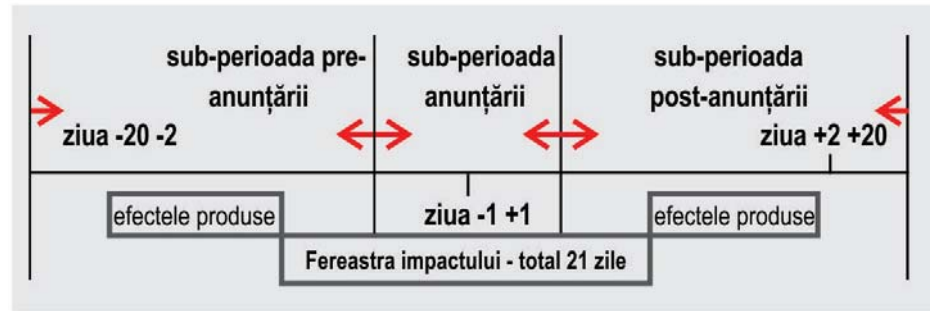
Un aspect destul de important în măsurarea impactului anunțării rezultatelor financiare este selectarea corectă a ferestrei analizate. Conform studiului efectuat de către Trueman B. (2003)¹³, alături de colegii săi, există o mișcare semnificativă a prețurilor acțiunilor cu o zi înaintea anunțării propriu-zise a rezultatelor, urmată de o mișcare inversă, agresivă chiar, timp de câteva zile. Această evoluție a rentabilităților, asociată cu mișcările pieței, fluctuează, în medie cu mai mult de 11% pe o perioadă de 10 zile. În acest caz se naște întrebarea: cât de mare trebuie să fie fereastra evenimentului pentru a cuantifica cât mai bine efectele evenimentului studiat?

În cadrul unei ferestre de eveniment putem identifica trei sub-perioade:

- ➔ Pre-anunțarea: se referă la o abatere ușoară a prețurilor acțiunilor înaintea raportării rezultatelor financiare, care pot aduce eventuale “surprize”.
- ➔ Anunțarea: efectul prețului reflectă magnitudinea și direcția “surprizei”, cu o creștere moderată a prețurilor, ca reacție la rezultatele anunțate.
- ➔ Post-anunțarea: cel mai interesant este faptul că prețurile continuă tendința adoptată după anunțarea rezultatelor “surpriză”.

Ball R. et al. (1991)¹⁴ au analizat rentabilitățile acțiunilor în preajma anunțării rezultatelor financiare. Autorii constată că perioada de 10 zile pentru pre-anunțare și 10 zile de post-anunțare, plus o zi pentru anunțare (în total o perioadă de 21) este o fereastră optimă. Acest lucru ne-a determinat să utilizăm în cadrul studiului nostru o fereastră de 21 de zile.

Figura 5. Fereastra personalizată a impactului

Sursa: Studiul propriu

Figura 5 ilustrează fereastra aleasă, împărțită în trei sub-perioade predefinite astfel: primele 9 zile reprezintă pre-anunțarea evenimentului; zilele 10-12 (un total de 3) reprezintă anunțarea propriu-zisă a informațiilor importante, sau producerea evenimentului; iar zilele 13-21 (un total de 9 zile) reprezintă post-anunțarea.

Anunțarea oficială a rezultatelor financiare în România are loc astfel: conform legislației în vigoare, toate societățile pe acțiuni au obligația de a aproba și descărca din gestiune situațiile financiare pentru anul încheiat. Această procedură se realizează în cadrul adunării generale a acționarilor (AGA). Dar ziua adunării generale a acționarilor (AGA) nu poate fi considerată drept ziua evenimentului deoarece anunțarea rezulta-

telor preliminare se face în prealabil. Impactul major se produce în momentul anunțării acestor rezultate preliminare deoarece valorile anunțate inițial sunt foarte apropiate de cele finale. Bursa de Valori București publică pe site-ul oficial rezultatele financiare preliminare, care devin publice cu mult înainte de AGA, astfel vom considera ziua anunțării rezultatelor preliminare pe site-ul BVB drept ziua producerii evenimentului. Tabelul 2 prezintă în detaliu zilele anunțării rezultatelor financiare preliminare pentru fiecare SIF analizat. Observăm apariția predominantă a lunii februarie, fapt care confirmă că este una dintre cele mai active luni de pe piață.

Așadar, ziua producerii evenimentului este considerată ca fiind ziua publicării pe site-ul oficial BVB a rezultatelor

Tabel 2. Ziua anunțării rezultatelor financiare

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SIF1	15-Feb-08	25-Feb-09	15-Feb-10	15-Feb-11	15-Feb-12	01-Feb-13	17-Feb-14
SIF2	15-Feb-08	12-Feb-09	29-Jan-10	28-Jan-11	31-Jan-12	15-Feb-13	17-Feb-14
SIF3	15-Feb-08	13-Feb-09	12-Feb-10	15-Feb-11	15-Feb-12	15-Feb-13	14-Feb-14
SIF4	06-Feb-08	06-Feb-09	15-Feb-10	10-Feb-11	15-Feb-12	15-Feb-13	10-Feb-14
SIF5	15-Feb-08	13-Feb-09	12-Feb-10	14-Feb-11	14-Feb-12	15-Feb-13	17-Feb-14

Sursa: www.bvb.ro

¹³ Trueman, B., Wongb, M. H. F. and Zhang, X.-J. (2003), *Anomalous stock returns around internet firms' earnings announcements*, Journal of Accounting and Economics, Vol. 34, pp. 249–271; disponibil la http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=377561, accesat la 22.07.2013

¹⁴ Ball, R. and Kothari, S. P. (1991), *Security Returns around Earnings Announcements*, The Accounting Review, Vol. 66, No. 4, pp. 718-738; disponibil la www.jstor.org/stable/248152, accesat la 22.07.2013

financiare preliminară, deoarece acestea devin publice înaintea AGA.

3. STABILIREA IPOTEZELOR

Următorul pas important în metodologia cercetării îl reprezintă analiza ipotezelor stabilite. Pentru testarea lor trebuie parcurși anumiți pași, precum: definierea ipotezelor; identificarea testului statistic ce are capacitatea de validare a rezultatelor finale; specificarea nivelului de relevanță al acestui test; specificarea regulilor decizionale; colectarea datelor; luarea deciziilor statistice; și luarea deciziilor economice.

Ipoteza nulă a studiului ia în considerare posibilitatea absenței rentabilităților anormale, diferite de zero, în urma anunțării rezultatelor financiare:

H_0 : Nu există conexiune între procesul anunțării rezultatelor financiare și valoarea de piață a întreprinderii.

Ipotezele alternative vizează apariția randamentelor anormale în urma anunțării rezultatelor financiare:

$H1$: Randamentele anormale zilnice ale acțiunilor analizate vor fi diferite de zero în sub-perioada **pre-anunțării** rezultatelor financiare, și anume între zilele -20 și -2 (inclusiv), și vor fi generate de evenimentul anunțării rezultatelor financiare pe piață.

$H2$: Randamentele anormale zilnice ale acțiunilor analizate vor fi diferite de zero în sub-perioada **anunțării** rezultatelor financiare – și anume între zilele -1 și +1 (inclusiv) – și vor fi generate de evenimentul anunțării rezultatelor financiare pe piață.

$H3$: Randamentele anormale zilnice ale acțiunilor analizate vor fi diferite de zero în sub-perioada **post-anunțării** rezultatelor financiare – și anume între zilele +2 și +20 (inclusiv) – și vor fi generate de evenimentul anunțării rezultatelor financiare pe piață.

Prezentarea modelelor de calcul aplicate

1. METODOLOGIA CUANTIFICĂRII RANDAMENTELOR ANORMALE AVÂND LA BAZĂ MODELUL DE PIAȚĂ

Autorii au decis, în prima etapă, cuantificarea randamentelor normale ale activelor pe baza modelului de piață, iar apoi compararea acestor rezultate cu randamentele normale estimate pe baza modelului „build-up” de estimare progresivă a costului capitalului. Această comparație a fost introdusă pentru a verifica credibilitatea rezultatelor obținute cu ajutorul modelului de piață deoarece acesta este în totalitate dependent de o piață de capital stabilă, iar piața de capital din România este adeseori volatilă și imprezvizibilă.

În prezent, ne confruntăm cu un fenomen interesant: majoritatea cercetărilor din domeniul studiului evenimentului sunt efectuate pentru piețe dezvoltate, deoarece analiștii piețelor dezvoltate sunt mult mai preocupați de cercetările privind studiul de eveniment. Modelul de piață, utilizat în studiile de eveniment, are capacitatea de a prezice randamentele normale în afara evenimentului produs doar în condițiile unor piețe de capital stabile și mature, așadar utilizarea exclusivă a modelului de piață în cadrul studiului nostru de eveniment ar fi pus la îndoială concluzia cercetării.

Modelul de piață estimează rentabilitățile anormale în corelație cu rentabilitatea pieței de capital R_{Mt} și cu coeficientul de volatilitate beta, β_i :

➔ Rentabilitatea normală conform modelului de piață

$$R_{it} = \alpha_i + \beta_i R_{Mt}$$

➔ Rentabilitatea anormală

$$AR_{it} = R_{it} - \hat{\alpha}_i - \hat{\beta}_i R_{Mt}$$

➔ Cumularea rentabilităților anormale ne arată intensitatea impactului pro-

pus de evenimentul studiat

$$CAR_i = \sum_t AR_{it}$$

Prezenta cercetare a presupus o analiză detaliată a momentelor de raportare financiară a SIF-urilor. S-a analizat fiecare SIF, la nivel individual, unde s-a ținut cont de momentul unic al anunțării rezultatelor pentru fiecare în parte. Tabelul 2 prezintă zilele anunțării rezultatelor financiare, care, conform metodologiei aplicate, sunt considerate a fi ziua 0 în producerea evenimentului, iar fereastra analizată a cuprins un total de 21 de zile. În continuare, vom prezenta analiza comparativă a momentului de anunțare a rezultatelor financiare de către SIF1 și celelalte patru SIF-uri.

2. DETERMINAREA COSTULUI CAPITALULUI PENTRU METODA ALTERNATIVĂ

Cea de a doua etapă presupune selectarea modelelor de estimare a costului capitalului pentru varianta alternativă de cuantificare a randamentelor normale. Dintre modelele existente în lumea științifică putem evidenția modelul tri-factorial elaborat de Fama-French, modelul CAPM; modelul APT, modelele ce conțin ipoteze greu acceptabile pentru piața de capital din România. Așadar, modelul „build up” de estimare a costului capitalului, pe baza căruia vom estima randamentele normale, este cel compatibil în cazul piețelor de frontieră, mai concret în cazul pieței de capital din România.

Modelul Ibbotson Build-Up este un model recunoscut la nivel mondial în estimarea rentabilităților viitoare ale activelor. Profesorul Roger Ibbotson a întreprins o serie de studii avansate în examinarea relației dintre risc și rentabilitățile generate de diferite grupe de active: titluri de stat sau capitalizările companiilor mari și mici.

Metoda Ibbotson sau modelul “build-up” înseamnă, în traducere din limba engleză, metoda “construcției” pas cu

pas. Modelul a primit această denumire pentru că este construit din însumarea progresivă a diferitelor prime de risc la rentabilitatea fără risc R_{ff} , astfel:

$$R_{jt} = R_{ft} + RP_{eq} + RP_s + RP_i$$

unde, RP_{eq} reprezintă prima de risc a pieței de capital, RP_s reprezintă prima de risc în funcție de mărimea companiei și RP_i este prima de risc acordată sectorului companiei analizate.

În analiza detaliată a componentelor modelului remarcăm următoarele aspecte:

- ➔ R_{ff} reprezintă rata fără risc, cea a obligațiunilor guvernamentale pe termen lung. Se presupune că încorporează rata rentabilității de la investiții fără risc care se poate obține doar de la titlurile de stat. În cadrul analizei sale, Ibbotson selectează obligațiunile guvernamentale cu o scadență de 20 de ani.
- ➔ RP_{eq} reprezintă prima de risc a pieței de capital. Determinarea acestei prime a adus o serie de controverse în mediul academic. Acest risc reprezintă cuantumul rentabilității adiționale care este solicitată de către investitor, din cauza riscului suplimentar asociat investițiilor mobile față de cele ale obligațiunilor guvernamentale. Cuantificarea primei de risc ține cont de volatilitatea pieței specifice.
- ➔ RP_s reprezintă prima de risc asociată cu mărimea companiei și presupune ca investitorii să ceară un surplus de rentabilitate în cazul investițiilor în companii de dimensiuni diferite, deoarece acestea încorporează un procent suplimentar de risc.
- ➔ RP_i reprezintă prima de sector. Anumite industrii sunt privite de investitori ca având un grad ridicat de risc în comparație cu celelalte. De exemplu, investițiile în compa-

niile care operează în industria de software sau a bio-inovației sunt mult mai riscante decât industria bancară sau a transporturilor. Totodată, industriile de software și de bio-inovație generează profituri mult mai mari decât industria bancară sau cea a transporturilor. Asociația Ibbotson a calculat primele de risc aferente fiecărei industrii și a publicat rezultatele (cu revizuirii anuale) în Ibbotson SBBI Valuation Yearbook.

Determinarea ratei dobânzii fără risc și a primei de risc pe piață de capital

Rata dobânzii fără risc R_{ff} este identică cu rata de rentabilitate a titlurilor de stat, obligațiuni cu o maturitate de peste 10 ani. Am decis utilizarea acestei maturități, deoarece prezintă o lungime optimă a titlurilor pe termen lung, ce aduce credibilitatea ratei fără risc utilizate. Am luat în considerare perioada de emisie a titlurilor de stat între anii

2008 – 2013. Toate aceste obligațiuni au înregistrat un randament la scadență de 6.6%.¹⁵

Rata dobânzii fără risc este rata cu risc zero, care se consideră a fi rata minimă de remunerare a investițiilor de capital. Aceasta cuprinde rata reală de creștere PIB și rata inflației. Prima de risc de țară intră în componența acesteia, încorporată în evoluția PIB și a inflației naționale. În practica internațională, prima de risc de țară este determinată în funcție de ratingul acordat de către agențiile de rating recunoscute la nivel internațional. Acestea situează SUA în topul listei, cu un rating Aaa, acordând acesteia o primă de risc de țară de 0%. România este clasificată cu un rating Baa3, cu o primă de risc de țară de 3%.¹⁶

Obligațiunile de stat ale SUA pe termen lung au o dobândă medie de 4.5%, iar cele ale României de 6.6%. De aici reiese faptul că dobânda fără risc a inclus 2.1% (6.6% - 4.5%) din prima de risc

15 <http://bnr.ro/Emisiuni-pe-piata-primara-5651.aspx>, calcule proprii.

16 http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datafile/ctryprem.html, accesat la 12.08.2013

de țară, restul de 0.9% va fi inclusă în prima de risc de piață de capital.

Prima de risc de piață de capital RP_{sq} se determină ca diferența dintre rentabilitatea pieței de capital și rata dobânzii fără risc. Se ia în calcul prima de risc a pieței de capital din SUA (ERP = 5.78%)¹⁷ la care se adaugă diferența de primă de risc pentru România (0.9%), rămasă neutilizată din calculul dobânzii fără risc. Astfel, prima de risc pentru piața de capital din România este 5.78% + 0.9% = 6.68%.

Cuantumul total al dobânzii fără risc și al primei de risc pentru piața de capital este de 13.28%. În continuare, vom determina prima de risc de mărime a firmei și prima de risc de sector industrial.

Determinarea primei de risc în funcție de mărimea firmei PR_s

Pentru a avea rezultate specifice pieței de capital din România autorii au decis o transpunere sau o echivalare a primei de risc din mediul bursier american la mediul bursier românesc. Această

echivalare a fost executată și verificată conform metodologiei prezentate în continuare:

- ➔ Metodologia Duff & Phelps, LLC¹⁸ definește 25 de portofolii distincte care cuprind companiile cu o dimensiune specifică a capitalurilor proprii. Acestora li s-a atribuit un procent de risc specific dimensiunii capitalurilor. Astfel, toate companiile din eșantionul analizat au fost împărțite în 25 de portofolii și au primit un procent de risc de dimensiune corespunzător.
- ➔ Următoarea etapă constă în verificarea corectitudinii împărțirii întreprinse. Astfel, am comparat ponderea fiecărui portofoliu de risc la nivelul indicelui bursier local BET-C cu ponderile aceluiași portofolii în S&P500, indicele bursier american.
- ➔ În Tabelul 3 prezentăm ponderile comparative ale portofoliilor în componența indicelui BET-C și S&P500. Observăm o dinamică similară și, prin urmare, putem admite metodologia de echivalare propusă pentru acordarea primelor de risc de dimensiune a companiilor autohtone.

În Tabelul 4 sunt prezentate primele de risc de mărime pentru societățile de investiții financiare analizate în cadrul acestei lucrări.

Astfel, prin metodologia aplicată, alături de explicațiile practice aferente, am stabilit că primele de mărime ale firmei, echivalate în conformitate cu datele furnizate de către Duff & Phelps, LLC pot fi aplicate pieței de capital din România, deoarece dinamica datelor respectă același trend ca și în piața de origine, în cazul de față piața americană, pentru care acestea au fost estimate.

Tabel 3. **Ponderile comparative ale portofoliilor în componența indicilor BET-C și S&P500**

Portofoliu	Pondere BET-C	Valoarea de piață a portf. (mil USD)	Pondere S&P	Valoarea de piață a portf. (mil USD)
1	39.57%	11,041.45	35.22%	6,044,656.84
2	29.47%	4,130.00	30.11%	5,168,714.53
3	11.23%	1,768.26	11.49%	1,972,825.93
4	7.53%	1,189.46	6.84%	1,174,420.16
5	1.40%	185.45	5.02%	862,092.32
6	4.22%	732.10	2.95%	505,857.74
7	0.60%	115.35	2.51%	431,110.20
8	0.79%	92.37	1.13%	193,497.21
9	0.68%	74.84	0.48%	82,004.13
10	0.37%	61.53	0.42%	71,416.84
11	0.18%	26.82	0.15%	26,120.60
12	0.12%	22.82	0.02%	3,355.43

Sursa: Studiul propriu

Tabel 4. **Cuantificarea primelor de risc de mărime pentru SIF-uri**

Nr.	Simbol	Nr. acțiuni	Preț ref.	Cap RON	Cap USD	Portofoliu	Prima de risc de mărime
1	SIF5	580,165,714	1.960	1,137,124,799	344,583,273	2	-0.15%
2	SIF4	807,036,515	0.888	716,648,425	217,166,189	2	-0.15%
3	SIF2	519,089,588	1.380	716,343,631	217,073,828	2	-0.15%
4	SIF1	548,849,268	1.220	669,596,107	202,907,911	2	-0.15%
5	SIF3	1,092,143,332	0.593	647,640,996	196,254,847	2	-0.15%

Sursa: Studiul propriu

¹⁷ ERP = Equity Risk Premium (Prima pieței de capital); Damodaran A., Implied Premiums for US Market, <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>, accesat la data 12.08.2013

¹⁸ Compania specializată în domeniul cercetării și aplicării finanțelor corporative

Determinarea primei de risc de sector industrial PR_i

Prima de risc de sector industrial remunerează riscul nesistematic mai mare în sectorul din care face parte investiția față de riscul general al pieței de capital. Asociația Ibbotson a publicat Risk Premia Over Time Report¹⁹ în care a specificat, în detaliu, dimensiunea primelor alocate fiecărei sub-industrii de pe piața americană. Formula de calcul care stă la baza acestei determinări este următoarea:

$$IRP_i = (RI_i \times ERP) - ERP.$$

Unde, IRP_i - reprezintă prima de risc de sector de industrie *i* așteptată, sau coeficientul anticipat al investitorului, care să reprezinte rata de creștere a industriei față de rata generală de creștere a pieței de capital;

RI_i – reprezintă indicele de risc (beta integral) pentru industria *i*; și

ERP – reprezintă prima de risc a pieței de capital așteptată²⁰

Aceasta poate fi utilizată și pentru piața autohtonă. Am decis aplicarea acesteia pentru eșantionul studiat în vederea determinării primei de risc autohtone de sector industrial. **Tabelul 5** prezintă calculul detaliat al primelor de risc de sector industrial pentru SIF-urile analizate.

Așadar, am ajuns la ultima și cea mai interesantă fază a cuantificării costului de capital, compunerea ratei fără risc cu toate primele de risc calculate în subcapitolele anterioare.

Prezentarea finală a costului de capital cuantificat conform modelului Build-up (progresiv)

În conformitate cu așa numita metodă a “construcției” pas cu pas, în **Tabelul 6** am prezentat costul de capital estimat pe baza modelului build-up pentru SIF-uri. Deoarece toate aceste companii

Tabel 5. Cuantificarea primelor de risc de sector industrial

Nr.	Simbol	Denumire Industrie	Beta industrie <i>i</i>	ERP	Beta* ERP	Prima de risc de sect. indust.
1	SIF 1	Servicii de brokeraj financiar	1.20	6.68%	8.00%	1.32%
2	SIF 2	Servicii de brokeraj financiar	1.20	6.68%	8.00%	1.32%
3	SIF 3	Servicii de brokeraj financiar	1.20	6.68%	8.00%	1.32%
4	SIF 4	Servicii de brokeraj financiar	1.20	6.68%	8.00%	1.32%
5	SIF 5	Servicii de brokeraj financiar	1.20	6.68%	8.00%	1.32%

Sursa: Studiul propriu

Tabel 6. Totalul costului de capital calculat pe baza modelului build-up pentru SIF-uri

Nr.	Simbol	Rata dobânzii fără risc	Pr. de risc de piață de capital	Pr. de risc de mărime a firmei	Pr. de risc de sect. indust.	Total cost al capitalului
1	SIF 1	6.60%	6.68%	-0.15%	1.32%	14.45%
2	SIF 2	6.60%	6.68%	-0.15%	1.32%	14.45%
3	SIF 3	6.60%	6.68%	-0.15%	1.32%	14.45%
4	SIF 4	6.60%	6.68%	-0.15%	1.32%	14.45%
5	SIF 5	6.60%	6.68%	-0.15%	1.32%	14.45%

Sursa: Studiul propriu

au caracteristici aproape egale, costul de capital al acestor companii este identic pentru fiecare dintre acestea.

Într-un articol viitor, vom studia empiric randamentele anormale din perioada publicării rezultatelor preliminare ale SIF1, comparativ cu celelalte SIF-uri.

Concluzii

Indicatorul financiar cu cel mai mare impact pentru investitori la publicarea rezultatelor financiare este profitul operațional (EBIT). Piața de capital așteaptă ca orice companie să fie capabilă să reproducă câștigurile anterioare sau să le depășească ușor pentru a face față target-urilor propuse, chiar dacă este

vorba de o perioadă dificilă și un mediu instabil.

Adoptarea standardelor de raportare IFRS determină o transparență ridicată asupra performanțelor reale ale companiilor și are puterea de a influența lichiditatea pieței de capital ca volum, valoare și preț al tranzacțiilor. Sunt cercetări care reflectă limitări ale impactului publicării rezultatelor financiare. Inovația, competitivitatea și schimbările fluxurilor operaționale sau ale condițiilor economice nu sunt în mod adecvat reflectate în metodele raportării curente.

Deoarece anunțarea rezultatelor preliminare se face cu mult înainte de aprobarea lor în adunarea generală a acționarilor, apreciem că impactul major se produce în momentul anunțării rezulta-

19 Ibbotson Risk Premia Over Time Report, (2011), *Estimates for 1926–2010*, Morningstar, Inc., 22 W. Washington Street, Chicago, Illinois 60602, USA

20 Aceasta se determină ca fiind diferența între rentabilitatea pieței de capital și rata dobânzii fără risc și este egală cu 6.68%

telor preliminare (luna februarie) deoarece valorile anunțate inițial sunt foarte apropiate de cele finale (anunțate în luna aprilie). Modelul de piață este util

pe o piață de capital stabilă, iar piața de capital din România este adeseori volatilă și imprezibilă. De aceea, apreciem că modelul alternativ „build-up”, de

estimare progresivă a costului capitalului, este cel compatibil în cazul piețelor de frontieră, mai concret în cazul pieței de capital din România. ●

Bibliografie

- Ball, R. and Kothari, S. P. (1991), *Security Returns around Earnings Announcements*, The Accounting Review, Vol. 66, No. 4, pp. 718-738;
- Brown, L. and Caylor, M. (2005), *A temporal analysis of quarterly earnings thresholds: propensities and valuation consequences*, The Accounting Review, Vol. 80, pp. 423-440;
- Chami, R., Fullenkamp, C. and Sharma, S. (2009), *A Framework for Financial Market Development*, IMF Working Paper WP/09/156;
- Frino, A., Gerace, D. and Palumbo, R. (2012), *Information Disclosure and Stock Liquidity: Evidence from Borsa Italian*, Research Paper, presented on American Accounting Association Annual Meeting and Conference on Teaching and Learning in Accounting, Washington, DC, USA;
- Graham John R., Harveya Campbell R., Rajgopal Shiva, *The economic implications of corporate financial reporting*, Journal of Accounting and Economics 40 (2005) pp. 3-73
- Ittonen, K. (2012), *Market reactions to qualified audit reports: research approaches*, Accounting Research Journal, Vol. 25, Issue 1, pp. 8 - 24;
- Haddad, A.E., Al Shattarat W.K. and Nobance, H. (2009), *Voluntary Disclosure and Stock Market Liquidity: Evidence from Jordanian Capital Market*, International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation, 5 (3), pp. 285-309;
- Lakhal, F. (2004), *Stock market liquidity and information asymmetry around Voluntary earnings announcements: New evidence from France*, International Journal of Managerial Finance, Vol. 4, Issue 1, pp. 60 - 75;
- Lambert, R., Leuz, Ch., Verrecchia, R. E. (2011), *Accounting Information, Disclosure, and the Cost of Capital*, Journal of Accounting Research, Volume 45, Issue 2, pp. 385-420,
- Leuz, Ch., Schrand, C. (2009), *Disclosure and the Cost of Capital: Evidence from Firms' Responses to the Enron Shock*, National Bureau of Economic Research, Working Paper 14897,
- Lev, B. and Zarowin, P. (1999), *The boundaries of financial reporting and how to extend them, Forthcoming*, Journal of Accounting Research, Vol. 37, No. 2, pp. 353 - 385;
- Seiler, M. J. (2004), *Performing financial studies: A methodological cookbook*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall
- Stancu, I., Stancu D. (2012), *Finanțe Corporative cu Excel*, Editura Economica, pp. 226 - 229
- Trueman, B., Wongb, M. H. F. and Zhang, X.-J. (2003), *Anomalous stock returns around internet firms' earnings announcements*, Journal of Accounting and Economics, Vol. 34, pp. 249-271;
- <http://bnr.ro/Emisiuni-pe-piata-primara-5651.aspx>,
http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datafile/ctryprem.html.

Indicatorii financiari din balanced scorecard.

O abordare din perspectiva companiilor de leasing

Alina CHIȚU*

Abstract

Financial Indicators of Balanced Scorecard. An Approach of Leasing Companies

Balanced scorecard highlights the ability to connect and to measure the quality of management, work environment, customer satisfaction and financial results. It appears as a performance management tool that generate interprets based on financial and non financial information held.

There are times when companies' profitability is achieved entirely by analyzing financial results. These limitations make it necessary to use non-financial reporting. Moreover, the balanced scorecard provides the ability to integrate organizational performance measurement to strategy.

This paper proposes to determine key indicators from financial perspective of the balanced scorecard, after interviewing some employees with executive function. The answers are analyzed using SWOT AHP model that is a key to determine the importance of financial indicators. It is recommended reorganizing priorities and management decisions linked with companies' profitability.

Key words: balanced scorecard, financial perspective, SWOT, AHP

JEL Classification: G23, C31

Cuvinte cheie: balanced scorecard, perspectiva financiară, SWOT, AHP

Introducere

Sintagma balanced scorecard (BSC) a fost folosită prima dată în anii '90. Aceasta împrumută idei din lucrările unor ingineri francezi care au dezvoltat conceptul de tablou de bord, în Franța. În 1950 s-a realizat un proiect în cadrul companiei General Electric, unde a fost analizat managementul performanței la nivel de divizie pentru a determina măsurile necesare pe anumite departamente. Angajații companiei au fost implicați în proces (Lewis, 1955). Recomandarea echipei de proiect a fost ca performanța diviziei să fie măsurată din punct de vedere financiar și non-financiar (Kaplan, 2009).

BSC utilizează metrici financiari ca măsuri ale succesului companiei (Kaplan, 2009). Acestea se completează cu măsuri operaționale privind satisfac-

* Drd., Academia de Studii Economice București, e-mail: alina.chitu@cig.ase.ro

ția clientului, procesele interne, inovarea și îmbunătățirea activităților operaționale, care sunt factori de performanță financiară viitoare a organizației (Farooq și Hussain, 2011). BSC combină măsurarea performanței prin metrici financiare cu strategia organizațională. Perspectiva financiară prezintă efectele acțiunilor pe care compania le-a efectuat în trecut. Modelul creat în anul 2000 de Lee și KO care urmărește să formuleze strategia este SWOT AHP. Scopul lui este să îmbine conceptele de BSC, analiza SWOT și funcțiile de implementare a calității.

Lucrarea este împărțită în trei părți, după cum urmează: prima parte cuprinde revizuirea literaturii de specialitate privind utilizarea BSC limitată la perspectiva financiară, a doua parte dezvoltă analiza perspectivei financiare cu ajutorul modelului SWOT AHP și ultima parte urmărește diseminarea rezultatelor privind stabilirea principalilor indicatori financiari după aplicarea modelului SWOT AHP. Concluzia accentuează referințele adresate managementului și marchează noi oportunități destinate cercetărilor viitoare.

Balanced scorecard – abordare din perspectiva financiară

Balanced Scorecard a apărut în 1992 în articolul „The Balanced Scorecard - transpunerea acțiunii în strategie”, elaborat de Kaplan și Norton. Scopul urmărit era să convertească obiectivele strategice într-un set coerent de măsuri de performanță. Versiunea inițială a BSC nu lua în calcul posibilitatea dezvoltării strategiei la nivele mai mici ale structurii ierarhice, însă versiunea curentă poate fi utilizată pentru toate nivelele. BSC include raportul cauză-efect dintre obiective și măsuri, cât și factorii cheie ai succesului (Kaplan și Norton, 2011).

BSC își propune să transpună strategia în acțiune. Pe lângă obiectivele pe ter-

men lung propuse inițial, BSC urmărește și obiectivele pe termen scurt din punct de vedere al acționarilor deoarece se preocupă de consecințele financiare ce pot apărea. Obiectivele financiare pot fi diferite la nivelul fiecărui stadiu de dezvoltare al activității companiei. Măsurile financiare au fost caracterizate ca retrospective, istorice, agregate și prea concentrate pe rezultatele pe termen scurt (Opriș, 2012). Măsurile non-financiare sunt considerate a fi mai predictive performanțelor din viitor și mai utile în performanța “de conducere”.

La fel ca și tabloul de bord, cuprinde două principii: importanța strategică a măsurătorilor și viziunea integrată a performanței. Acestea trebuie să fie în echilibru (Biazzo și Garengo, 2012). BSC se prezintă ca un instrument de monitorizare a performanței organizat în jurul a patru perspective: financiară, clienți, procese interne și învățare și

creștere (McPhail et al., 2008). Perspectiva financiară consideră importanți următorii indicatori: valoarea acționarilor, cota de piață a clienților și satisfacția clientului, competențele de bază ale proceselor interne și, pentru perspectiva învățare și creștere, atitudinea angajaților.

Au existat reacții adverse ale conceptului. Atkinson și colab. în 1997 consideră BSC ca fiind împrumutat de la tabloul de bord din Franța. BSC nu este un tablou de bord, ci reprezintă un instrument al managementului ale căror efecte sunt legate de clienți sau de satisfacția clienților (Hoque, 2013)

Metoda SWOT AHP

Misiunea, viziunea și strategia unei companii necesită cunoașterea principalelor puncte critice. În urma chestionă-

rii și interviuării managerilor se poate determina analiza SWOT, ca un instrument strategic ce urmărește punctele forte, slabe, oportunitățile și amenințările cu care compania se confruntă (Kartalis et al., 2013).

Ideea de analiză SWOT a apărut în anul 1960, când resursa principală era considerată resursă internă. Întreaga activitate a organizației guvernă în jurul angajamentului, ce reprezintă cheia de succes în relația cu competitorii (Seker și Ozgürler, 2012). Analiza SWOT constituie sursa pentru modelarea matricei SWOT.

În această etapă, datele colectate sunt combinate între ele, luând în considerare gândirea critică. Metoda AHP oferă o măsură cantitativă a semnificației fiecărui factor asupra procesului decizional. Modul de desfășurare a acestor metode de integrare se realizează în mai multe etape (Wehrich, 1982; Seker și Ozgürler, 2012).

Fiecare organizație ar trebui să definească o selecție specifică a acestor

KPIs, dar și să își prezinte obiectivele de optimizare și de disponibilitate a datelor (Meier et al., 2013). Indicatorii de performanță pot fi definiți ca “elemente de informații colectate la intervale regulate, pentru a urmări performanța de sistem”. Aceștia sunt baza pentru evaluarea și analiza comparativă a performanței organizațiilor și a proceselor (Meier et al., 2013). Cei mai mulți indicatori cheie de performanță își au originea, conform revistei “The publications”, în finanțe și în managementul de producție.

Conceptul SWOT AHP apare în anul 2000, când Lee și KO au creat un model prin care urmăreau să formuleze strategia pornind de la îmbinarea conceptelor de BSC, analiza SWOT și funcțiile de implementare a calității. Pentru realizarea unui management strategic se utilizează un instrument de planificare strategică, care constituie fundamentul pentru identificarea situațiilor și elaborarea acțiunilor viitoare (Mantegh și Zohrabi, 2011). Practic, acest lucru ar fi însemnat o bază mai bună pentru examinarea situației prezente sau o nouă alternativă strategică mai cuprinzătoare (Seker și Ozgürler, 2012).

Structura ierarhică a procesului de evaluare se realizează atunci când metoda AHP este combinată cu analiza SWOT. Nivelul superior reprezintă strategiile pe care se evaluează SWOT (Shareef, Jahankhani, Pimenidis, 2012). După mai multe experimente și după ce se fac comparațiile pereche cu hotărârile experților, se pot obține scări de prioritate pentru factorii SWOT și strategiile firmei. Acest lucru generează un AHP structurat în patru nivele ierarhice.

La primul nivel este prezentat obiectivul care urmărește atingerea deciziei, următorul este constituit la nivelul celor patru grupe de factori, așa cum sunt definite prin tehnica SWOT: puncte tari (S), puncte slabe (W), oportunități (O) și amenințări (T); al treilea nivel este constituit de către factorii incluși în fiecare dintre cele patru și, în sfârșit, al

patrulea nivel este constituit de strategiile ce trebuie evaluate și comparate (Seker și Ozgürler, 2012).

Analiza bazată pe legătura dintre SWOT și AHP este implementată în domenii precum: mediul, turismul, agricultura, managementul de proiect și industria prelucrătoare (Seker și Ozgürler, 2012).

Metodologia cercetării

După definirea conceptului de BSC și după implementarea lui în compania General Electric, Norton și Kaplan l-au aplicat și în alte companii, precum: organizații non profit, ca Oak Knoll Academy, Vinfen Corporation; organizații guvernamentale, ca Defense Finance and Accounting Service (DFAS), Federal Aviation Administration Logistics Center, Energy Federal Procurement System, Energy Federal Personal Property Management; dar și organizații comerciale ca liniile aeriene și companiile de credit (BalancedScorecard.org, 2013).

Studiul se limitează la KPI din perspectiva financiară a BSC, analizat prin prisma angajaților fără funcție de execuție prin modelul SWOT AHP. Compania pe care se realizează studiul are ca obiect de activitate leasingul cu un portofoliu capabil să genereze câștiguri pentru următorii ani de existență (Seker și Ozgürler, 2012). Sediul se află în București, România.

Este membră a unui grup internațional bancar. Identificarea punctelor critice în cadrul AGA din decembrie 2013 implică introducerea BSC în analiză. Pentru a se stabili importanța îndeplinirii obiectivelor s-au elaborat interviuri cu răspuns pe scară Likert. Interviul se adresează angajaților fără funcție de conducere și conține o matrice prin care aceștia stabilesc importanța unui obiectiv față de alte obiective.

Etapa de interviuare s-a adresat unui eșantion de 100 de persoane, însă numai 86 de persoane au acordat răspunsuri valide. Acestea au fost modelate prin modelul SWOT. Toate persoanele intervievate au studii superioare și cunosc termenii analizați, deoarece constituie baza analizei și întocmirii unui contract de leasing.

Indicatorii menționați în cadrul perspectivei financiare sunt: volumele de vânzări, costurile, marjele peste liniile de refinanțare, veniturile portofoliului vechi, profitul net după taxare. Conform modelului SWOT AHP indicatorii menționați sunt considerați indicatori de performanță.

Rezultate

Managementul ar trebui să fie în măsură să cunoască mai multe despre nevoile companiei, pentru a asigura alinierea

proceselor de management cu strategiile pe termen lung. Acest punct este atins doar prin aplicarea BSC (Kaplan și Norton, 1993, 1996). Managementul a dorit să afle părerea angajaților fără funcție de conducere despre noile obiective financiare.

Procesarea răspunsurilor a indicat rezultatele sintetizate în **Tabelul 1**.

Conform SWOT AHP indicatorul de performanță cu cea mai mare influență asupra activității este volumul de vânzări, urmat mai apoi de diminuarea costurilor și analiza marginilor (**Tabelul 2**).

În pasul al doilea se determină raportul dintre fiecare indicator analizat și totalul pe coloană. Se adună un alt total la nivel fiecărei linii, ca sumă de indicatori analizați pe coloane. Scorul AHP (MO) se obține ca raport între totalul fiecărei linii și totalul tuturor liniilor (Kartalis et al., 2013) - **Tabelul 3**.

În pasul al treilea se realizează o matrice ajustată, creată prin înmulțirea coloanei MO cu matricea inițială din primul pas. Scopul matricei ajustate este să se compare cu o măsură pentru a observa dacă rezultatele obținute sunt în concordanță (Kartalis et al., 2013) -

Tabelul 4.

Ultimul pas compară rezultatele obținute pe fiecare linie a matricei cu linia de total. Se determină media atât la nivel de rezultat, cât și la nivel de măsură. Pentru testarea validității și consistenței rezultatelor, dar și pentru testarea omogenității modelului se determină o valoare de coerență, care nu trebuie să depășească 10% (**Tabelul 5**). În modelul obținut, valoarea de coerență = $(\text{Media} - 4) / (3 \cdot 1,24) = -0,281 > 0,10$ rezultă acceptarea ipotezei stabilite inițial. Indicatorul urmărit pe viitor de către companie este volumul de vânzări. Creșterea indicatorului va genera creșterea profiturilor companiei, dar și prelungirea duratei de viață. În acest model, optimul lui Pareto confirmă analiza SWOT AHP și importanța indicatorilor din modelul analizat.

Indicatorul de performanță cu cea mai mare influență asupra profitabilității companiei este volumul de vânzări, conform analizei SWOT AHP (tabelul nr. 5) și vizualizat prin optimul lui Pareto (**Figura 1**). Acesta constituie butonul principal pe care managementul companiei trebuie să apese pentru aplicarea strategiei.

Tabel 1. Matricea inițială – perspectiva financiară

	Volume vânzări	Cost	Marje peste refinanțare	Venituri portofoliu vechi	Profit net după taxare
Volume vânzări	1,00	4,66	4,72	4,65	5,20
Cost	0,21	1,00	5,06	6,09	5,87
Marje peste refinanțare	0,21	0,20	1,00	5,85	4,98
Venituri portofoliu vechi	0,22	0,16	0,17	1,00	7,92
Profit net după taxare	0,19	0,17	0,20	0,13	1,00
Total	1,83	6,19	11,15	17,72	24,97

Sursa: Contribuție proprie

Tabel 2. Importanța indicatorilor financiari din BSC

	Volume vânzări	Cost	Marje peste refinanțare	Venituri portofoliu vechi	Profit net după taxare	Total	Score AHP	Loc
Volume vânzări	0,55	0,75	0,42	0,26	0,21	1,72	52,20	1
Cost	0,12	0,16	0,45	0,34	0,24	0,73	22,20	2
Marje peste refinanțare	0,12	0,03	0,09	0,33	0,20	0,24	7,19	5
Venituri portofoliu vechi	0,12	0,09	0,09	0,55	4,32	0,30	9,10	4
Profit net după taxare	0,10	0,09	0,11	0,07	0,55	0,31	9,32	3
TOTAL	0,78	0,95	0,97	0,94	0,64	3,30	100,00	

Sursa: Contribuție proprie

Tabel 3. Ajustarea matricei inițiale – perspectiva financiară

	Volume vânzări	Cost	Marje peste refinanțare	Venituri portfoliu vechi	Profit net după taxare	Total	MO
Volume vânzări	0,55	0,75	0,42	0,26	0,21	2,19	0,44
Cost	0,12	0,16	0,45	0,34	0,24	1,31	0,26
Marje peste refinanțare	0,12	0,03	0,09	0,33	0,20	0,77	0,15
Venituri portfoliu vechi	0,12	0,03	0,02	0,06	0,32	0,53	0,11
Profit net după taxare	0,10	0,03	0,02	0,01	0,04	0,20	0,04
TOTAL	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	5,00	1,00

Sursa: Contribuție proprie

Un alt indicator de performanță important îl constituie costurile. Reducerea costurilor pune accent pe scăderea celor variabile. Aceasta generează o ulterioară creștere de profituri financiare.

După implementare este necesară o creștere a volumului de afaceri, care ar conduce la un profit, la o rentabilitate a vânzărilor, o cifră de afaceri și un randament al investițiilor mare. Cel de-al treilea indicator important îl reprezintă marginile de refinanțare.

Concluzii

Literatura de specialitate utilizează KPI financiar, mai puțin pe cei non-financiar. Doar prin luarea în considerare a KPI financiar și non-financiar este posibil ca o companie să obțină informații despre probleme pe care le au în afaceri (Meier et al, 213).

Pentru a defini principalele obiective, măsuri și targeturi prezente la nivelul fiecărei perspective de balanced scorecard, a fost elaborată matricea SWOT, utilă în definirea KPI-ilor companiei.

După utilizarea modelului SWOT AHP și optimul lui Pareto se observă că indicatorii de performanță principali sunt volumul de vânzări, costul și marginea de refinanțare.

Cercetarea pe care o propunem apare ca o continuare a analizei SWOT AHP prezentată de Kartalis în 2013. Există

Tabel 4. Matricea ajustată – perspectiva financiară

	Volume vânzări	Cost	Marje peste refinanțare	Venituri portfoliu vechi	Profit net după taxare
Volume vânzări	0,44	2,04	2,07	2,04	2,28
Cost	0,06	0,26	1,33	1,60	1,54
Marje peste refinanțare	0,03	0,03	0,15	0,90	0,76
Venituri portfoliu vechi	0,02	0,02	0,02	0,11	0,84
Profit net după taxare	0,01	0,01	0,01	0,01	0,04
TOTAL	0,56	2,36	3,58	4,65	5,47

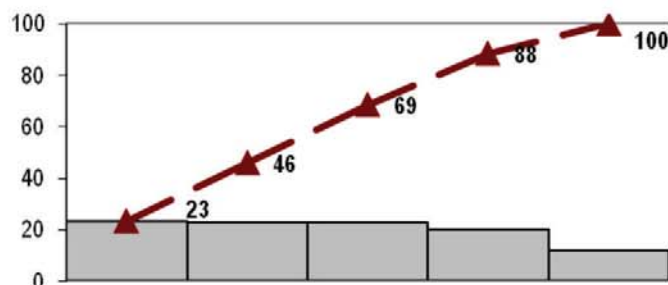
Sursa: Contribuție proprie

Tabel 5. Comparație rezultat-măsură – perspectiva financiară

	Rezultat	Măsură
Volume vânzări	0,44	0,56
Cost	2,04	2,36
Marje peste refinanțare	2,07	3,58
Venituri portfoliu vechi	2,04	4,65
Profit net după taxare	2,28	5,47
TOTAL	1,77	3,32

Sursa: Contribuție proprie

Figura 1. Optimul lui Pareto – perspectiva financiară

Sursa: Contribuție proprie

limitări ale studiului actual judecând din punct de vedere al răspunsurilor primite, limitate la conștiința umană subiectivă. În al doilea rând, este inevitabil să se formeze un grup de experți care să conducă la o judecată în selectarea indicatorilor. ●

Acknowledgements

Această lucrare a fost finanțată prin intermediul Institutului de Studii Doctorale, Academia de Studii Economice din București (IOSUD ASE).

This paper was financed through the Institute for Doctoral Studies, The Bucharest University of Economic Studies (IOSUD ASE).

Bibliografie

- Biazzo Stefano, Garengo Patrizia, *Performance Measurement with the Balanced Scorecards*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, Londra, 2012, Disponibil la: <<http://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-642-24761-3>> [Accesat March 2014]
- Farooq Ayesah, Hussain Zareen, *Balanced scorecard perspective on change and performance: a study of selected Indian companies*, Procedia Social and Behavioral Sciences, India, 2011, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042811015710>> [Accesat March 2014]
- Hoque Zahirul, *20 years of studies on the Balanced Scorecard: Trends, accomplishments, gaps and opportunities for future research*, The British Accounting Review, SUA, 2013, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S089083891300084X>> [Accesat March 2014]
- Kaplan S. Robert and Norton P. David, *Putting the Balanced Scorecard to Work*, Harvard Business Review, Boston, 1993, Disponibil la: <<http://hbr.org/1993/09/putting-the-balanced-scorecard-to-work/ar/1>> [Accesat March 2014]
- Kaplan S. Robert, *Conceptual Foundations of the Balanced Scorecard*, Handbook of Management Accounting Research, SUA, 2009, Disponibil la: <<http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/10-074.pdf>> [Accesat March 2014]
- Kaplan S. Robert, Norton P. David, *Strategy Maps: Converting Intangible Assets into Tangible Outcomes*, Harvard Business School Press, Boston, 2000
- Kaplan S. Robert, Norton P. David, *The Balanced Scorecard: Translating strategy into action*, Harvard Business School Press, Boston, 1996
- Kaplan S. Robert. și Norton P. David, *Strategy Execution Champions: The Palladium Balanced Scorecard Hall of Fame Report*, Harvard Business Review, Boston, 2011, Disponibil la: <<http://hbr.org/balanced-scorecard/hall-of-fame>> [Accesat March 2014]
- Kartalis Nikos, Velentzas John and Broni Georgia, *Balanced Scorecard and Performance measurement in a Greek Industry*, Procedia Economics and finance, Grecia, 2013, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S221256711300049X>> [Accesat March 2014]
- Lee F. Sun, KO Andrew Sai On, *Building balanced scorecard with SWOT analysis, and implementing "Sun Tzu's The Art of Business Management Strategies" on QFD methodology*, Managerial Auditing Journal, China, 2000, Disponibil la: <<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=868452>> [Accesat March 2014]
- Lewis W. Roland, *Measuring, reporting and appraising results of operations with reference to goals, plans and budgets. Planning, Managing and Measuring the Business: A case study of management planning and control at General Electric Company*, Controllership Foundation, New York, 1955,
- Manteghi Nikzad, Zohrabi Abazar, *A proposed comprehensive framework for formulating strategy: a Hybrid of balanced scorecard, SWOT analysis, porter's generic strategies and Fuzzy quality function deployment*, Procedia Social and Behavioral Sciences, New York, 2011, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281100601X>> [Accesat March 2014]
- McPhail Ruth, Heringtonb Carmel și Guilding Christopher, *Human resource managers' perceptions of the applications and merit of the Balanced Scorecard in hotels*, International Journal of Hospitality Management, Germania, 2008, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278431907000618>> [Accesat March 2014]
- Meier Horst, Lagemann Henning, Morlock Friedrich, Rathmann Christian, *Key performance indicators for assessing the planning and delivery of industrial services*, Procedia CIRP, USA, 2013, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212827113005301>> [Accesat March 2014]
- Oprîș, E. Mădălina, *Responsible information disclosure*, Proceedings of the 7th International Conference Accounting and Management Information Systems, ASE Printing House: Bucharest, 2012
- Shareef Mustafa, Jahankhani Hamis, Pimenidis, E., *Analysis of the e-Government stage model evaluation using SWOT-AHP method*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Turcia, 2012, Disponibil la: <<http://roar.uel.ac.uk/1314/>> [Accesat March 2014]
- Şeker Seker, Özgürler Mesut, *Analysis of the Turkish Consumer Electronics Firm using SWOT-AHP method*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Turcia, 2012, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812046034>> [Accesat March 2014]
- Wehrich Heinz, *The TOWS Matrix: A Tool for Situational Analysis*, Long Range Planning, Germania, 1982, Disponibil la: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0024630182901200>> [Accesat March 2014]
- <http://balancedscorecard.org>

Analiza conformității cu cerințele de informare prevăzute de IFRS.

Cazul societăților cotate la Bursa de Valori București

Ionelia Alexandra FELDIOREANU*

Abstract

The Analysis of Compliance with the Information Requirements of IFRS. The Case of Entities Listed on the Bucharest Stock Exchange

The aim of this study is to analyze the compliance with the information requirements of entities listed on the Bucharest Stock Exchange (first tier) in accordance with IFRS. The author analyzed the 2012 annual reports of all 16 entities included in this tier. The author further investigated the association between the level of compliance with the requirements of IFRS and the following factors: size and the type of auditor. Results confirmed that entities audited by a Big 4 auditor comply to a higher extent the requirements of IFRS. The conducted study highlights the tendency of the size of the entities to influence the value of the disclosure index compliance with IFRS.

Key words: IFRS, Romania, compliance, type of auditor, BVB

JEL Classification: M41, M48

Cuvinte cheie: IFRS, România, conformitate, audit, BVB

Introducere

Conformitatea rapoartelor financiare cu cerințele de informare prevăzute de referențialul contabil internațional este o problemă complexă, abordată în numeroase lucrări de specialitate, care necesită în prealabil o cunoaștere amănunțită a modului de recunoaștere, evaluare și prezentare a tuturor tranzacțiilor existente într-o societate.

Scopul acestei lucrări este acela de a analiza măsura în care societățile cotate la Bursa de Valori București (BVB) sunt conforme cu cerințele de informare prevăzute de referențialul internațional. Este foarte important ca informațiile prezentate să permită utilizatorilor să înțeleagă corect și complet realitatea ce stă în spatele pregătirii lor.

Având în vedere faptul că 2012 este primul an în care aceste societăți sunt obligate să întocmească situațiile financiare individuale în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, am considerat util a analiza gradul de divulgare privind conformitatea cerințelor specificate de IFRS. Spre deosebire de cadrul de contabilitate românesc, care este unul bazat pe reguli, cadrul IFRS se bazează pe principii. Astfel, un beneficiu imediat al societăților care fac parte din grupuri internaționale îl reprezintă posibilitatea de a aplica politicile contabile ale Grupului (bazate pe IFRS) în

* Drd., Academia de Studii Economice din București, e-mail: alexandrafeldioreanu@yahoo.com

cadrul contabilității românești, deci putem spune că acest demers a fost realizat în vederea armonizării cerințelor statutare și a celor de raportare către grup. Toți jucătorii de pe piață au nevoie de informații transparente, coerente, comparabile și complete pentru fundamentarea deciziilor. Extinderea sferei de aplicare a IFRS în România este rezultatul acordului încheiat de România cu Fondul Monetar Internațional și al procesului de convergență europeană.

Beneficiile aplicării IFRS în țara noastră sunt numeroase, printre care putem enumera faptul că se vor asigura: comparabilitatea informațiilor, creșterea transparenței informațiilor financiare, reducerea asimetriei informaționale, atragerea de investiții străine și, nu în ultimul rând, scăderea costului capitalului.

Trecerea în revistă a literaturii de specialitate și a studiilor privind aplicarea IFRS

De-a lungul timpului, au existat foarte multe studii privind raportarea financiară, în care fiecare cercetător a încercat să își aducă propria viziune. Cuc și Kanya (2009) au ajuns la concluzia că situațiile financiare și informațiile furnizate în general de către societățile cotate la bursă au un grad mai mare de transparență.

Conform unui studiu realizat de KPMG în anul 2010, cel mai important factor care poate genera dificultăți la implementarea IFRS este nivelul de cunoștințe și aptitudini tehnice ale personalului, iar cele mai importante costuri sunt cele legate

de pregătirea personalului și actualizarea/achiziționarea de programe informatice.

Ionașcu et al. (2011) investighează beneficiile implementării IFRS și factorii instituționali care influențează procesul de implementare. Ca rezultat al studiului este de subliniat faptul că directorii financiari consideră că adoptarea IFRS a îmbunătățit sau va îmbunătăți calitatea informării investitorilor, în special datorită creșterii comparabilității și utilizării valorii juste. Este foarte important ca nivelul de transparență al situațiilor financiare să crească pentru atragerea investitorilor și pentru îmbunătățirea pieței de capital.

Gîrbină și Bunea (2009) au analizat conformitatea cu IFRS 7 a entităților care au publicat un raport anual în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară și au ajuns la concluzia că domeniul de activitate și structura finanțării influențează gradul de raportare financiară privind riscurile.

Albu și Guță (2013) au realizat un studiu prin care au analizat calitatea informațiilor prezentate în situațiile financiare consolidate întocmite conform IFRS ale societăților cotate la BVB. Rezultatul studiului a fost acela că nivelul de transparență și comunicare este relativ bun și în creștere față de studiile anterioare. Au observat un nivel ridicat de transparență în ceea ce privește raportarea efectelor standardelor noi, informații cu impact financiar, audit și, nu în ultimul rând, informații despre comunicarea non-financiară.

Situațiile financiare întocmite conform legislației naționale sunt mai puțin credibile pentru investitori decât cele care sunt întocmite în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară. Chiar dacă România a încercat să se ali-

nieze cu prevederile Uniunii Europene în materie de contabilitate și audit, investitorii preferă situațiile financiare în conformitate cu IFRS și care sunt auditate de companiile Big 4 (PricewaterhouseCoopers, KPMG, Ernst&Young, DeloitteTouche&Tohmatsu).

În urma studiilor realizate s-a ajuns la următoarea concluzie: cu cât o societate este mai mare cu atât aceasta va publica mai multe informații și de calitate mai bună, reprezentând un lucru care ține de imaginea și prestigiul firmei, iar celelalte entități din același sector de activitate vor încerca să țină pasul acestui nivel de informare, altfel ele fiind percepute ca societăți care au ceva de ascuns utilizatorilor.

Studiu de caz privind conformitatea cu cerințele de informare a rapoartelor financiare aferente societăților cotate

Pentru anul 2012, în cadrul primei categorii a BVB au fost listate 28 de companii, din care 10 desfășurau activități financiare. Acestea din urmă au fost eliminate din analiză din cauza particularităților tipului de activitate. De asemenea, am eliminat alte 2 companii care au fost încadrate în categoria I după anul 2012. Prin urmare, studiul investighează măsura în care aceste companii divulgă informațiile prevăzute de Standardul Internațional de Raportare Financiară în cazul tuturor celor 16 societăți listate pe BVB în prima categorie.

1. METODOLOGIA DE CERCETARE ȘI DEZVOLTAREA IPOTEZELOR

Metodologia de cercetare se va realiza prin analizarea rapoartelor anuale ale companiilor din eșantion, precum și conformitatea, pe baza unei grile realizate pornind de la cerințele de raportare din IFRS.

În cadrul acestui studiu vom calcula un indice de divulgare al elementelor specifice cerințelor prevăzute de Standardul Internațional de Raportare Financiară. Acest indice este alcătuit din 25 de variabile.

Pe baza variabilelor acordate vom construi următorul indice: $I = \sum Vi$, unde i reprezintă numărul de companii din eșantion și este cuprins între 1 și 25.

Indicele total va fi calculat ca o sumă neponderată a notelor acordate pentru fiecare cerință de informare, întrucât am considerat că fiecare element are aceeași importanță pentru utilizatori. Pentru fiecare cerință informațională vom acorda o variabilă, în funcție de existența și gradul de detaliere al acesteia, după cum urmează:

- ➔ 0 dacă informația lipsește;
- ➔ 0.5 dacă informația este prezentată la un nivel minim;
- ➔ 1 dacă informația este prezentată detaliat.

Având în vedere că valoarea 0 este înregistrată atunci când informațiile lipsesc, iar valoarea 1 este înregistrată atunci când informațiile din situațiile financiare sunt prezentate detaliat, reiese că valoarea minimă pe care o poate lua indicele este 0, iar valoarea maximă 25.

Pentru a putea evalua calitatea rapoartelor financiare prin intermediul valorilor indicilor de mai sus, am considerat următoarele:

- ➔ pentru valori între 0 și 10 puncte: conformitatea raportărilor este scăzută;
- ➔ pentru valori între 10 și 15 puncte: conformitatea raportărilor este medie;
- ➔ pentru valori între 15 și 25 puncte: conformitatea raportărilor este ridicată.

2. ANALIZA REZULTATELOR

Analizând variabilele stabilite pornind de la Referențialul Internațional, am calculat indicele de divulgare, așa cum se poate observa din **Tabelul 1**.

După cum putem observa în Tabelul 1, nici o companie nu a reușit să obțină punctajul maxim, cel mai aproape fiind OMV Petrom SA, care a cumulat 23.5 de puncte din 25. Acesta nu a prezentat informații despre rezultatul pe acțiune obținut și despre rata de capitalizare a costurilor îndatorării. Celelalte informații au fost prezentate detaliat, furnizând utilizatorilor toate datele necesare despre activitatea desfășurată de companie. La polul opus se află Impact Developer & Contractor SA, care a obținut cel mai mic punctaj, de 16 puncte din cele 25 maxim admise. Aceștia au omis prezentarea multor informații solicitate de Standardele Internaționale de Raportare Financiară. Diferențierea s-a făcut în special la nivelul informațiilor prezentate în notele explicative.

Rezultatul obținut este coerent, raportat la alte studii conform cărora OMV Petrom ar putea reprezenta un model pentru celelalte entități, având un nivel ridicat de transparență și comunicare.

Doar două companii nu au prezentat deloc o reconciliere între IFRS și principiile aplicabile exercițiilor precedente. Anumite companii au omis să prezinte informații despre capacitatea de a-și continua activitatea. Toate companiile au adoptat IAS 29 “Raportarea financiară în economiile hiperinflaționiste”, dar două dintre acestea nu au prezentat informații despre sumele obținute efectiv în urma retratării.

Cu privire la evaluarea la valoarea justă, există o lipsă acută de transparență, nu sunt prezentate suficiente informații referitoare la metodele de evaluare și la ipotezele folosite. Nu sunt prezentate informații cantitative aferente valorii juste, care ar fi extrem de eficiente pentru posibii investitori. Doar patru companii prezintă informații complete despre modalitatea de determinare a valorii juste.

În ceea ce privește reconcilierea impozitului pe profit, acest aspect nu a fost tratat de multe companii, ceea ce poate conduce la scăderea încrederii investitorilor în informațiile furnizate.

Tabel 1. **Indicele de divulgare conform cerințelor prevăzute de Standardul Internațional de Raportare Financiară**

Companie	Indice
ALRO SA	21
ANTIBIOTICE SA	19
BIOFARM SA	18
C.N.T.E.E. TRANSELECTRICA	20,5
CONCEFA SA SIBIU	20
ELECTROMAGNETICA SA BUCURESTI	22,5
IMPACT DEVELOPER & CONTRACTOR S.A.	16
OIL TERMINAL S.A.	18,5
OLTCHIM S.A. RM. VALCEA	19
OMV PETROM S.A.	23,5
PREFAB SA BUCURESTI	21
ROPHARMA SA BRASOV	19
S.N.G.N. ROMGAZ S.A.	22
S.N.T.G.N. TRANSGAZ S.A.	21
SOCEP S.A.	22
TURBOMECANICA S.A.	18,5

Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 2. **Apartenența auditorului la Big 4**

Companie	Auditorul face parte din Big4? Da/Nu	Indice
ALRO SA	DA	21
ANTIBIOTICE SA	NU	19
BIOFARM SA	NU	18
C.N.T.E.E. TRANSELECTRICA	DA	20,5
CONCEFA SA SIBIU	NU	20
ELECTROMAGNETICA SA BUCURESTI	NU	22,5
IMPACT DEVELOPER & CONTRACTOR S.A.	NU	16
OIL TERMINAL S.A.	NU	18,5
OLTCHIM S.A. RM. VALCEA	DA	19
OMV PETROM S.A.	DA	23,5
PREFAB SA BUCURESTI	NU	21
ROPHARMA SA BRASOV	NU	19
S.N.G.N. ROMGAZ S.A.	DA	22
S.N.T.G.N. TRANSGAZ S.A.	DA	21
SOCEP S.A.	NU	22
TURBOMECANICA S.A.	DA	18,5

Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 3. Indicele de divulgare în funcție de valoarea totală a activelor

Companie	Total active	Indice	Companie	Total active	Indice
OMV PETROM S.A.	37410860000	23,5	IMPACT DEVELOPER & CONTRACTOR S.A.	428751857	16
S.N.G.N. ROMGAZ S.A.	10404960000	22	ROPHARMA SA BRASOV	359110800	19
C.N.T.E.E. TRANSELECTRICA	4945037279	20,5	PREFAB SA BUCURESTI	285294642	21
S.N.T.G.N. TRANSGAZ S.A.	3905823847	21	ELECTROMAGNETICA SA BUCURESTI	284493499	22,5
ALRO SA	2281298410	21	BIOFARM SA	198510399	18
OLTCHIM S.A. RM. VALCEA	1928724052	19	TURBOMECANICA S.A.	149008474	18,5
ANTIBIOTICE SA	514317929	19	CONCEFA SA SIBIU	129476727	20
OIL TERMINAL S.A.	431100381	18,5	SOCEP S.A.	107695098	22
Media indicelui de divulgare		20,563			19,625

Sursa: Proiecția autorilor

De foarte multe ori, în politicile contabile se specifică faptul că societatea aplică metoda capitalizării costurilor îndatorării, dar nu se prezintă informații cantitative despre rata de capitalizare folosită sau despre sumele capitalizate. Patru companii nu au furnizat deloc informații despre IAS 23 “Costurile îndatorării”.

Managementul riscurilor și analizele de sensibilitate au fost prezentate de majoritatea societăților, semn că acestea doresc să își protejeze angajații, clienții și investițiile. O singură companie nu prezintă deloc aceste informații, iar alte cinci companii nu prezintă analize de sensibilitate.

Considerăm că erau necesare informații suplimentare în notele explicative pentru o înțelegere mult mai bună a valorii anumitor elemente de activ și de datorie, respectiv capitaluri proprii, dar și a altor aspecte care au un impact direct asupra activității desfășurate de companiile în cauză. Este foarte util ca anumite aspecte să fie cât mai detaliate, deoarece în acest fel orice tip de utilizator poate înțelege mult mai ușor informațiile prezentate și poate lua o decizie cât mai corectă pe baza acestora.

Deoarece numeroase studii au precizat faptul că investitorii preferă situațiile financiare auditate de Big4, am analizat ipoteza conform căreia companiile auditate de Big 4 prezintă mai multe informații conforme cu referențialul internațional. În acest sens, am realizat un tabel în care am prezentat dacă auditorul face parte din categoria Big 4 sau nu. După cum puteți observa în Tabelul 2, doar 7 din cele 16 companii analizate au apelat la serviciile furnizate de o companie din Big 4.

Studiile anterioare au arătat că informațiile furnizate prin intermediul rapoartelor financiare auditate de Big 4 oferă un nivel mai înalt de încredere în rândul utilizatorilor. Acest aspect poate fi validat și în cazul nostru; astfel, companiile auditate de Big 4 sunt companiile cu un indice de divulgare a elementelor specifice IFRS mai mare. Chiar dacă la prima

vedere se poate observa că sunt companii auditate de către auditori din afara Big 4 cu un Indice de divulgare foarte ridicat (de exemplu, ELECTROMAGNETICA SA BUCUREȘTI, cu un indice de 22,5), per total indicele companiilor auditate de către Big 4 este de 20,78, față de 19,55 al celor ce nu sunt auditate de Big 4.

Un alt aspect pe care am dorit să îl analizăm a fost acela de a verifica dacă companiile cele mai mari din punct de vedere al valorii activelor totale sunt și cele ce divulgă mai multe informații privitoare la cerințele prevăzute de Standardul Internațional de Raportare Financiară.

Astfel, în Tabelul 3 am împărțit în mod egal numărul companiilor: primele 8 companii în funcție de cele mai mari valori ale activelor totale și ultimele 8 companii clasate în funcție de valoarea totală a activelor.

Se poate observa din această analiză că diferența nu este una foarte mare între media indicelui de divulgare al companiilor mari față de cele mici, 20.563 față de 19,625. Acest aspect este unul favorabil, deoarece înseamnă că majoritatea companiilor doresc să divulge suficiente informații ce pot fi de folos utilizatorilor și implicit acest lucru se va reflecta și în situația financiară a companiilor. Însă din analiza efectuată se poate observa că este validată și ipoteza că, în general, companiile mari divulgă mai multe informații decât companiile mici.

Concluzii

Standardele Internaționale de Raportare Financiară reprezintă un limbaj universal pe care un investitor îl înțelege și o modalitate prin care acesta poate să compare informațiile furnizate de companiile cotate la BVB cu alte informații de pe alte piețe. Aplicarea IFRS în România a fost o noutate atât pentru societățile cotate, cât și pentru investitorii locali, care au nevoie de explicații referitoare la tranziția la IFRS și de informații com-

parabile. Diferențele nu au fost extraordinare pentru toate societățile cotate datorită procesului de armonizare contabilă desfășurat în ultimii ani. Considerăm că această schimbare este benefică întrucât multe companii întocmeau atât un set de situații financiare conform RAS, cât și unul conform IFRS, la cererea acționarilor sau a instituțiilor financiar-bancare, ceea ce se reflectă în costurile ocazionate de această dublare.

Asemenea raportări financiare sunt foarte utile utilizatorilor de informație financiară, care, în funcție de categoria din care fac parte, pot lua decizii privind investițiile în compania respectivă, încheierea de contracte, acordarea de împrumuturi etc. Totuși, pentru a le fi utile, informațiile prezentate trebuie să fie inteligibile, relevante, credibile și comparabile cu cele prezentate anterior sau cu ale altor societăți.

Scopul acestui articol a fost acela de a analiza măsura în care sunt respectate cerințele prevăzute de Standardul Internațional de Raportare Financiară ale entităților cotate la Bursa de Valori București (BVB categoria I), precum și factorii care pot influența gradul de divulgare al informațiilor. Din cercetarea efectuată a rezultat că entitățile au făcut eforturi pentru a prezenta părților interesate raportări financiare conforme cu cerințele de raportare prevăzute de Standardele Internaționale de Raportare Financiară. Astfel majoritatea companiilor au încercat să divulge cât mai multe informații prevăzute de Referențialul Internațional. Principalele limite ale

cercetării țin de dimensiunea redusă a eșantionului și de subiectivismul cercetărilor în stabilirea nivelului variabilelor.

Pentru situațiile financiare aferente anului 2013 ne propunem realizarea unui studiu similar, pentru a observa dacă lipsa furnizării anumitor informații a fost efectul aplicării pentru prima dată a standardelor, precum și o analiză mai amănunțită a elementelor publicate de companii ce pot influența deciziile utilizatorilor și implicit situația companiilor. ●

Bibliografie

- Albu, N., Albu, C.N., Bunea, Șt., Calu, D.A., Girbină, M.M. (2011), *A Story about IAS/IFRS Implementation in Romania: An Institutional and Structuration Theory Perspective*, Journal of Accounting in Emerging Economies, vol. 1, nr. 1, pp. 76-100.
- Albu, N., Guță, N., (2013), *Analiza calității comunicării financiare la câteva entități cotate la Bursa de Valori București*, Revista „Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor”, vol. 4, pag. 21-25;
- Brown, P. (2011), *International Financial Reporting Standards: What Are the Benefits?*, Accounting and Business Research, vol. 41, nr. 3, pp. 269-285.
- Cuc, S., Kanya, H. (2009), *Corporate Governance – A Transparency Index for the Romanian Listed Companies*, Annals of Faculty of Economics, vol. 2, nr. 1, pp. 60-66;
- Feleagă, N., Feleagă, L., Albu N. (2008), *Politici și opțiuni contabile*, București, Editura InfoMega;
- Girbină, M., Bunea, Șt. (2009), *Risk disclosures of Romanian firms. Do they comply with IFRS 7?*, Accounting and Management Information Systems, vol. 8, nr. 1, pp. 53-77;
- Girbină, M.M., Minu, M., Bunea, Șt., Săcărin, M. (2012), *Perceptions of prepares from Romanian banks regarding IFRS application*, Bucharest University of Economic Studies, The Journal of the Faculty of Accounting and Management Information Systems, vol. 11, nr. 2, pp. 191 – 208;
- Ionașcu, I., Ionașcu, M., Munteanu, L. (2011), *Motivații și consecințe ale adoptării IFRS: percepții privind factorii instituționali din mediul românesc*, Revista „Audit Financiar”, vol. 12, pp. 33-41.
- KPMG (2010), *IFRS: are you ready? The race is on*, KPMG Survey of the Romanian Financial Institutions’ Use of International Financial Accounting Standards compared with Romanian Accounting Standards, Bucharest, available on line at <http://www.kpmg.com/RO/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/>
- Legea contabilității nr. 82/1991, http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/Legea_contabilitatii.htm
- OMFP nr. 881/2012 privind aplicarea de către societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată a Standardelor Internaționale de Raportare; http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OMFP_881_2012.pdf
- OMFP nr. 1286/2012 privind aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile societăților comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată; [http://www.lege-online.ro/lr-ORDIN-1286-2012-\(141714\).html](http://www.lege-online.ro/lr-ORDIN-1286-2012-(141714).html)

Reconsiderări privind afirmarea abordării economice a contabilității în mediul românesc în prima jumătate a secolului al XX-lea

Ion IONAȘCU**

Abstract

Revisiting the Economic Perspective on Accounting in the First Half of the Twentieth Century Romania

This study shows that with the establishment of higher economic education in Romania, a teaching approach integrating accounting in courses of business economics has developed. The most notable exponent of this approach was Professor Ion N. Evian, who was the one to focus the most on accounting issues in the lectures of business economics that he delivered at the Commercial Academy in Cluj (during 1922-1943). Although Evian construed accounting only as an economic technique belonging to business economics, he subsequently introduced an economic approach within the accounting discipline, next to the traditional

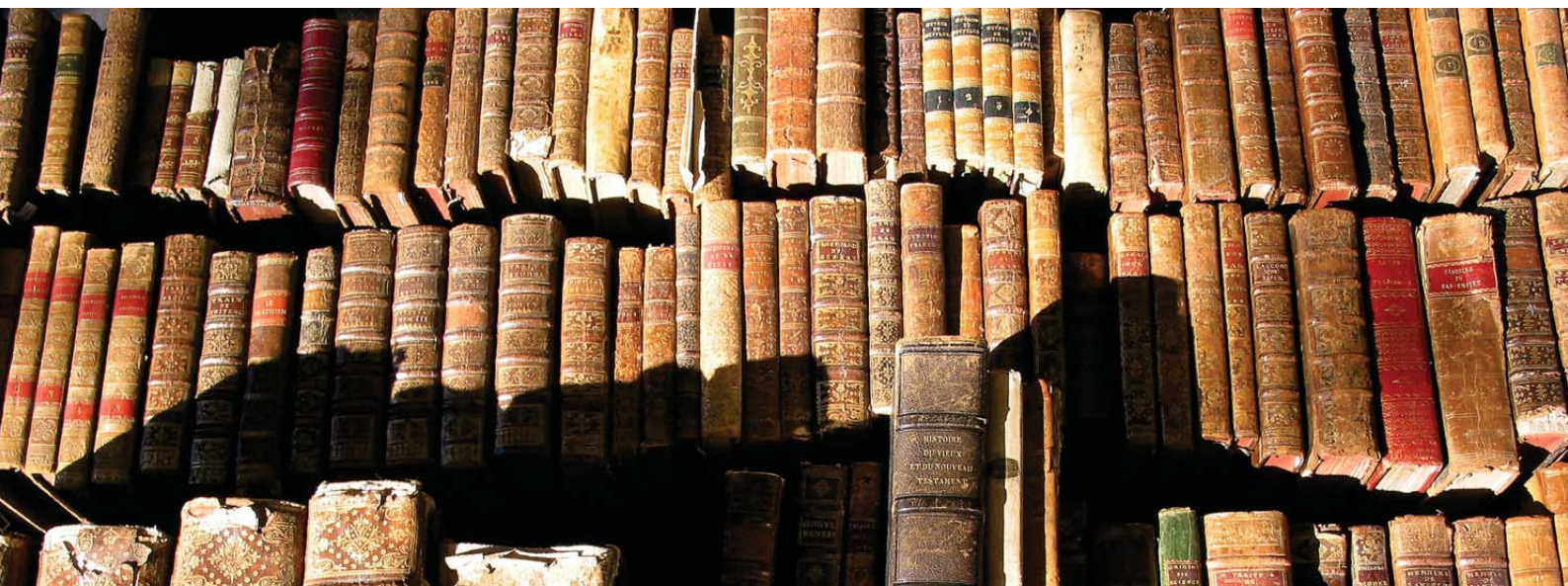
legal perspective, and can be regarded as the promoter of management sciences in Romania. The economic approach in Romanian accounting was introduced in the first half of the twentieth century as an alternate perspective to the legal one, under the influence of the German school of business administration (*Betriebswirtschaftslehre*, germ.).

Key words: business economics, I.N. Evian, Romanian accounting

JEL Classification: M49, N34, N84

Cuvinte cheie: economia întreprinderilor, I.N. Evian, contabilitatea românească

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice din București, e-mail: ion.ionascu@cig.ase.ro

Introducere

După înființarea învățământului superior economic românesc, disciplina de contabilitate a fost abordată într-o optică juridico-patrimonialistă. Însă, așa cum am arătat într-un studiu precedent (Ionașcu, 2014), în paralel, s-a dezvoltat o abordare care integra contabilitatea în cadrul cursurilor de economia întreprinderilor și care privea contabilitatea ca principalul instrument de administrare a afacerilor, concepție preluată din școala germană de economia întreprinderilor (*Betriebswirtschaftslehre*, germ.). În acest studiu, punem în evidență faptul că exponentul cel mai reprezentativ al acestei abordări a fost profesorul Ion N. Evian, care a dezvoltat cel mai mult problematica contabilității în cadrul cursului de economia întreprinderilor la Academia de Înalte Studii Industriale și Comerciale din Cluj – instituție cunoscută și cu numele de Academia Comercială din Cluj (1922-1943). Ulterior (1943-1948), el a introdus o abordare economică chiar în cadrul disciplinei de contabilitate. Cu toate că Evian a considerat contabilitatea doar ca o tehnică economică în cadrul științei economiei întreprinderilor, el a contribuit la doctrina contabilității prin (re)formularea unei teorii materialiste cu două serii de conturi – de avere și de capital, cât și prin optica sa economică asupra contabilității, putând fi considerat promotorul științelor de gestiune în mediul românesc. Abordarea economică a contabilității în mediul românesc s-a constituit, în prima jumătate a secolului al XX-lea, ca un curent alternativ la viziunea tradițională – juridico-patrimonialistă asupra contabilității, sub influența școlii germane de economia întreprinderilor.

Concepția lui Ion N. Evian privind includerea contabilității în cadrul științei economiei întreprinderilor

În anul 1920 a fost înființată Academia Comercială din Cluj, după modelul celei din București (Malinski, 1978:202), iar disciplina de economia întreprinderilor a fost predată de la început pentru mai bine de două decenii (1922-1943) de către I.N. Evian, care avea studii comerciale și economice în Germania, finalizate cu un doctorat în 1914. Literatura contabilă românească (Demetrescu, 1972; Rusu, 1991; Ionașcu, 1997; Calu, 2005) a reținut ca moment important polemica declanșată de Evian privind statutul *științific* al contabilității prin publicarea lucrării ”Teoriile conturilor”, în 1940. De fapt, în spatele polemicii privind statutul științific al contabilității se află confruntarea legată de optica asupra contabilității ca *instrument al afacerilor*, respectiv opoziția între abordarea tradițională, *juridico-*

patrimonială și cea *economică* asupra contabilității. De aceea, considerăm că momentul apariției lucrării lui Evian din 1940 nu a fost întâmplător în peisajul contabil românesc. Până în anii 1940, la cele două Academii Comerciale din România, de la București și de la Cluj, cursurile de contabilitate aveau o abordare predominant de factură patrimonială, care începuse să facă istorie. La Academia Comercială din București, această abordare fusese inițiată de Spiridon Iacobescu chiar de la înființarea ei, în 1913 (Ionașcu, 2013:61), apoi căpătase o consacrare prin teoria juridico-patrimonială formulată de Iacobescu și Sorescu (1923; 1928) și a fost susținută până la începutul anilor 1940. Și la Academia Comercială din Cluj exista tot o abordare preponderent juridico-patrimonială a contabilității, cel puțin pentru deceniul 1930-1940, când Alexandru Sorescu a ocupat catedra de contabilitate (Dumitrescu și Mircea, 1984:69). La momentul la care Evian și-a publicat lucrarea din 1940 privind *teoria economică a conturilor*, el ocupa catedra de economia întreprinderilor de la Academia Comercială din Cluj (Evian, 1947:28) și prezenta, de fapt, o poziție explicită a abordării economice a contabilității în cadrul disciplinei de economia întreprinderilor, ca opoziție față de abordarea juridico-patrimonială din cursurile de contabilitate. Acest lucru reiese din concepția cursului de întreprinderi susținut de Evian la Academia Comercială din Cluj, redactat îndeosebi pe baza lucrărilor autorilor din școala germană de economia întreprinderilor și, în special, prin referință la opera lui H. Nicklisch (Evian, 1938:18). În consecință, și la Evian abordarea cursului de economia întreprinderii era centrată pe contabilitate, ca în optica lui Nicklisch – fostul său profesor. Astfel, Evian adopta o definiție a întreprinderii plecând de la premisa separării averii întreprinderii de averea personală a întreprinzătorului, o definiție din perspectiva *principiului entității* (Ionașcu *et al.*, 2010:544). Drept urmare, Evian și-a construit cursul de „întreprinderi”

(1938) în jurul noțiunii de *avere*, deoarece întreprinderea ca entitate are o avere proprie, ce trebuie organizată și administrată astfel încât să obțină un câștig (profit). Însă, măsurarea averii și a câștigului (profitului) întreprinderii se face prin *contabilitate*. În acest sens, Evian (1938) arăta că averea întreprinderii este reprezentată în bilanț atât ca *avere concretă*, sub formă de bunuri grupate în avere fixă și avere circulantă și care formează *activul bilanțului*, dar și ca *surse care finanțează întreprinderea* – proprii, cât și străine - și care formează „*capitalul sau pasivul* aceleiași întreprinderii” (1938:69). Plecând de la premisa că „întreaga avere este exprimată printr-o sumă de valori care este egală cu suma capitalului”, Evian concluziona că „astfel se explică și de aici rezultă egalitatea de bilanț: avere totală = capital total” (1938:81).

Evian adoptase din școala germană de economie a întreprinderii concepția autorilor care integrau contabilitatea în cadrul științei economiei întreprinderii. De aceea, plecând de la premisa că „activitatea unei întreprinderi este în funcție de averea de care dispune”, iar „prin avere sau activ se înțelege reprezentarea concretă a bunurilor (...) unei întreprinderi exprimată în bani”, iar „opusul averii este pasivul sau capitalul” și că „aceste noțiuni se suprapun în știința întreprinderilor, nu ca în contabilitate” (1938:87), Evian căuta să formuleze o (nouă) *teorie* care să explice funcționarea conturilor în contabilitate. Până la Evian, mai mulți autori din școala germană de economia întreprinderii formulaseră după anul 1900 diverse variante ale teoriei materialiste a conturilor (Mattessich, 2008:44). De pildă, F. Hügli, plecând de la ecuația „(active – datorii) = capitaluri proprii”, a formulat o teorie cu două serii de conturi, conform căreia conturile de active și de datorii formează o clasă distinctă față de conturile de capitaluri proprii. O variantă a acestei teorii a fost dezvoltată, apoi, de J.Fr. Schär. De asemenea, pe baza relației bilanțiere „active = (datorii

+ capitaluri proprii)”, H. Nicklish a formulat o teorie cu două serii de conturi, conturi de *avere* și conturi de *capitaluri*, derivată din egalitatea bilanțieră „avere = capitaluri (proprii și străine)” și folosită la explicarea funcțiunii conturilor.

Și Evian pleca în explicarea teoriei conturilor de la noțiunea de *capital*, „care nu este altceva decât abstractizarea valorii bunurilor concrete din activ exprimate în bani. Felul acesta de a concepe averea și capitalul servește la fundamentarea teoriei conturilor necesară la explicarea înregistrărilor din contabilitate” (1938:88).

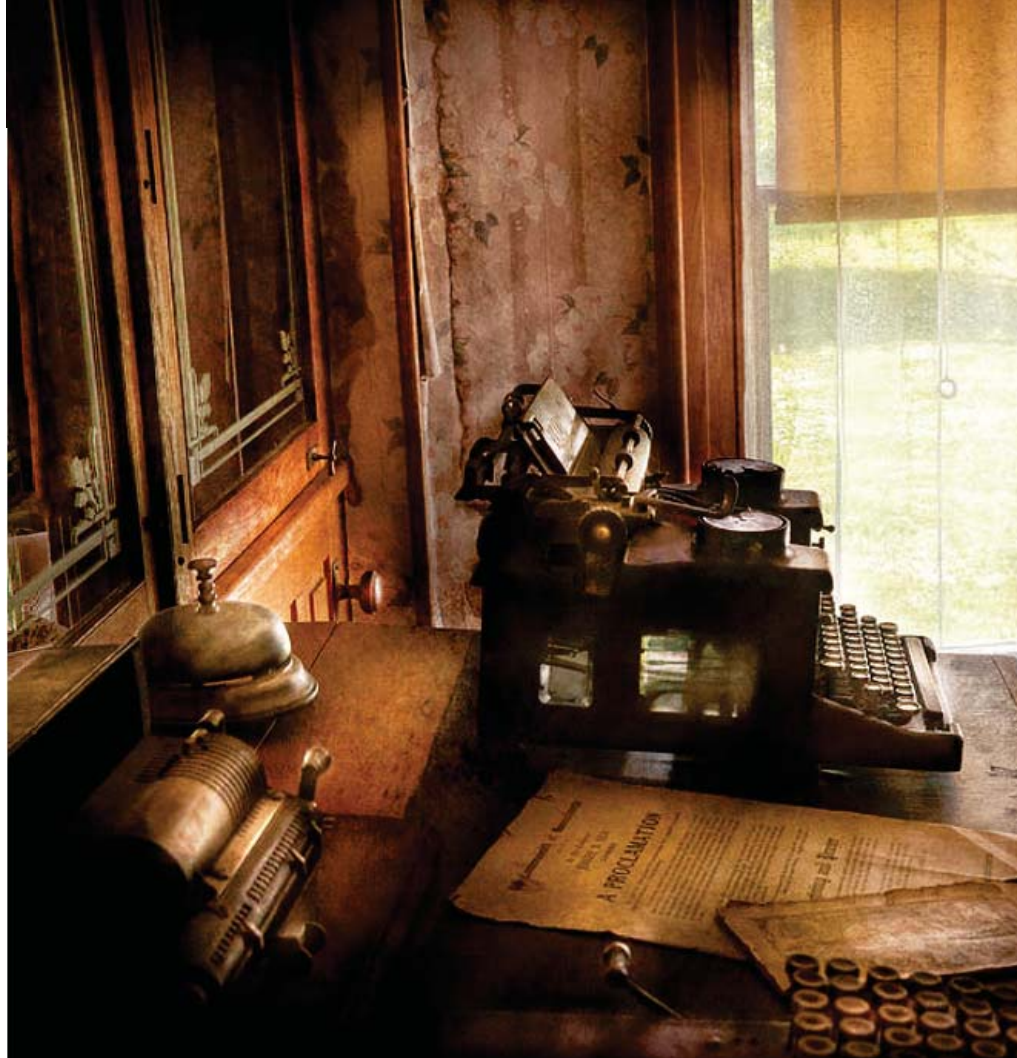
Datorită limitelor teoriei personaliste a conturilor în oferirea unor explicații care să permită reflectarea fenomenelor economice prin conturi, Evian arăta că profesorii F. Hügli și J.Fr. Schär „au formulat o nouă teorie, *teoria materialistă a conturilor*” prin care „au reușit să înlăture concepția juridică, dar au făcut marea greșală că au introdus noțiunea de «avere curată». Susținerea lor era: averea este egală cu capitalul propriu plus pasivul, adică datoriile întreprinderii, iar dacă din avere scădem pasivul obținem

averea curată. Lucrul acesta nu este adevărat, într-o întreprindere nu există avere curată” (1938:89). Motiv pentru care Evian propunea „o nouă teorie a conturilor, în parte împrumutată și în parte originală”. El pleca de la egalitatea bilanțieră, formulată de Niklisch, activ = pasiv, egalitate stabilită între două noțiuni opuse, *avere* și *capital*, iar „din opoziția lor tragem concluzia opoziției operațiunilor. După această concepție reducem toate conturile la două feluri: de avere și de capital, deci [conturi de] bunuri concrete și [conturi de] valori”. Pe baza acestui raționament Evian își formula explicațiile privind funcțiunea conturilor, arătând că „grupa conturilor de avere, de bunuri reale sau concrete, începe [să funcționeze] prin a se debita în contabilitate”, iar conturile de capital funcționează invers și, deci, „își încep apariția în contabilitate prin creditare” (1938:90). În ce privește conturile de cheltuieli, Evian considera că acestea trebuie „asimilate conturilor de avere” deoarece „cheltuielile unei întreprinderi sunt valori în devenire, deci avere în devenire”, căci „cheltuiala de orice natură ar fi, fie că este directă, indirectă sau n-are legătură cu productivitatea întreprinderii, trebuie imputată și recuperată de întreprindere”, fiind „un cost sau valoare de cost” (1938:91). De asemenea, el justifica asimilarea funcției contului contabil de profit și pierdere unui cont de capital propriu (1938:93). Deci, Evian integra teoriile conturilor în cadrul cursului de economia întreprinderilor, așa cum arăta chiar el: „La cursul meu de „Economia Întreprinderilor” (...), pe care-l predau (...) la Academia Comercială din Cluj, dau o deosebită importanță teoriei conturilor (pe care o tratez după ce termin studiul bilanțului și al structurii întreprinderii...)” (1940:11).

Evian trata în cursul său de „economia întreprinderii” (1938) gestiunea averii întreprinderii prin contabilitate, cea mai mare parte a problematicii fiind dedicată *organizării averii* (structură, principii de organizare, evaluarea averii întreprin-

„Esența și caracteristica întreprinderii capitaliste (...) este punerea în valoare a unui capital, în scop de câștig. (...). Ceea ce se cere deci sistemului dublei înregistrări a unei întreprinderi economice este ținerea socotelilor capitalului întreprinderii și a modului în care acesta evoluează sub influența activității desfășurată în procesul de producție” (I.N. Evian, 1947)

derii, valoarea din contabilitate și valoarea reală), circulației averii (deverul și desfacerea), *studiului costurilor* și al *rezultatului activității întreprinderilor* (contul de profit și pierdere, rentabilitatea și riscul întreprinderilor) – similar cu Madgearu (1916) și Slăvescu (1926;1928).

De multe ori, explicațiile teoretice din cursul de studiu întreprinderilor sunt demonstrate de Evian cu înregistrări contabile și calculații. Interesant este de arătat că unele explicații și soluții prezentate de Evian își găsesc și astăzi actualitatea în doctrina contabilă internațională. De exemplu, el afirmă despre creanțe că acestea „sunt bunuri de tranzacție nu numai în comerțul de bancă, dar și în comerțul de mărfuri”, deoarece într-o tranzacție de cumpărare sau vânzare de mărfuri pe credit „avem în fața noastră două afaceri: 1) cumpăr sau vând [mărfuri], 2) iau sau dau credit”. Drept urmare, Evian arăta că pentru *vânzarea pe credit comercial*, prețul de vân-

zare se compune din „contravaloarea mărfii vândute, dar cuprinde și dobânzile și prima de risc pe care eu, vânzător, le cer de la cumpărător pentru că i-am acordat credit” (1938:98). Apoi, Evian își ilustra aceste explicații cu exemple practice care implicau tranzacții de vânzări pe credit și înregistrarea lor în contabilitate (1938:98-100).

Trebuie să remarcăm că soluția prezentată de Evian privind vânzarea pe credit se regăsește astăzi consacrată în doctrina contabilă internațională prin norma IAS 18 „Venituri” (IASB, 2013).

Evian (1938) avea cursul de economie întreprinderii centrat pe contabilitate ca instrument de gestiune a unei întreprinderi. Însă, în anul 1940, Evian a publicat o lucrare prin care urmărea să clarifice distincția dintre *teoriile conturilor* și *teoriile contabilității* și totodată să formuleze o nouă teorie a conturilor. El arăta că teoriile conturilor ofereau explicații științifice și didactice numai pentru

„contabilitatea în partidă dublă, lăsând la o parte alte feluri și sisteme de contabilitate” – iar teoriile contabilității includ și teoriile conturilor, care explică formalismul înregistrărilor în partidă dublă și, în consecință, „noțiunea teoriilor contabilității este mult mai cuprinzătoare: aceste teorii urmăresc tratarea sistematică și principală a întregului domeniu al contabilității” (1940:7). Analizând diverse teorii legate de statutul științific al contabilității, Evian considera că până la acea dată nici chiar încorporarea contabilității în domeniul științei economice nu-i aducea contabilității o bază științifică și, drept urmare, „atâta timp cât nu i se poate găsi contabilității o bază științifică, nu [se] îngăduie a se atribui contabilității calitatea de știință” (1940:9). Studiul lui Evian privind teoriile conturilor se dorea atât „o istorie critică a teoriilor conturilor, dar și un studiu economic-privat” (1940:10), deoarece, în optica multor autori ai școlii germane, știința economiei private, în

care se includeau și întreprinderile, se ocupa de studiul fenomenelor economice specifice întreprinderilor, iar contabilitatea reprezenta o tehnică de reflectare a acestor fenomene. În acest studiu Evian includea și contribuția lui personală prin „prezentarea sub un aspect nou a teoriei materialiste cu două serii de conturi”, prezentare care „tinde la însușirea de către știința economiei întreprinderii a teoriei conturilor” (1940:11). Drept urmare, Evian considera că astfel furniza argumentele prin care contabilitatea să aibă „calitatea de artă a conturilor, de tehnică, iar nu de știință, contabilitatea rămânând a fi considerată drept suplimentul aritmetic al științei economiei întreprinderilor” (1940:11). În opinia lui Evian, deoarece știința economiei întreprinderilor studiază fenomenele economice din întreprinderi, iar aceste fenomene „formează obiectul înregistrărilor contabile” (1940:13), atunci și teoriile conturilor au căpătat caracter științific deoarece auto-

rii lor „nu se mai preocupă în primul rând și exclusiv de latura formală a dopicei contabile [partidei duble, n.n.], ci de elementul material predominant dintr-o întreprindere, adică de averea ei” (1940:14). Evian a aderat la teoria materialistă a conturilor formulată de Nicklisch, lucru explicat așa cum arăta el „în bună parte fiindcă am fost studentul lui Nicklisch în anul 1910 la Academia Comercială din Leipzig, când (...) studiul întreprinderilor economice nu se cristalizase într-un sistem de cunoștințe, ci era o simplă materie de studiu facultativ” și care a fost „punctul de plecare și constituie fundamentul teoriei conturilor” (1940:58), formulată ulterior de Evian.

Tot atunci el critica teoria materialistă cu două serii de conturi, formulată de Iacobescu și Sorescu (1923; 1928) și recunoscută de Evian ca fiind, totuși, „prima încercare științifică de acest fel la noi în țară”, demers care înlocuia teoria personificării conturilor din manualele românești de contabilitate (1940:63). După ce Evian a analizat teoria Iacobescu-Sorescu, care era enunțată de autorii ei ca o teorie juridico-economică a contabilității, el a ajuns la concluzia că aceasta este o „teorie juridică patrimonială”, deoarece autorii ei „vor să bazeze teoria conturilor și contabilitatea pe Drept și încă exclusiv pe Drept” (1940:68). Astfel, Evian declanșa o polemică legată de *abordarea juridico-patrimonială* și cea *economică* a contabilității, benefică pentru mediul contabil românesc deoarece a contribuit la intelectualizarea acestui domeniu, polemică comentată pe larg în literatura de specialitate (Rusu, 1991; Ionașcu, 1997; Calu, 2005).

Așa cum am arătat, Evian a acordat o importanță deosebită contabilității în *administrarea întreprinderii*, considerând că „studiul întreprinderilor presupune cunoașterea temeinică a contabilității” (1940:79). Evian arăta că introducerea teoriei conturilor în cadrul științei întreprinderilor nu ține de specificul local al învățământului comercial românesc deoarece, „în Germania, care este țara

în care s-a născut și s-a dezvoltat mai mult ca oriunde Știința Economiei Întreprinderilor, nu există tratat de întreprinderi care să nu acorde o deosebită importanță teoriei sau teoriilor conturilor. Acesta este de altfel și motivul pentru care am afirmat (...) că Știința Economiei Întreprinderilor își însușește teoria conturilor” (1940:79).

Evian arăta că în formularea teoriei lui a plecat de la concepția lui Nicklisch conform căruia bilanțul prezintă egalitatea bilanțieră între avere (activ) și capital (pasiv), însă fără să accepte explicația lui Nicklisch după care capitalul întreprinderii din pasivul bilanțului „arată cine are drepturi asupra acestei averi, adică proprietarul sau străinii și cât de mari sunt aceste drepturi” și, drept urmare, „întreprinderea datorează întreg capitalul care i-a fost încredințat, chiar dacă ea datorește capitalul propriu în alt sens decât datorește capitalul străin” (1940:85). Astfel, el considera că „ajungem la o expresie de valoare totală a averii, care este egală cu suma capitalului”, relație care „explică egalitatea bilanțului: Avere totală = Capital total” (Evian, 1940:88). Pe baza acestui raționament, Evian formula o „*teorie economică a conturilor*” cu două serii de conturi, respectiv *conturi de avere* (sau de activ) și *conturi de capital* (sau de pasiv) (1940:88-120), teorie schițată de el anterior (1938). El afirmă că teoria sa era bazată pe „studierea fenomenelor și faptelor economice din întreprinderi – care formează obiectul înregistrărilor contabilității – numai sub unghiul economic” și considera că valoarea ei științifică era dată de faptul că această teorie „are o valoare de aplicare permanentă și universală. Ea poate explica toate concepțiile contabile și toate înregistrările contabile ale unei exploatare economice de orice fel ar fi ea și în orice ordine economică și de drept și în orice timp ar activa exploatarea” (1940:126). Observăm că Evian își însușise idealul după care oamenii de știință ar trebui să formuleze *teorii universal valabile*, care să explice fenomene „obiective”, cu carac-

ter de legitate - chiar și în domeniul socialului, cum este domeniul contabilității. De asemenea, la Academia Comercială din Cluj s-a manifestat și un alt autor - Ion V. Tarța, discipol și succesor al lui Evian la catedra de economia întreprinderilor, și care a avut contribuții legate de *contabilitatea costurilor*, urmând concepția autorilor din școala germană de economia întreprinderilor. Lucrarea lui – „*Costurile industriale și calculația lor*” (1940) poate fi considerată ca cel mai important demers de asimilare în mediul românesc a problematicii costurilor din școala germană de economia întreprinderii.

Impunerea abordării economice a contabilității în mediul românesc

ÎN PRIMA PARTE A SECOLULUI
AL XX-LEA

De la înființarea Academiei Comerciale din București și până la numirea lui

Evian ca profesor de contabilitate la începutul anilor 1940 la această instituție universitară, cursul de contabilitate a fost conceput într-o optică predominant patrimonial-juridică. Însă, odată cu venirea la București, Evian s-a angajat într-un proiect intelectual care urmărea impunerea unei perspective *economice* în cadrul disciplinei de contabilitate. El a negat patrimoniul ca obiect al contabilității, așa cum au făcut și unii dintre autorii din școala germană de economia întreprinderii – Simon, Schmalenbach și Schmidt, care au creat teorii contabile noi, opuse teoriei statice, potrivit căreia contabilitatea are doar rolul de măsurare a patrimoniului (Richard, 2005). Pentru Evian, contabilitatea în partidă dublă era asociată cu tehnica reprezentării fenomenelor din cadrul întreprinderii capitaliste, considerând „dubla înregistrare contabilă ca un sistem de socoteli născut și crescut cu întreprinderea capitalistă și, prin urmare, ca un sistem de socoteli care are în vedere fenomenele economice din întreprinderi”. În consecință, „concluzia logică a acestui fel de a privi contabilitatea ca instrument principal și indispensabil al întreprinderilor economice, este chiar integrarea ei în știința economiei între-

prinderii” (Evian, 1947: 2). El a împrumutat de la autorii germani și sensul noțiunii de *contabilitate*, arătând că „chiar termenul «contabilitate» este utilizat la noi cu un înțeles impropriu, noțiunea aceasta fiind restrânsă la sistemele de socoteli cu ajutorul conturilor”, deoarece contabilitatea „are o sferă mult mai largă cuprinzând toate felurile de socoteli ale întreprinderilor”, fiind așadar „tehnica socotelilor întreprinderilor economice” (Evian, 1947: 3). Drept urmare, Evian adopta viziunea autorilor germani - în special a lui Nicklisch, după care *contabilitatea întreprinderii* include patru *sectoare de calcul*: *i)* tehnica înregistrării în conturi a operațiilor întreprinderilor (*sectorul înregistrărilor contabile*); *ii)* *sectorul calculării costurilor*; *iii)* *statistica de întreprindere* (socoteala statistică) și *iv)* *bugetul* (socoteala preliminară) (1947: 4). Această concepție este întâlnită și la alți autori români aflați sub influența școlii germane de economia întreprinderii: V. Madgearu, V. Slăvescu, I. Tarța, D. Voina (Tabelul 1).

Evian aplica perspectiva economică și în prezentarea cursului de contabilitate. De pildă, plecând de la premisa că tehnica contabilă înregistrează procesul de

Tabel 1. **Componentele contabilității întreprinderii la autorii români aflați sub influența școlii germane de economia întreprinderilor**

Autorii	Contabilitatea întreprinderii	
	Contabilitate financiară	Contabilitate managerială (de gestiune)
Madgearu (1916):	- contabilitate (înregistrarea tranzacțiilor în conturi și întocmirea bilanțului și a contului de profit și pierdere)	- calculația prețului de cost (costului) - statistica economică de întreprindere
Slăvescu (1926; 1930):	- contabilitate comercială, dar a folosit și termenul de "contabilitate financiară", preluat din literatura americană	- calculația prețului de cost, dar a folosit și termenul "contabilitatea prețului de cost, preluat din literatura americană - statistica economică de întreprindere
Tarța (1940):	- contabilitate comercială sau contabilitate generală sau contabilitate financiară	- calculația costurilor - statistica de întreprindere - bugetul (planul economic al exploatării)
Evian (1940; 1947):	- sectorul înregistrărilor contabile	- sectorul calculării costurilor - statistica de întreprindere (socoteala statistică) - bugetul (socoteala preliminară)
Voina (1944):	- sectorul conturilor (înregistrarea în conturi și întocmirea bilanțului)	- calculul costurilor - calculul comparativ (statistic) - calculul preliminar (bugetar)

Sursa: Proiecție proprie, pe baza cercetării

formare a valorii în cadrul întreprinderilor, în cursul de *contabilitate industrială* (1947), el expunea mai întâi *calculul costurilor* și, apoi, *înregistrările în conturi*, „contrar metodei întrebuițată de majoritatea autorilor de contabilitate industrială, care încep cu sectorul înregistrării contabile” (1947:4). Această logică era argumentată prin faptul că în contabilitatea industrială, „având drept obiect principal înregistrarea curgerii valorilor prin exploatare, valori care în mișcarea lor îmbracă haina costurilor de producție, se naște necesitatea cunoașterii prealabile a costurilor, pe care abia după aceea înregistrarea contabilă trebuie să le urmărească și să le înscrie cifric în conturi” (Evian, 1947:4).

Pentru Evian, contabilitatea în partidă dublă era instrumentul de administrare a *valorificării capitalului*, căci „esența și caracteristica întreprinderii capitaliste – în sânul căreia și pentru nevoile căreia s-a născut înregistrarea dublă – este punerea în valoare a unui capital, în scop de câștig. (...) Ceea ce se cere deci sistemului dublei înregistrări a unei întreprinderi economice, este ținerea socotelilor capitalului întreprinderii și a modului în care acesta evoluează sub influența activității desfășurate în procesul de producție” (1947:8).

Evian a dorit să-și *operaționalizeze* concepția economică asupra contabilității. În acest sens a avut mai multe inițiative legate de *standardizarea contabilității firmelor*. El a publicat o lucrare privind *standardizarea bilanțului contabil – „Bilanțul tip al întreprinderilor comerciale și industriale”* (1946), unde a propus un model de bilanț calificat drept „*economic și financiar*”, construit prin înlocuirea concepțiilor juridice cu cele economice și financiare. Despre această concepție a bilanțului, Evian arăta că „schema bilanțului nostru unitar nu cuprinde nici drepturi și nici obligații, ci numai valori care se găsesc în întreprindere, valori «de primit» de la partenerii de afaceri și valori «de plată» către parteneri” (1947:22). De asemenea, sub influența lucrărilor lui Schmalenbach, Evian a

fost implicat în proiectarea unui *plan de conturi unitar*, organizat după sistemul zecimal și aplicabil tuturor tipurilor de organizații economice, care să servească la „urmărirea continuă a curgerii valorilor prin întreprindere” (1947:4), planul de conturi unitar integrând astfel calculul costurilor.

Chiar dacă din punct de vedere științific, pentru Evian, „contabilitatea întreprinderilor nu este o știință, și deci nu este o disciplină de sine stătătoare” (1947:25), deoarece considera că aceasta nu avea o bază teoretică proprie, fiind doar „tehnica socotelilor întreprinderii” inclusă în știința economiei întreprinderilor, el are meritul de a fi imprimat o viziune economică contabilității ca *instrument de gestiune* a afacerilor în mediul românesc. Evian trata contabilitatea ca o *tehnică de observare* a fenomenelor economice din întreprindere, ca un „mijloc pentru calcularea câștigului întreprinderilor, iar nu un scop în sine”, contabilitatea fiind principalul instrument al administrării întreprinderilor (1947:26). Prin opera lui contabilă, Evian a produs o *ruptură de paradigmă* în abordarea tradițională, de orientare juridico-patrimonială a contabilității românești, fiind cel mai prominent exponent al conturării ideii de contabilitate ca tehnică de gestiune a afacerilor din mediul românesc din prima jumătate a secolului al XX-lea. De altfel, viziunea *utilitaristă* a lui Evian, după care „contabilitatea în înțelesul ei larg nu este altceva decât totalitatea procedurilor întrebuițate în vederea stabilirii și socotirii cu ajutorul cifrelor a fenomenelor din întreprinderile economice” (1947:35), este destul de aproape de actuala abordare a IASB (2013), care afirmă că „rapoartele financiare reprezintă fenomenele economice în cuvinte și cifre” (QC 12).

Sub influența vizibilă a școlii germane de administrarea afacerilor au fost și alți autori din domeniul contabilității românești, îndeosebi V.M. Ioachim (1944) și Dumitru Voina (1944), dar ei nu s-au situat de partea celor care înglobau con-

tabilitatea ca o tehnică în cadrul științei economiei întreprinderilor, ci au considerat domeniul contabilității ca o disciplină științifică distinctă.

Discuții și concluzii

După introducerea în anul 1916 de către V. Madgearu a cursului de studii întreprinderilor la Academia Comercială din București, și la Academia Comercială din Cluj s-a manifestat un fenomen similar, unde I.N. Evian a predat acest curs începând cu anul 1922, integrând contabilitatea în economia întreprinderilor, tot în optica școlii germane de economia afacerilor. Acest lucru ne permite să afirmăm că, în prima parte a secolului al XX-lea în România, în Academii comerciale de la București și Cluj au existat *două discursuri universitare în contabilitate*: unul promovată în cadrul disciplinei de contabilitate și dominat de o *viziune juridico-patrimonială* și un alt discurs „paralel”, de factură *economică*, susținut în cadrul cursurilor de studii întreprinderilor și care aborda contabilitatea ca un instrument privilegiat în administrarea afacerilor, discurs preluat din școala germană de economia întreprinderii. Literatura străină (de exemplu, Canziani 2007; Mattessich, 2008; Mattessich, 2013) a pus în evidență rolul pe care l-au acordat contabilității autorii din spațiul german în legitimarea noii discipline de economia afacerilor (business economics, engl.). În România, *abordarea economică a contabilității* în cadrul disciplinei de *economia întreprinderilor* s-a realizat, mai întâi, la Academia Comercială din București, având ca exponenți pe V. Madgearu, V. Slăvescu și, într-o măsură mai mică, C. Bungețianu (Ionașcu, 2014), iar la Academia Comercială din Cluj - pe I.N. Evian și I. Tarța.

În cadrul acestei perioade care se întinde pe mai bine de trei decenii - din 1916 până spre finele anilor 1940, cel mai notabil exponent românesc al abordării contabilității în optica școlii ger-

mane de economia întreprinderii a fost, în opinia noastră, profesorul I.N. Evian, care a realizat o *ruptură de paradigmă* în abordarea contabilității ca disciplină universitară în mediul românesc. Această poziție a lui Evian în contabilitatea românească poate fi explicată prin următoarele premise: el a predat mai mult timp cursul de studii întreprinderilor (din 1922 până în 1943) – fiind „peste 20 de ani (...) titular al catedrei de Economia întreprinderilor la Academia Comercială din Cluj” (1947:28), în raport cu Madgearu (nouă ani) și Slăvescu (șase ani), ceea ce i-a permis o reflecție mai îndelungată asupra tratării contabilității în cadrul economiei întreprinderii. Apoi, considerăm că Evian a urmărit să-și dezvolte cariera universita-

ră în aceeași manieră cum se manifestau profesorii germani de economia întreprinderii, care deveniseră celebri pentru teoriile lor originale din perimetrul contabilității (de exemplu, Schär, Schmalenbach și Schmidt sau, profesorul său, Nicklisch) și a dorit să imprime o viziune economică asupra contabilității în mediul românesc chiar de pe poziția de universitar în cadrul acestei discipline. De aceea, credem că Evian a lansat lucrarea „Teoriile conturilor” în 1940 pentru a-și explicita originalitatea concepției privind contabilitatea în cadrul științei economiei întreprinderilor. Deși unii autori susțin că „el reprezintă Școala de Contabilitate de la Cluj” (Crișan și Tiron Tudor, 2011:556), considerăm că această apreciere ar trebui

nuanțată, deoarece Evian nu a fost profesor de contabilitate la Academia Comercială din Cluj, ci a abordat contabilitatea în cadrul cursului de economia întreprinderilor, preluând optica școlii germane de economia afacerilor, așa cum începuse Madgearu în anul 1916 la București.

Apoi, pentru o perioadă relativ scurtă – din anul 1943, când Evian a devenit titularul cursului de contabilitate la Academia Comercială din București – prin pensionarea profesorului Iacobescu, care inițiase o școală de contabilitate patrimonialistă, și până la epurarea sa din învățământul superior în anul 1948, Evian și-a adâncit preocupările privind contabilitatea în partidă dublă (1946) și calculația costurilor (1947), ca instrumente ale gestiunii afacerilor, în optica școlii germane de economia întreprinderii. În felul acesta, Evian a instituit abordarea *economică* a contabilității – după optica autorilor germani și, în special, după concepția lui Nicklisch, chiar în cadrul acestei discipline universitare. La începutul anilor 1940, abordarea economică a contabilității a devenit mai vizibilă în literatura contabilă românească. Acest fapt l-a determinat pe Evian să afirme că „în istoria dogmatică a contabilității din România, concepția juridică (patrimonialistă) a acestei discipline este pe cale să apună – cu excepția unui mic număr de adepți” (1947:1). Argumentul acestei afirmații consta în lucrările și studiile contabile românești ale unor autori care nu au îmbrățișat concepția patrimonialistă, fiind citați prof. I. Tarța, prof. D. Hașigan, dr. N. Badea-Buzău, dr. C. Purcărete etc., dar și ale unor autori care au renunțat „mai mult sau mai puțin” la concepția patrimonialistă a contabilității, ca profesorii D. Voina și V.M. Ioachim (Evian, 1947:2).

Deci, abordarea economică a contabilității în învățământul superior economic românesc a început chiar din primii ani de la constituirea lui – începând cu anul 1916, în cadrul disciplinei de economia întreprinderilor, prin preluarea modelului școlii germane de economia între-

prinderilor. Pentru o perioadă relativ scurtă, după anul 1940, această perspectivă s-a impus chiar în cadrul disciplinei de contabilitate, demers care a continuat până la finele anilor 1940, când s-a preluat modelul contabil sovietic, ca urmare a instaurării regimului comunist.

În opinia noastră, cunoașterea acestui fenomen din contabilitatea românească are o dublă importanță. În primul rând, lămurește dezvoltarea contabilității ca discurs universitar din România în prima jumătate a secolului al XX-lea în context european. Apoi, explică impor-

tanța aderării la o școală de idei și a abordărilor transdisciplinare – economia afacerilor și contabilitate, pentru evoluția unui domeniu profesional și științific cum este contabilitatea, unde împrumuturile și hibridările conceptuale pot avea un efect de sinergie. ●

Bibliografie

- Canziani A. (2007), *Economia Aziendale and Betriebswirtschaftslehre* as autonomous sciences of the firm, in *The Firm as an Entity Implications for economics, accounting and the law*, edited by Yuri Biondi, Arnaldo Canziani and Thierry Kirat, Routledge.
- Calu D.A. (2005), *Istorie și dezvoltare privind contabilitatea din România*, Editura Economică.
- Crișan T.V. și Tiron Tudor A. (2011), Professor I.N. Evian – precursor of accounting school from Cluj, *The Annals of the University of Oradea, Economic Sciences*, tom XX, 1st issue/july: 552-556, disponibil la <http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2011/analele-universitatii-oradea-seria-stiinte-economice-numarul-1-iulie-2011.pdf>.
- Demetrescu C.G. (1972), *Istoria contabilității*, Editura Științifică.
- Dumitrescu T., Mircea V. [1984], *Monografiile și biografiile corpului profesoral al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale Cluj-Brașov și al I.S.E.P -ului Brașov : 1927/1929 - 1948 și 1948-1950* : vol. 3, f.a., [litografia ASE] București.
- Evian I.N. (1947), *Contabilitatea industrială*, Tip. "Lupta" N. Stroilă, București.
- Evian I.N. (1946), "Contabilitatea dublă" - înțelegerea rațională a economiei acestui sistem de înregistrări contabile, Tip. "Lupta" N. Stroilă, București.
- Evian I.N. (1946), *Bilanțul unitar al întreprinderilor comerciale și industriale*, Astra, Brașov.
- Evian I. N. (1940), *Teoriile conturilor. Studiu economic-privat și de istorie critică a teoriei conturilor în contabilitate*, Imprimeria Fondul Cărților Funduare, Cluj.
- Evian I.N. [1938], *Curs de întreprinderi*. După prelegerile d-lui Profesor Dr. I. Evian, editat de R. Ciurea, student, litografiat, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale "Regele Carol al II-lea" Cluj, f.a.
- Iacobescu S. și Sorescu A. (1923; 1928), *Curs de contabilitate comercială generală (în legătură cu dreptul și legile speciale comerțului)*, vol. I 1923, vol. II 1928, Biblioteca contabilă.
- Ioachim V.M. (1944), *Tratat de contabilitate cu aplicație la industrie, vol. I: Contabilitate generală*, Întreprinderile A. I. Botez.
- Ionașcu I. (2014), Contribuții noi privind emergența abordării economice a contabilității în mediul românesc, *Audit Financiar* nr. 6 : 53-60.
- Ionașcu I. (2013), Un secol de contabilitate și auditul conturilor la Academia de Studii Economice din București (1913-2013), *Audit Financiar* nr. 4 (100): 59-71.
- Ionașcu I., M. Ionașcu, M. Minu, M. Săcărin (2010), Local accounting culture facing globalization: the case of Romania's "patrimoniality" principle, *Accounting and Management Information Systems*, vol. 9, no. 4: 539-557.
- Ionașcu I. (1997), *Epistemologia contabilității*, Editura Economică.
- Madgearu V. (1916), *Studiul practic al întreprinderilor comerciale și industriale. Partea generală*, lecții ținute la Academia de Înalte Studii comerciale și Industriale [din București], Tipografia profesională Dim. C. Ionescu.
- Malinschi V. (1978), *Din trecutul învățământului economic*, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Mattessich R. (2013) Accounting theories of the first half of the twenties century. The genesis of an academic discipline, in *Accounting and Business Economics: Insights from National Traditions*, edited by Yuri Biondi, Stefano Zambon, Routledge.
- Mattessich R. (2008), *Two-hundred Years of Accounting Research: An international survey of personalities, ideas, and publications (from the beginning of the nineteenth century to the beginning of the twenty-first century)*, Routledge.
- Slăvescu V. (1930), *Curs de întreprinderile industriale* (partea a treia), editat de C. G. Constantinescu, litografiat de I. Vernescu.
- Slăvescu V. (1928), *Analiza critică a bilanțului unei întreprinderi*, București, "Curierul Judiciar", S.A.
- Slăvescu V. (1926), *Studiul practic al întreprinderilor industriale și comerciale*, anul III, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, litografiat, editat de N. Stoica.
- Richard J. (2005), Herman Veit Simon, Eugen Schmalenbach, Fritz Schmidt : les « trois S » de la pensée comptable allemande, in B. Colasse (Dir.), *Les grands auteurs en Comptabilité*, Editions EMS.
- Rusu D. (1991), (sub redacția), *Fra Luca di Borgo și doctrinele contabilității în cultura economică românească*, Editura Junimea.
- Tabără N. (1995), Studiu introductiv, in B. Colasse, *Contabilitate generală*, traducere, Editura Moldova.
- Tarța (Tarția) V.I. (1940), *Costurile industriale și calculația lor. Studiu economic-privat*, Tipografia Institutului Cartografic "Unirea", Brașov.
- Voinea (1944), *Curs de contabilitate generală*, Editura Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale "Regele Mihai I" din Cluj-Brașov.
- IASB (2013), *eIFRS*, <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PDFArchive?id=379>.

Un studiu printre
profesioniștii
financiar-contabili atestă:

Încrederea în mediul de afaceri intră pe un făgaș pozitiv

Abstract

A Study Conducted Among Financial-Accounting Professionals Reveals: Business Confidence Is Winning Ground

This Global Economic Conditions Survey Report (GECS) was carried out jointly by ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) and IMA (Institute of Management Accountants) and is the largest regular economic survey of accountants in the world in term of both the number of respondents and the economic variables it monitors. The fieldwork was conducted between 27 February and 22 March 2014 and it attracted 1772 responses from ACCA and IMA members around the world; 700 of the respondents were senior finance professionals, including 171 chief financial officers.

The indices shown by the survey reveal that business confidence is beginning to win ground, reaching a positive territory, for the first time in five years. More than half of the respondents sample were more confident in their national economies, reporting that economic recovery was underway or about to begin.

Key words: financial-accounting professionals, business, financial stability, positive trend

JEL Classification: E30, G01

Cuvinte cheie: profesioniști financiar-contabili, mediu de afaceri, stabilitate financiară, trend pozitiv

Introducere

Studiul privind condițiile economice globale (SCEG), efectuat de ACCA în cooperare cu Institutul Contabililor de Gestiune (IMA), este cel mai mare studiu economic derulat periodic cu participarea contabililor din întreaga lume, atât în ceea ce privește numărul de respondenți, cât și variabilele economice pe care le monitorizează. Indicii săi principali reflectă cu acuratețe creșterea produsului intern brut în țările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și deviațiile tendințelor zilnice sunt bine corelate cu indicele de „teamă”, care măsoară volatilitatea estimată a prețului acțiunilor.

Aceasta este cea de-a 21-a ediție a studiului și a 10-a de când ACCA și IMA și-au unit forțele în vederea desfășurării acestei cercetări. Pe baza datelor combinate din 2009, se pot compara acum tendințele de la an la an, din ultimii cinci ani consecutivi.

Cercetarea propriu-zisă pentru acest studiu, **afereant trimestrului 1 din 2014**, a avut loc între 27 februarie și 22 martie a.c., cuprinzând escaladarea evenimentelor din Crimeea, precum și perioada de început a căutărilor zborului MH370. Studiul a atras 1772 de răspunsuri din partea membrilor, la nivel global, ai ACCA și IMA, dintre care 700 sunt profesioniști cu experiență în domeniul finanțelor, iar 171 – directori financiari.

Încrederea în mediul de afaceri este în creștere, în ciuda surmontării riscurilor

Ambii indici SCEG referitori la încredere și revenirea pieței au crescut la începutul lui 2014, astfel că încrederea în mediul de afaceri începe să intre pe un făgaș pozitiv, pentru prima dată în ultimii cinci ani. 30% dintre respondenți sunt acum mai încrezători în viitorul organizațiilor lor decât erau cu câteva luni înainte, situație neschimbată în raport cu sfârșitul anului 2013. Pe de altă parte, 31% dintre participanții la studiu au raportat o pierdere a încrederii, proporție care la sfârșitul lui 2013 era de 34%.

Percepțiile asupra condițiilor macroeconomice și-au revenit mult mai repede decât încrederea în mediul de afaceri. Peste jumătate dintre eșantionul de respondenți la studiu (58% față de 55% la finalul anului trecut) s-au declarat optimiști cu privire la starea economiilor lor naționale, raportând că revenirea economică este în curs sau pe punctul de a surveni. Doar 38% dintre respondenți s-au declarat pesimiști, cifra lor scăzând de la 42% (potrivit studiului afereant trimestrului anterior). Acestea sunt cele mai ridicate cifre din ultimii cinci ani, sentimentul pozitiv față de economie este cel mai ridicat față de trimestrul 2/2010, în timp ce percepțiile

asupra politicilor guvernamentale și-au revenit de asemenea, înregistrând cel mai ridicat scor de la finalul lui 2010 (a se vedea Figura 1).

Impactul standardizat al factorilor fundamentali asupra încrederii în mediul de afaceri global

În ciuda rezultatelor care par îmbucurătoare, analiza ACCA și IMA sugerează

că recuperarea economică este greoaie, devenind, în prezent, mult mai fragilă.

De la începutul anului 2013, încrederea în mediul de afaceri global depinde din ce în ce mai mult de stabilitatea prețurilor și a ratei de schimb. Această tendință este un semn al turbulențelor financiare, înregistrându-se o accelerare dramatică la începutul anului curent. Stabilitatea financiară contribuie acum mai mult la încrederea în afaceri decât fluxul de numerar sau cererea. În mod similar, așteptările privind cheltuielile publice și rating-urile afereante politicilor guvernamentale au devenit factori semnificativi la începutul anului 2014.

În concluzie, contribuția altor factori fundamentali (oportunitățile de afaceri, capitalul de creștere, stabilitatea prețurilor și a ratei de schimb, fluxul de numerar & cererea, oportunitățile de investiții) la încrederea în mediul de afaceri a scăzut brusc, la fel ca și sentimentul economic general. Combinate, aceste tendințe sugerează faptul că revenirea a încetat la începutul lui 2014, fiind acum hiper-dependentă de politică (a se vedea Figura 2).

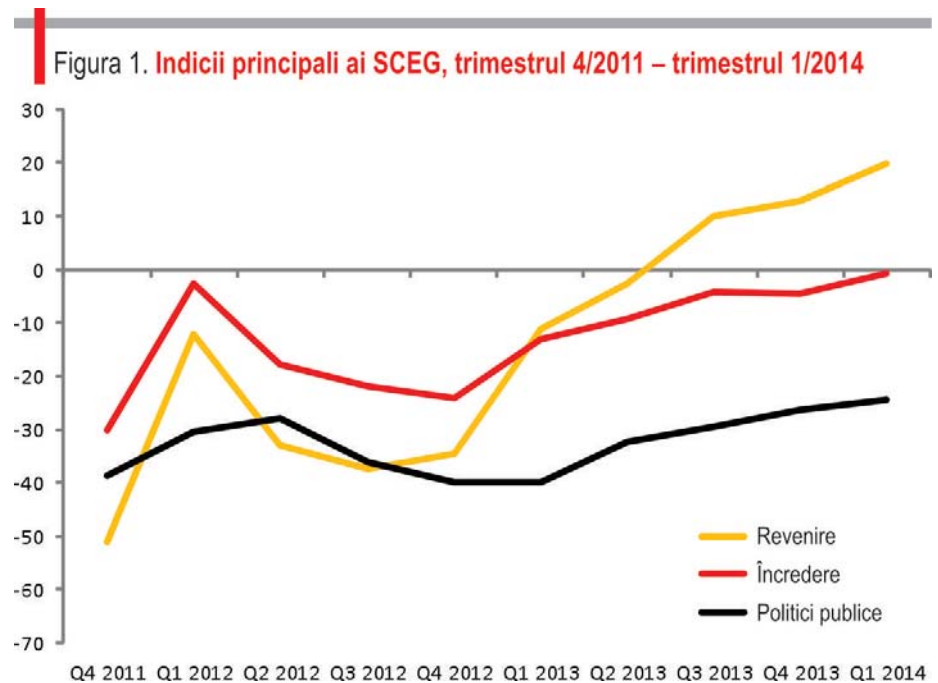
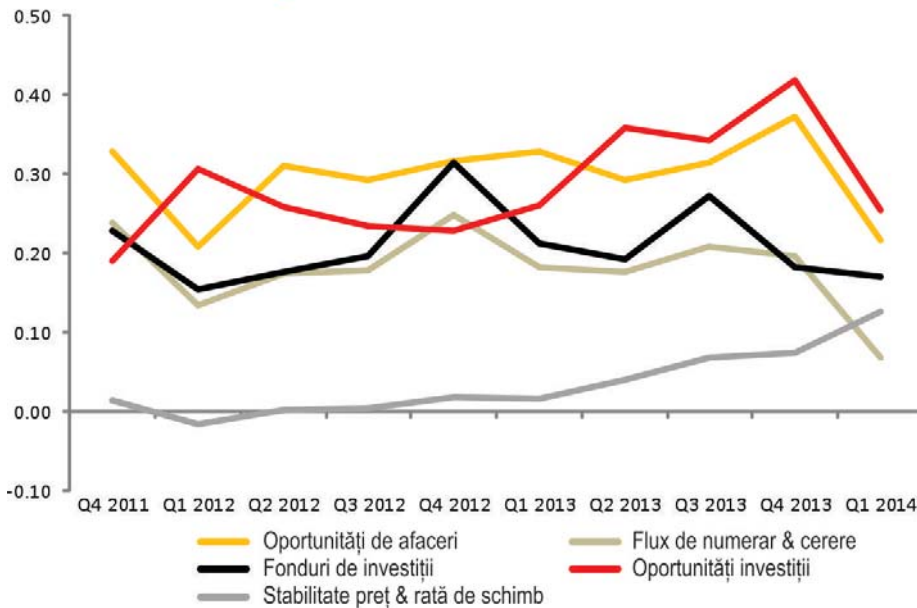

Figura 2. Impactul standardizat al factorilor fundamentali asupra încrederii în afacerile globale

Investițiile comerciale din nou în creștere, susținute prin inovație

În ciuda depășirii riscurilor care amenință revenirea economică, nu poate fi negat dinamismul în creștere al companiilor, pe plan mondial. Locurile de muncă și cheltuielile de capital sunt în creștere, atât în economiile dezvoltate, cât și în cele emergente, în timp ce alți indici privind comenzile de pe piețele emergente sunt în curs de stabilizare.

Un număr redus de noi comenzi înseamnă dificultăți viitoare pentru economiile în curs de dezvoltare. Tocmai promisiunea unor noi comenzi, alături de capacitatea de inovare a companiilor, au susținut cheltuielile de capital din ultimii trei ani – și ambii factori devin cu mult mai influenți în cele 6 luni de dinainte de martie 2014.

La nivel global, cheltuielile de capital ale companiilor par, de asemenea, să devi-

nă mai receptivă la rentabilitatea investițiilor și sprijinul guvernamental¹.

Factorii care influențează cheltuielile de capital includ:

- ➔ creșterea numărului de comenzi,
- ➔ oportunitățile produse prin inovare,
- ➔ un acces mai ușor la capitalul de creștere,
- ➔ oportunități de investiții mai profitabile,
- ➔ oportunități pe piețele/produsele de nișă,
- ➔ oportunități aferente unor piețe noi,
- ➔ un sprijin guvernamental accentuat,
- ➔ creșterea costurilor de exploatare,
- ➔ furnizori nesiguri, clienți nesiguri,
- ➔ probleme privind accesul la finanțe,
- ➔ scăderea comenzilor,
- ➔ venituri incerte etc.

Dezlegarea misterului privind tiparul revenirii economice la nivel global

Comparația dintre piețele dezvoltate și cele emergente devine din ce în ce mai nuanțată, în cazul unei analize la nivel regional. După cum demonstrează Figura 3, percepțiile aferente revenirii economice au cunoscut evoluții diferite în ultimele șase luni, în timp ce respondenții din Europa Centrală și de Est, Asia-Pacific, Africa și regiunea Caraibelor încep să abandoneze modelul unui consens global în materie de recuperare. Atât încrederea în mediul de afaceri, cât și cheltuielile de capital cresc sau scad doar marginal în fiecare dintre aceste regiuni – cu toate că Europa Centrală și de Est a rezistat pe măsură ce criza din Ucraina s-a intensificat. Aceste evenimente au avut un impact evident asupra tuturor țărilor vecine și, cu precădere, asupra Rusiei înseși.

Chiar și regiunile care continuă să susțină modelul unui consens în ceea ce privește revenirea au traiectorii foarte diferite. În Asia de Sud, alegerile viitoare din India și progresele Pakistanului în domeniul infrastructurii susțin puternic încrederea în afaceri, consolidând încrederea respondenților în revenirea economiei.

Indicii referitori la încredere și revenire economică au suportat o corectură pentru Dubai, la începutul lui 2014, după exuberanța de la sfârșitul anului trecut, când a fost anunțat câștigătorul Dubai EXPO 2020 (Figura 3). Cu toate acestea, avântul cheltuielilor de capital din regiune continuă, devansând restul lumii și fără a da semne de încetinire (Figura 4).

America de Nord a simțit cum certitudinea și încrederea în recuperarea generală a economiei și-a revenit, pe fondul

¹ Această analiză s-a bazat pe o analiză a regresiei binomiale, care a ținut cont de regiune, dimensiune, sector de activitate, internaționalizare, încrederea în mediul de afaceri, percepțiile asupra economiei și asupra politicii publice, inclusiv perspectivele de cheltuieli pe termen mediu.

îmbunătățirii condițiilor financiare și a re consolidării sectorului imobiliar, în timp ce în Africa și în Europa de Vest sentimentul economic a crescut, dar încrederea în mediul de afaceri a rămas mai mult sau mai puțin neschimbată, iar cheltuielile de capital au scăzut.

Prin urmare, dat fiind ritmul inegal de revenire, firmele mijlocii de pe piață (care depind de integrarea economică regională și de comerțul regional) au întâmpinat un decalaj inferior față de restul companiilor, în ceea ce privește încrederea în afaceri, în timp ce nivelul cel mai ridicat de încredere a fost înregistrat în rândul corporațiilor mari, cu precădere multinaționale și în sectorul public (Tabelele 1 și 2).

Situația cheltuielilor publice

Edițiile anterioare ale Studiului privind Condițiile Economice Globale au ilustrat că autoritățile publice guvernamentale din marile economii precum Rusia, China și (ocazional) Statele Unite dădeau semne de reducere a cheltuielilor publice. Primul trimestru al anului 2014 marchează o abatere semnificativă de la această tendință, estimările aferente cheltuielilor crescând substanțial în toate cele 3 jurisdicții de mai sus, precum și în India.

Totuși, după cum se poate observa în Figura 5, nu toate guvernele au loc de manevră: respondenții din Malaiezia și din Statele Unite și-au exprimat vehement îngrijorarea privind politicile fiscale guvernamentale². Pe de altă parte, respondenții din China, Singapore și Emiratele Arabe Unite și cei din economiile occidentale, precum Canada și Australia, au fost mult mai relaxați în ceea ce privește fiscalitatea publică.

² Conform aproximărilor anterioare ale acestui studiu, nivelurile așa-numite "periculoase" ale cheltuielilor excesive sau sub-utilizării de fonduri au reflectat așteptări mai reduse în ceea ce privește revenirea economică.

Figura 3. Indicii de revenire economică ai SCEG, după regiune

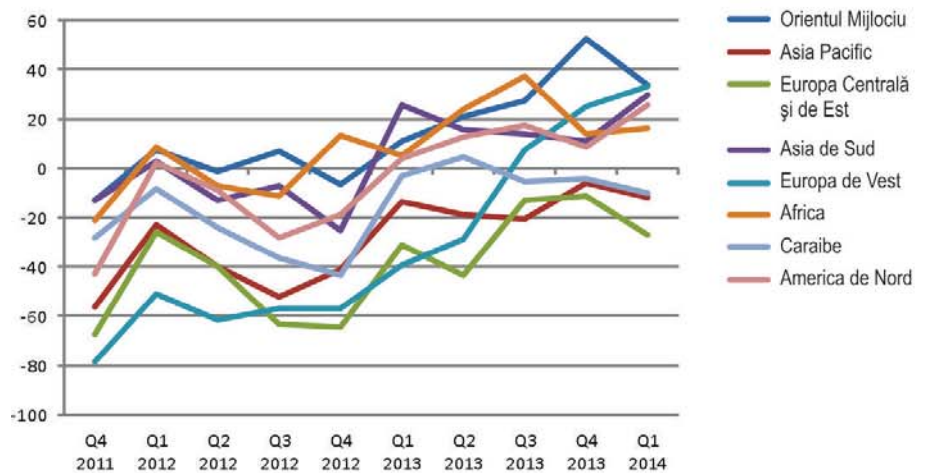

Figura 4. Indicii SECG privind cheltuielile de capital, după regiune

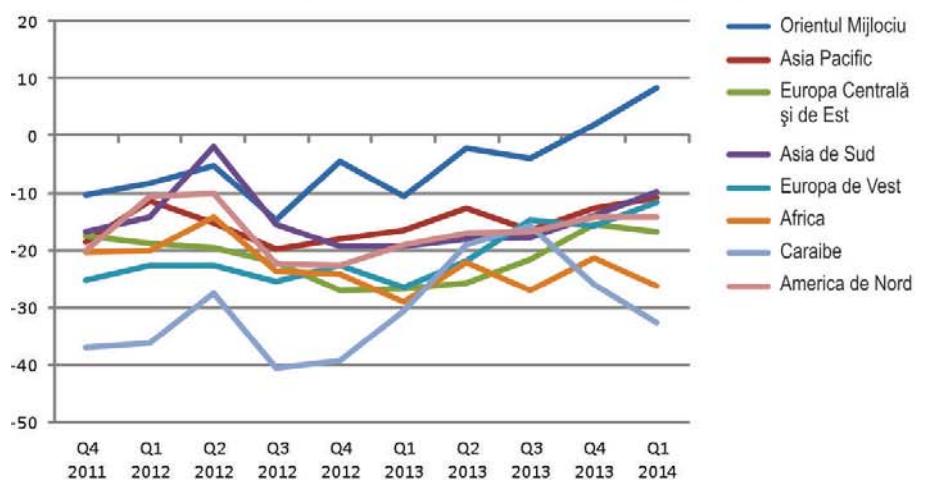
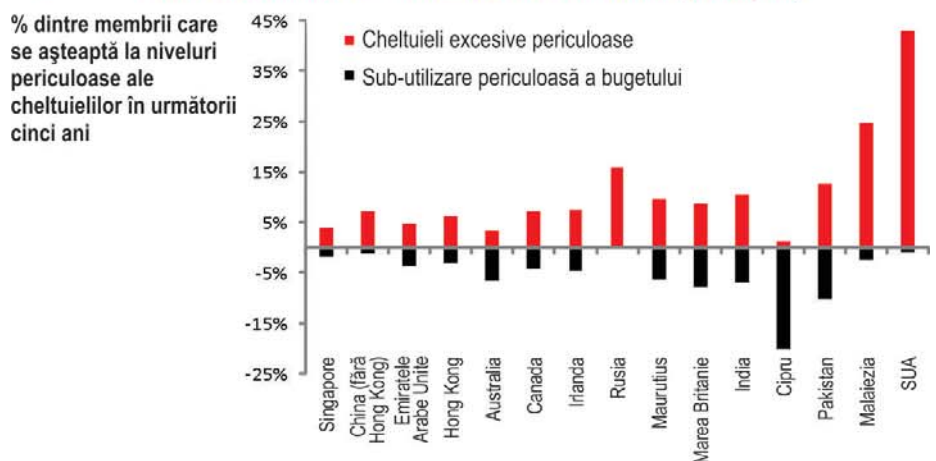

Figura 5. Așteptările privind responsabilitatea fiscală guvernamentală în trimestrul 4/2013 – trimestrul 1/2014, în funcție de piață

Tabel 1. Indexul de revenire detaliat al piețelor selectate

	Îmbunătățire	La pământ, dar își vor reveni	La pământ și așa vor rămâne	Înrăutățire	Stadiu necunoscut	Index	Modif. de la trim. la trim.	Modif. de la an la an
OECD	45	19	22	10	3	31,6	▲	▲
Non-OECD	35	18	17	26	5	6,4	▲	▲
America de Nord	48	13	22	14	4	25,6	▲	▲
Caraibe	27	16	20	33	4	-10,2	▼	▼
Orientul Mijlociu	44	17	9	19	8	33,1	▼	▲
Asia Pacific	27	12	22	29	9	-11,8	▼	▲
Europa Centrală și de Est	22	14	21	42	1	-26,9	▼	▲
Asia de Sud	39	23	17	16	5	29,4	▲	▲
Europa de Vest	41	24	23	8	3	33,5	▲	▲
Africa	34	23	15	25	2	16,4	▲	▲
China (fără Hong Kong)	25	13	22	41	0	-25,0	▼	▼
Hong Kong	39	13	16	19	13	16,1	▲	▲
Irlanda	36	33	23	5	3	41,0	▲	▲
Malaiezia	14	12	20	42	11	-35,4	▼	▼
Pakistan	33	21	19	19	5	15,8	▼	▲
Singapore	37	3	17	23	20	0,0	▼	▼
Marea Britanie	47	23	20	6	3	44,0	▲	▲
Emiratele Arabe Unite	55	20	7	7	7	60,0	▼	▲
SUA	47	12	22	14	3	23,0	▲	▲

Factorii fundamentali luați în considerare de acest studiu

AMERICA DE NORD

Încrederea în mediul de afaceri și sentimentul de revenire economică au crescut față de studiul anterior, 60 % dintre respondenți declarându-se optimiști cu privire la starea economiei (față de 50% la sfârșitul lui 2013), iar 25% au raportat o încredere în creștere în propriile organizații (comparativ cu procentul anterior – de 23%). Respondenții din Statele Unite continuă să fie temători în ceea ce privește creșterea cheltuielilor publice, 44% declarând la începutul acestui an că se așteaptă la niveluri periculoase de cheltuieli publice excesive în următorii cinci ani (această cifră înregistrează cel mai ridicat nivel de la sfârșitul lui 2011).

Atât oportunitățile de afaceri, cât și cele de investiții au scăzut, participanții la studiu remarcând o mare volatilitate a

prețurilor și a ratei de schimb, mai mare decât în 2013.

În ceea ce privește perspectiva diferitelor sectoare de activitate, încrederea în mediul de afaceri al SUA a fost încurajată de performanțe semnificative în cercetare și tehnologie, în timp ce încrederea în industria producătoare de bunuri pare să își fi pierdut avântul. Mai îngrijorător este că distribuția și comerțul en gros înregistrează pierderi, pentru al treilea trimestru consecutiv, ceea ce marchează o prăbușire a cheltuielilor de capital.

Profesioniștii din domeniul finanțelor din Canada au raportat scăderi ale cererii de pe piață și ale condițiilor fluxurilor de numerar, încă din 2011. Însă, la începutul anului în curs se pare că situația se îmbunătățește și sunt șanse de revenire, cu atât mai mult cu cât începutul lui 2014 aduce un acces mult mai ușor la capital decât în orice alt moment din 2011 încoace. Prin urmare, încrederea în mediul de afaceri a crescut în rândul respondenților canadieni, pentru al doilea trimestru consecutiv –

29% dintre respondenți au raportat o mai mare încredere (în creștere de la 20%), în timp ce 26% (în scădere de la 28%) au raportat o scădere a încrederii. 73% dintre participanți și-au exprimat optimismul față de starea economiei (în creștere de la 63%) și doar 22% (în scădere de la 30%) s-au declarat pesimiști.

EUROPA DE VEST

Perspectiva macro-economică a Irlandei s-a îmbunătățit la începutul anului 2014. Peste două treimi din eșantionul de participanți irlandezi la studiu (69% față de procentul anterior – de 65%) s-au arătat optimiști cu privire la starea economiei naționale, în timp ce doar 28% erau pesimiști, procent care a scăzut în comparație cu cel de 35% de la finalul lui 2013.

După o stagnare temporară la finalul anului trecut, fluxul de numerar și cererea și-au revenit simțitor la începutul lui 2014, fiind acum mai puternice decât au fost în ultimii trei ani. De asemenea, prețurile și rata schimbului valutar sunt cele mai stabile din ultimii doi ani. Pentru prima dată în ultimii ani respon-

Tabel 2. Indexul de încredere detaliat al piețelor selectate

	Mult mai încrezătoare	Mai încrezătoare	Nicio schimbare	Mai puțin încrezătoare	Mult mai puțin încrezătoare	Index	Modif. de la trim. la trim.	Modif. de la an la an
OECD	5	23	43	20	6	4,9	p	p
Non-OECD	6	23	34	25	12	-7,4	p	p
America de Nord	4	21	46	22	7	-3,5	p	p
Caraibe	4	10	47	20	18	-24,5	q	q
Orientul Mijlociu	13	28	32	19	8	14,5	q	p
Asia Pacific	3	16	38	33	10	-23,7	p	p
Europa Centrală și de Est	3	14	33	31	19	-33,3	q	q
Asia de Sud	7	36	27	17	12	14,7	p	p
Europa de Vest	5	31	41	17	6	13,0	p	p
Africa	6	26	32	22	14	-3,1	p	p
China (fără Hong Kong)	9	16	22	53	0	-28,1	q	q
Hong Kong	3	6	55	26	10	-25,8	p	q
Irlanda	5	31	41	21	3	12,8	q	q
Malaiezia	0	12	38	32	17	-36,9	q	p
Pakistan	9	33	26	18	12	12,3	p	p
Singapore	3	26	37	29	6	-5,7	p	p
Marea Britanie	7	33	38	16	6	18,3	p	p
Emiratele Arabe Unite	15	44	25	13	4	41,8	p	p
SUA	4	21	46	22	7	-4,3	p	p

denții din Irlanda se așteaptă ca cheltuielile publice să crească pe termen mediu, iar încrederea în dezvoltarea durabilă a cheltuielilor publice rămâne ridicată, practic neschimbată față de finalul anului trecut.

Dar nu toți factorii fundamentali sunt la fel de sănătoși: accesul la fondurile de investiții s-a îmbunătățit, dar rămâne firav, oportunitățile de afaceri au scăzut la începutul lui 2014, ceea ce înseamnă că întreprinderile nu sunt încă capabile să beneficieze integral de pe urma macro-economiei în revenire.

În Marea Britanie, situația s-a transformat comparativ cu mijlocul anului 2013, iar traiectoria în creștere a continuat și la începutul acestui an. Respondenții au raportat un număr de oportunități de afaceri în creștere, un mai bun acces la fondurile de investiții și, de asemenea, niveluri ale prețurilor și rate de schimb mai stabile. În linii mari, tendința generală de revenire economică s-a întărit, 70% dintre participanții la studiu manifestându-și optimismul cu privire la recuperarea economiei (în

creștere față de 69%, conform studiului anterior) și doar 26% s-au arătat pesimiști (în scădere de la 30%).

În ciuda diferitelor semne de progres, nivelurile încrederii în afaceri au rămas neschimbate și un procent mai mic dintre companii a ilustrat noul dinamism al pieței. Acest lucru se datorează așa-zisului ”efect de buget”, observat și la începutul anului trecut: atenția s-a îndreptat, în mod covârșitor, asupra aspectelor fiscale și a deciziilor privind cheltuielile, lăsând în stand-by investițiile, ceea ce se va traduce cu o nouă accelerare a încrederii în afaceri, în trimestrul doi al anului 2014.

Pentru prima dată de la demararea acestui studiu, reacțiile respondenților britanici au fost echilibrate, aprobând răspunsul guvernului la condițiile economice, chiar dacă aceștia sunt de părere acum că rigoarea bugetară a durat puțin mai mult decât s-a estimat inițial. Noua atitudine a profesioniștilor financiari se datorează, mai mult ca sigur, îmbunătățirii stării economice, respondenții admitând, de asemenea, că sprijinul

guvernului în materie de investiții a crescut la începutul acestui an.

ASIA DE SUD

Perspectiva respondenților din India asupra situației macro-economice s-a îmbunătățit considerabil, astfel că în martie 2014 aceștia sunt mai optimiști decât au fost în ultimii doi ani și jumătate. Două treimi din eșantionul de participanți la studiu (67%) s-au declarat optimiști cu privire la economia locală, proporție care a crescut de la 46% cu șase luni în urmă. Pesimiștii au fost doar în procent de 33%, numărul lor scăzând de la 50% cu șase luni în urmă.

Oportunitățile de afaceri au crescut semnificativ în ultimele șase luni, sugerând o recuperare rapidă după doi ani de recesiune. Infrastructura mediului de afaceri, fluxul de numerar și cererea par, de asemenea, să își revină. Dar cel mai important, volatilitatea prețurilor și a ratei de schimb este cea mai scăzută acum față de ultimii doi ani. Prin urmare, încrederea în mediul de afaceri a crescut, 43% dintre respondenți rapor-

tând o creștere a încrederii (în comparație cu 29% în studiul precedent), în timp ce doar 30% au raportat o pierdere a încrederii (spre deosebire de procentul anterior – de 49%).

Însă, în ciuda creșterii factorilor fundamentali în numeroase domenii, există totuși semne că economia Indiei se confruntă cu noi turbulențe. Respondenții din această țară au raportat că accesul la fondurile de investiții este încă dificil și situația acestora s-a deteriorat substanțial în ultimele luni.

În Pakistan, încrederea în mediul de afaceri este în creștere continuă de aproape un an și jumătate, atingând nivelul cel mai ridicat din ultimii trei ani. În prezent, factorii economici fundamentali nu sprijină aceste niveluri ridicate ale încrederii, cu toate că aceștia sugerează o revenire în urma incertitudinilor cauzate de procesul electoral. Perspectiva macro-economică este pozitivă, dar percepțiile aferente revenirii economice par să fi atins un plafon la finalul anului 2013. Respondenții au identificat, de asemenea, o scădere a

inflației și a volatilității ratei de schimb la începutul anului 2014. Deși acesta este un progres, tendința pe termen mediu pare să indice unele neajunsuri în acest domeniu.

Acestea fiind spuse, la trei trimestre după perioada de alegeri, respondenții se așteaptă la o politică fiscală mai prudentă, pe termen mediu. În consecință, ei și-au revizuit opiniile asupra politicilor guvernamentale, acestea crescând dramatic la începutul anului în curs, marcând al treilea trimestru consecutiv de creștere. Parțial ca urmare a acestui fapt, infrastructura mediului de afaceri din Pakistan s-a întărit semnificativ pentru al doilea trimestru consecutiv și este acum mai puternică decât în orice moment din ultimii trei ani.

ASIA PACIFIC

Cifrele studiului derulat de ACCA și IMA arată o diminuare a crizei lichidităților din China, situația părând să reintră în normal. Se poate ca peste șase luni fluxul de numerar și cererea să se stabilizeze, dar accesul la fondurile de

investiții a crescut deja, comparativ cu nivelurile anterioare crizei.

În ciuda unor semne de ameliorare, 63% dintre respondenți și-au manifestat pesimismul referitor la situația economică a țării, procentaj în creștere de la 60% cu șase luni în urmă; doar 38% sunt optimiști, cifră rămasă neschimbată în comparație cu studiul precedent. Ca o opinie unanimă, încrederea în mediul de afaceri a scăzut pentru al treilea trimestru consecutiv, majoritatea respondenților (53%, în creștere față de 43% cu șase luni în urmă) raportând o pierdere a încrederii în viitorul organizațiilor proprii.

Motivele acestor deteriorări par să fie reprezentate de o încetinire continuă a economiei Chinei, oportunitățile de afaceri și de dezvoltare fiind în scădere. Acestea, combinate cu efectele crizei și ale instabilității financiare accentuate, fac ca întreprinderile să nu își poată reveni – situație observată la începutul acestui an. Totuși, situația pare să reintră în normal, căci atât oportunitățile de afaceri, cât și infrastructura economică dau semne de revenire. Mai mult, respondenții se declară în favoarea politicilor guvernamentale și par să se aștepte la un răspuns financiar robust din partea autorităților, pe termen mediu.

Între timp, în Hong Kong perspectiva macro-economică a respondenților s-a îmbunătățit pentru al șaselea trimestru consecutiv. Peste jumătate din eșantionul de participanți (52%) sunt acum optimiști cu privire la economia națională, față de 41% cu șase luni în urmă, doar 35% fiind pesimiști, în scădere de la 44% în trimestrul 3 din 2013. Această stare de fapt ilustrează factorii economici fundamentali, oportunitățile de afaceri fiind în creștere pentru al treilea trimestru consecutiv, fluxul de numerar și cererea cunoscând îmbunătățiri substanțiale.

În ciuda sentimentului de încredere raportat de către respondenți și al unui acces mai bun la fondurile de investiții, instabilitatea financiară în curs din

regiune și creșterea așteptărilor privind reducerile fiscale pe termen mediu cauzează scăderea infrastructurii mediului de afaceri, pentru al doilea trimestru consecutiv.

În Malaiezia, atât nivelurile de încredere în mediul de afaceri, cât și perspectiva macro-economică a respondenților s-au deteriorat marginal: 63% erau pesimiști în ceea ce privește situația economică a țării (în creștere de la 62%), doar 27% fiind optimiști (în scădere de la 31%). Aproape jumătate (49%, în scădere de la 51%) și-au pierdut încrederea în șansele propriilor organizații, doar 12% (în scădere de la 21% la finalul lui 2013) raportând o creștere a încrederii.

Perspectiva macro-economică a respondenților din Singapore s-a modificat dramatic în noul an: deși s-a păstrat tendința de creștere din ultimii doi ani, un procent fără precedent de 20% erau nesiguri dacă situația se va îmbunătăți sau nu, comparativ cu doar 3% la finalul anului trecut. Sentimentul de incertitudine este argumentat de factorii economici fundamentali. Potrivit respondenților SECG, volatilitatea prețurilor și a ratei de schimb a fost moderată, dar tendința pare să fie către o oarecare instabilitate. Încrederea în mediul de afaceri a crescut, pentru al doilea trimestru consecutiv.

EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST

Din multe puncte de vedere, condițiile de la începutul anului 2014 păreau promițătoare. După o lungă perioadă de recesiune, între mijlocul anului 2012 – mijlocul anului 2013, condițiile cererii și fluxului de numerar păreau să își revină în ritm alert. Oportunitățile de afaceri au scăzut doar marginal, păstrându-se totuși tendința de creștere înregistrată timp de un an. Accesul la fondurile de investiții, reduse la mijlocul lui 2013, s-a stabilizat.

Incertitudinile geopolitice își făceau deja simțită prezența printr-o volatilitate accelerată a prețurilor și a ratelor de schimb valutar, infrastructura de afaceri

înregistrând o scădere, pentru al doilea trimestru consecutiv. Dar, cu siguranță, respondenții simțeau că ce era mai rău urma să apară.

Încrederea în mediul de afaceri, deja scăzută la finalul anului 2013, s-a prăbușit: 50% dintre participanții la studiu din regiune (în creștere de la 39% în trimestrul 4 al anului 2013) au raportat o pierdere a încrederii în viitorul organizațiilor lor. Doar 17% au raportat o creștere a încrederii, în scădere față de 19% anterior. Încrederea în revenirea economiei a scăzut, de asemenea. Pesimiștii au reprezentat 63% din eșanșionul studiului încheiat în martie 2014 (54% în studiul precedent), optimiștii reprezentând 36% (în scădere față de cifra precedentă – de 43%).

Concluzii

Primul trimestru al acestui an i-a pus pe gânduri pe profesioniștii financiari din întreaga lume. Pe fondul unei încrederi mai mari în mediul de afaceri, pentru prima dată în ultimii trei ani și jumătate, fără îndoială că cifrele trimestriale oficiale ale PIB-ului vor fi încurajatoare pentru multe economii mondiale majore, dar se va pune în discuție adevărata capacitate a revenirii economice.

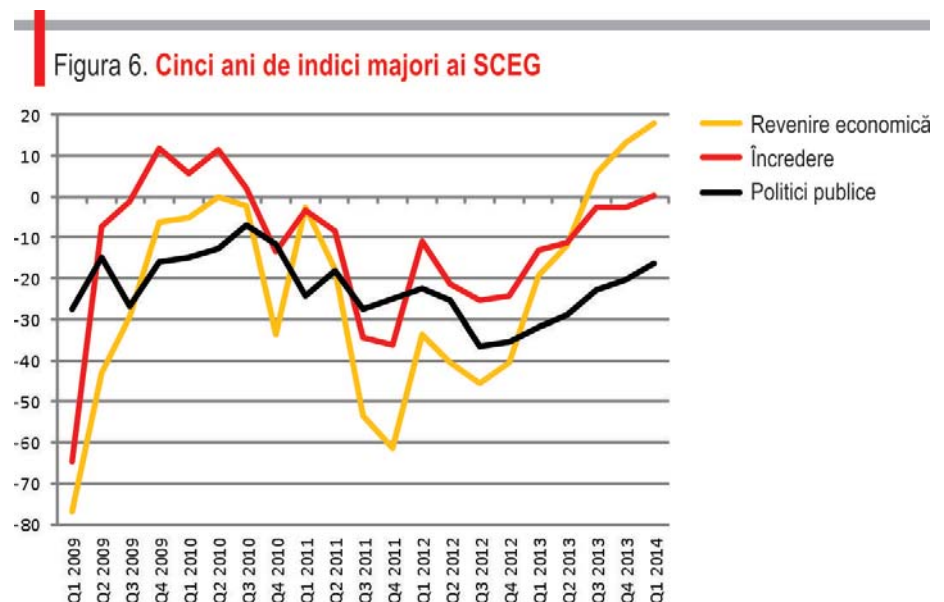
Impasul dintre Rusia și Ucraina dăunează perspectivelor de afaceri din întreaga regiune și riscă să contamineze și alte state.

În alte părți ale lumii, diferențele cu privire la performanță, dintre economiile dezvoltate și cele emergente par să se accentueze.

La nivel global, investițiile în mediul de afaceri continuă să se amelioreze, iar cheltuielile de capital vizează din ce în ce mai mult proiecte inovative, cu rate de rentabilitate ridicată. O nouă creștere a cheltuielilor publice din Rusia, India și China va contribui, cu siguranță, la acest climat. Și încă o veste bună, criza lichidităților din China este, aproape cu certitudine, sub control și economia reală a țării este pe punctul de a-și reveni.

Per total, se estimează că restul anului va fi marcat de numeroase provocări, investițiile corporative îndelung așteptate susținând o revenire slabă pe termen scurt. Dar dacă factorii de decizie politici din întreaga lume vor continua să rămână determinați în vederea atingerii unei stabilități financiare și vor încuraja investițiile pe termen lung, revenirea economică se poate produce în cursul anului 2014. ●

Traducere și adaptare,
Adriana Spiridon

Conferința internațională AMIS – 2014

Academia de Studii Economice din București, prin Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestuire, a organizat în perioada 11-12 iunie 2014 cea de-a 9-a ediție a Conferinței internaționale *AMIS Accounting and Management Information Systems* (www.amis.ase.ro). Conferința a inclus o sesiune plenară (susținută de prof. **Katherine Schipper**, Duke University, fost membru FASB), paneluri pe trei mari teme de interes (contabilitatea internațională, guvernanta corporativă și contabilitatea managerială) și secțiuni paralele.

Principalele coordonate ale conferinței AMIS - 2014 au fost: (a) dezvoltarea competențelor tinerilor cercetători (prin asocierea cu workshop-ul IAAER ACCA) și organizarea de sesiuni dedicate acestora; (b) realizarea unei rețele a cercetătorilor din regiunea Europei Centrale și de Est; (c) dezvoltarea parteneriatului cu mediul practic și apropierea cercetării de practică (prin activitățile desfășurate în parteneriat cu KPMG și ACCA).

La 10 iunie 2014, asociat cu conferința AMIS 2014, IAAER (International

Association for Accounting Education and Research) și ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) au organizat un workshop destinat tinerilor cercetători din economiile emergente, în cadrul căruia cercetători cu mare vizibilitate la nivel internațional au interacționat și oferit suport pentru 20 de tineri cercetători, din șase țări din regiune. Vom reveni cu detalii de la acest important eveniment. ●

Olimpiada națională de contabilitate organizată de Universitatea de Vest din Timișoara

În perioada 22-24 mai 2014, la Universitatea de Vest din Timișoara („UVT”), prin Departamentul Contabilitate și Audit din cadrul Facultății de Economie și Administrare a Afacerilor, s-a desfășurat Olimpiada națională a economiștilor în formare, ediția IX-a, Secțiunea Contabilitate și Informatică de Gestuire. Evenimentul științific și profesional, la care au concurat 77 studenți din 19 centre universitare, cu un număr

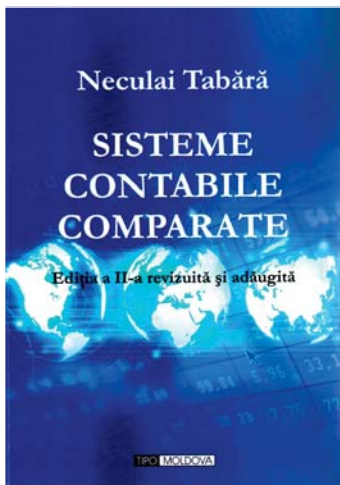
de 48 lucrări, a fost organizat sub egida Asociației Facultăților de Economie din România (A.F.E.R.), Camera Auditorilor Financiari din România fiind reprezentată de prof. univ. dr. **Tatiana Dănescu**, membru al Consiliului CAFR. Au mai participat reprezentanți ai ACCA, Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, Associated Business Advisors, Ernst&Young, PricewaterhouseCoopers.

Din juriul competiției a făcut parte prof. univ. dr. Tatiana Dănescu, membru al Consiliului CAFR, care, în intervenția sa a menționat importanța participării profesioniștilor la activități ce privesc pregătirea celor mai tineri debutanți în profesia contabilă, acordându-le toată încrederea de care au nevoie și arătându-le rolul auditorilor financiari în reușita mediului de afaceri.

Marele premiu „*Dumitru Rusu*”, pentru secțiunea masterat, a fost acordat studenților Universității de Vest din Timișoara, **Eusebiu Bureană** și **Ramona Adela Bordea**, pentru lucrarea „Model econometric privind testarea riscului de afectare a principiului prudenței de către companiile listate la Bursa de Valori București”, de la specializarea Audit financiar-contabil. La secțiunea licență, marele premiu a fost acordat studentei **Cătălina Dobre** de la Universitatea din Craiova, pentru lucrarea „Capacitatea creativă a contabilității”.

„Olimpiada Națională de Contabilitate s-a dovedit a constitui un prilej de cunoaștere a preocupărilor științifice și profesionale ale studenților din toate centrele universitare interesate; un motiv de identificare și raportare a cunoștințelor și, de ce nu, de ierarhizare implicată a școlilor universitare din România. Evenimentul s-a bucurat de un sprijin deosebit din partea mediului de afaceri și a organismelor profesionale, care au girat astfel calitatea activităților, dar și-au afirmat și interesul pentru un învățământ contabil de calitate”, a precizat conf. univ. dr. **Ovidiu Constantin Bunget**, directorul Departamentului Contabilitate și Audit al Universității de Vest din Timișoara. ●

Recent, la editura Tipo Moldova a apărut lucrarea „Sisteme contabile comparate”, ediția a II-a revizuită și adăugită, autor fiind prof. univ. dr. **Neculai Tabără**, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, auditor financiar și reputat cercetător în domeniul profesiei contabile.

O succintă, dar edificatoare prezentare a acestei cărți o realizează o personalitate de anvergură a

profesiei contabile, prof. univ. dr. **Mihai Ristea**, care apreciază, printre altele:

„Arareori am întâlnit în perimetrul literaturii contabile o carte cu o tematică atât de complexă și actuală...Prin conținut, se

adresează studenților economiști, masteranzilor, doctoranzilor, profesioniștilor și teoreticienilor în domeniu care doresc să cunoască geneze, fundamentele științifice ale contabilității pe plan internațional și influența unor factori asupra sistemelor contabile. Lucrarea își propune și reușește să problematizeze pentru toți cei care în cadrul sistemelor de contabilitate doresc să aleagă și să aplice tratamente și metode de elaborare și prezentare de informații, analiză și interpretare. Totodată, cartea pune în evidență o construcție științifică seducătoare din punct de vedere intelectual.

Demersul autorului este unul dezinvolt prin formă și conținut, motivat prin soluțiile pe care le propune pentru teoria și practicile contabile, riguros prin abordare, creativ și perseverent, dominat de nuanță și problematizări pentru a sparge adevărul într-o policromie care să valideze sintagma «nu există știință decât în general, nu există adevăr decât în particular, fiecare problemă se rezolvă pe măsură și nu de-a gata.» Într-adevăr, este o carte elegantă și bogată din punct de vedere creativ, ce impune respect și recunoașterea valorii științifice a autorului”.

Important pentru autori!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea double-blind-review, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: originalitatea, actualitatea, importanța și încadrarea în aria tematică a revistei; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și relevanța prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere. Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific. Articolele se trimit redacției la

adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic cu extensia **.doc**, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului - **română**, pentru autorii români sau **engleză**, pentru autorii străini; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spații/pagină; în articol se precizează titlul în limba română și engleză, metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor și referințele bibliografice în subsolul paginii; un rezumat în limbile engleză și română de circa o pagină redactat la persoana a III-a, în care se prezintă obiectivul cercetării, principalele probleme abordate și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză, inclusiv clasificarea JEL.

Detalii pe site-ul www.revista.cafr.ro, la secțiunile „Recenzii” și „Manuscrise”.

Important for the Authors!

The review of the articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit” Journal, a double-blind-review, which means that those who perform the reviews do not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Assessment criteria for articles: innovative input, actuality, importance and the relevance for the subject matter of the review; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources used; contribution made to the research in the area.

The **recommendations** of the Scientific Council are: accepted,

accepted with reviewing, rejected. The results of the assessments are communicated to the authors and only the articles approved by the Scientific Council are published. The articles are submitted to the editor by e-mail at: revista@cafr.ro, compulsory in Microsoft Word format containing the following elements: the language the article is drafted is **English**; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs/page spaces included; the article mention the research methodology used, authors' contributions, footnote references from the bibliography; an abstract in English presenting the subject of the research and authors' contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, in English, and also by JEL Classification.

Details on our website www.revista.cafr.ro, section: „Reviews” and „Manuscripts”.

